

WarmtelinQ Rijswijk - Leiden en aanlandlocatie Cluster 1 Nota van Beantwoording

2 mei 2024
Provincie Zuid-Holland

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Verloop zienswijzeprocedure	5
3.	Zienswijzen	7
	Inleiding.....	7
	Samenvatting en beantwoording	7
4.	Conclusies	71
5.	Vervolgprocedure.....	72
6.	Afkortingen en begrippenlijst	72

1. Inleiding

Inleiding

Provinciale Staten van Zuid-Holland (PS) hebben op 22 september 2021 besloten om voor de warmtetransportleiding tracé Rijswijk – Leiden een provinciaal inpassingsplan (PIP) op te stellen. Naast een PIP zullen voor de aanleg van de leiding nog andere vergunningen en besluiten nodig zijn van andere bevoegde gezagen. Omdat het project van provinciaal belang is, hebben Provinciale Staten op 10 mei 2023 voor het project ook de provinciale coördinatie-regeling uit artikel 3.33, eerste lid, onder b, van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) van toepassing verklaard.

Het PIP omvat het voorkeustracé voor de ondergrondse warmtetransportleidingen binnen het tracé Rijswijk – Leiden met bijbehorende bouwwerken in de gemeenten Rijswijk, Den Haag, Leidschendam–Voorburg, Voorschoten, Leiden, Katwijk, Oegstgeest, Wassenaar en Zoeterwoude. De transportleiding wordt ontwikkeld door WarmtelinQ Transport Services B.V. een 100% dochter van Gasunie en rechtsopvolger van LdM C.V., die handelt en werkt onder de handelsnaam WarmtelinQ. Daarnaast omvat het PIP een piek- en backup unit (P&BU) en een warmteoverdrachtstation (WOS) van Vattenfall ten behoeve van de aansluiting op het bestaande warmtenet van Vattenfall op de aanlandlocatie nabij de kruising A44/N206.

Procedure

Omdat niet uitgesloten kan worden dat het PIP leidt tot significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden (met name vanwege stikstofdepositie) is voor het PIP een plan-m.e.r.-procedure doorlopen. Ondanks dat voor beide bovenstaande initiatieven een (vormvrije) m.e.r.-beoordelingsplicht geldt, heeft de provincie ervoor gekozen om voor het PIP een gecombineerd plan- en project-MER op te stellen en de uitgebreide m.e.r.-procedure te doorlopen. In verband hiermee is eerst een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) opgesteld, waarin de projecten van beide initiatiefnemers globaal werden beschreven, evenals de verschillende alternatieven en varianten die in het MER zullen worden onderzocht. De concept NRD heeft voor eenieder van vanaf vrijdag 3 juni tot en met donderdag 14 juli 2022 ter inzage gelegen. Tevens zijn de adviseurs en de bestuursorganen die bij de besluitvorming over het inpassingsplan en de overige besluiten betrokken zijn, geraadpleegd. De ingediende zienswijzen en adviezen hebben ertoe geleid dat de reikwijdte en het detailniveau in het definitieve NRD is aangepast. Dit NRD vormde daarmee het kader voor het uit te voeren milieuonderzoek (MER).

Het MER bestaat uit twee delen: een plan-MER-deel (MER fase 1) en een project-MER-deel (MER fase 2). Het MER Fase 1 omvat het strategische deel van het MER. In MER Fase 1 is gekeken naar meerdere opties en varianten voor het project en is aandacht besteed aan de afweging van alternatieven en varianten van het tracé, voor de locatie van het pompstation en voor de aanlandlocatie. In MER Fase 2 zijn de milieueffecten van het voorkeursalternatief verder onderbouwd. MER Fase 2 maakt gebruik van hetzelfde beoordelingskader en toetst aan dezelfde milieueffecten als MER Fase 1.

Het voorontwerp van het PIP is op 16 mei 2023 toegestuurd aan de vooroverlegpartners in het kader van het wettelijk vooroverleg ex artikel 3.1.1. Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Dit zijn de bij het plan betrokken gemeenten, de diensten van het Rijk, de Hoogheemraadschappen Delfland en Rijnland, de betrokken omgevingsdiensten en de veiligheidsregio's. Er zijn acht reacties ontvangen, namelijk van de gemeenten Wassenaar, Rijswijk, Den Haag, Oegstgeest, Leiden, Voorschoten en Katwijk en van het Hoogheemraadschap van Delfland. Op basis van de ontvangen reacties zijn de toelichting, planregels en verbeelding van het voorontwerp-PIP aangepast.

Cluster 1

Gedeputeerde Staten hebben op 14 november 2023 besloten (PZH-2023-842660195) om het ontwerp-inpassingsplan WarmtelinQ Rijswijk-Leiden en aanlandlocatie en het MER (fase 1 en fase 2) vast te stellen en vrij te geven voor de zienswijzenfase. Op dit project is de Provinciale Coördinatie regeling van toepassing. Gelet op het grote aantal besluiten en vergunningen, zijn deze vooralsnog ingedeeld in drie clusters. Cluster 1 omvat de volgende plannen en besluiten van de genoemde bevoegde gezagen:

- Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
- Ontwerp-omgevingsvergunning bouwen en milieu (inclusief natuurtoestemming) Vattenfall – Gedeputeerde Staten
- Ontwerp-wafergunning werken en handelingen in/nabij waterstaatswerken - HH Rijnland

Leeswijzer

In deze nota wordt ingegaan op de ingediende zienswijzen en het besluitvormingsproces rondom het inpassingsplan als onderdeel van cluster 1. Zienswijzen die ook gericht zijn tegen een of beide andere ontwerp-besluiten in cluster 1 worden door het desbetreffende bevoegd gezag behandeld en beantwoord. In hoofdstuk 2 wordt eerst ingegaan op het verloop van de zienswijzenprocedure. Vervolgens zijn de zienswijzen inzake het PIP in hoofdstuk 3 samengevat, beantwoord en voorzien van een conclusie over de gevolgen voor het inpassingsplan. In hoofdstuk 4 wordt kort ingegaan op de wijzigingen die naar aanleiding van de ingediende zienswijzen bij de vaststelling in het inpassingsplan zijn verwerkt en de eindconclusies die relevant zijn voor de besluitvorming over het inpassingsplan door Provinciale Staten. In hoofdstuk 5 wordt de vervolprocedure geschetst en tot slot zijn in hoofdstuk 6 de gebruikte afkortingen verklaard.

2. Verloop zienswijzeprocedure

Kennisgevingen tervisielegging cluster 1

Het ontwerp-PIP WarmtelinQ Rijswijk – Leiden + aanlandlocatie en de bijbehorende MER'en voor het project zijn door GS op 14 november 2023 vastgesteld en vrijgegeven voor de tervisielegging, tezamen met de ontwerpbeschikkingen van de overige bevoegde gezagen in cluster 1 (zie blz. 4). Via kennisgevingen op www.overheid.nl en via de provinciale website is bekend gemaakt dat deze stukken vanaf vrijdag 22 december 2023 tot en met donderdag 18 januari 2024 voor eenieder ter inzage lagen en dat tijdens deze periode iedereen een zienswijze kon indienen, zowel schriftelijk of mondeling of via een digitaal zienswijzenformulier op de website.

De bijbehorende stukken konden fysiek worden ingezien, maar ook digitaal via de webpagina van de provincie: www.zuid-holland.nl/terinzagewarmteling. Daarnaast kon het ontwerp-PIP (O-PIP) ook worden geraadpleegd via www.ruimtelijkeplannen.nl en op de provinciale planviewer www.ruimtelijkeplannen.zuid-holland.nl. Voorts zijn de inwoners van het gebied via (regionale) huis-aan-huisbladen op de hoogte gesteld van de terinzagelegging. Ook in de nieuwsbrieven van WarmtelinQ is daar aandacht aan besteed. In aanvulling hierop zijn in oktober/november 2023 door WarmtelinQ vier informatiebijeenkomsten gehouden waar het project is toegelicht en waar vragen konden worden gesteld. Tijdens deze avonden is onder meer ingegaan op het inpassingsplan voor het project en op specifieke delen van het tracé en de daar benodigde vergunningen. In de toelichting op het PIP zal nader worden ingegaan op het doorlopen participatieproces.

Zienswijzen en adviezen

In het kader van de tervisielegging van het O-PIP en de ontwerpbesluiten in cluster 1 zijn in totaal 33 zienswijzen ontvangen van burgers, bedrijven en (maatschappelijke) organisaties. Daarnaast is de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna Cie. m.e.r.) gevraagd een toetsingsadvies af te geven over de opgestelde MER'en voor het onderhavige PIP. Op 15 februari 2024 heeft de Cie. m.e.r. een voorlopig toetsingsadvies afgegeven, waarin staat dat in het milieueffectrapport een aantal aspecten beter moet worden onderzocht, met name ontbreekt er informatie over de effecten op Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes en de weidevogels. Naar aanleiding van dit advies is een Aanvulling op het m.e.r. opgesteld die vervolgens weer aan de Cie m.e.r. is voorgelegd. Op 23 april 2024 heeft de Cie. m.e.r. op deze aanvulling een definitief toetsingsadvies afgegeven. In dat advies staat dat de Commissie van oordeel is dat het MER en de aanvulling daarop de essentiële informatie bevatten om een besluit te kunnen nemen over de warmtetransportleiding Rijswijk-Leiden waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen. Het toetsingsadvies zal door Provinciale Staten worden betrokken bij de definitieve besluitvorming over het inpassingsplan. Daarnaast zijn de colleges van burgemeesters en wethouders van de gemeenten Oegstgeest en Leiden om advies gevraagd omtrent de ontwerpomgevingsvergunning Wabo voor Vattenfall in cluster 1. Deze adviezen worden door het bevoegd gezag (Gedeputeerde Staten) betrokken bij de definitieve besluitvorming over deze omgevingsvergunning. Het definitieve besluit wordt zo spoedig mogelijk genomen na het vaststellingsbesluit van Provinciale Staten op het inpassingsplan.

Beoordeling

De zienswijzen Z001 tot en met Z032 zijn uiterlijk op 18 januari 2024 door de provincie Zuid-Holland ontvangen. Deze zienswijzen zijn derhalve tijdig ingediend (kijkend naar artikel 6:9, lid 1 Awb). De zienswijzen Z002 en Z009 zijn weliswaar tijdig ontvangen, maar hadden een pro forma karakter. De indiener van zienswijze Z002 heeft meer tijd gevraagd voor het indienen van een inhoudelijke zienswijze, mede gelet op de kerstperiode en het feit dat de kwestie ook nog binnen de gemeente Den Haag moest worden besproken. In verband hiermee is aan indiener een e-mail gezonden waarin is aangegeven dat er tot en met 30 januari 2024 de gelegenheid is om de zienswijzen inhoudelijk aan te vullen. Hieraan is binnen de gestelde termijn voldaan. In zienswijze Z009 is eveneens aangegeven dat de termijn van terinzagelegging in de kerstperiode te kort was. Het college van Den Haag heeft gevraagd om verlenging van de termijn tot 1 februari 2024 zodat de zienswijze in de raadsvergadering op 25 januari 2024 kan worden besproken. De betreffende aanvulling is op 30 januari 2024 ontvangen. Derhalve is ook deze zienswijze tijdig en bevoegd

ingediend. Zienswijze Z033 is per post ontvangen op 7 februari 2024. Deze zienswijze is dus buiten de zienswijzentermijn ontvangen en ook buiten de termijn als bedoeld in artikel 6:9, lid 1 Awb voor zienswijzen die per post zijn ingediend. Formeel is deze zienswijze te laat ingediend, maar desondanks is deze – samen met de rest van de zienswijzen – wel inhoudelijk beantwoord.

Welk besluit

De meeste indieners hebben op het digitale zienswijzenformulier of in hun brief aangegeven op welk ontwerpbesluit in cluster 1 hun zienswijze betrekking heeft (het O-PIP en/of een van de beide andere besluiten in cluster 1). Waar indiener zelf geen concrete opgave deed, is de scope ervan afgeleid uit de strekking van de zienswijze. Het O-PIP/MER wordt in alle zienswijzen genoemd, maar in de (formulieren over de) zienswijzen Z015, Z016, Z018, Z019, Z023, Z024, Z025, Z027, Z029, Z031 en Z033 zijn ook een of beide andere ontwerpbesluiten aangevinkt of genoemd. Deze zienswijzen zijn daarom ook door de bevoegde gezagen (Omgevingsdienst West-Holland namens GS en het Hoogheemraadschap van Rijnland) betrokken bij de besluitvorming over de aangegeven ontwerpbesluiten, tenzij in de zienswijze vervolgens niet inhoudelijk op een of beide ontwerpbesluiten wordt ingegaan. Ter verduidelijking staan deze zienswijzen in onderstaand overzicht weergegeven.

Zienswijze	Ontwerp-omgevingsvergunning GS (ODWH)	Ontwerp-watervergunning HHR
Z015	Wel	n.v.t.
Z016	Wel	n.v.t.
Z018	Niet	Wel
Z019	Niet	Wel
Z023	Niet	Wel
Z024	Niet	Wel
Z025	Niet	n.v.t.
Z027	Niet	Wel
Z029	Niet	Wel
Z031	Niet	Niet
Z033	Niet	Niet

Conclusie

De zienswijzen met de nummers Z001 t/m Z032 zijn tijdig ingediend. De indieners van de zienswijzen Z002 en Z009 hebben hun pro forma zienswijze binnen de gestelde termijn definitief gemaakt c.q. aangevuld, zodat deze alsnog inhoudelijk kon worden beantwoord. Zienswijze Z033 is formeel te laat ingediend, maar desondanks is deze – samen met de rest van de zienswijzen – wel inhoudelijk beantwoord.

Tot slot is bezien in hoeverre er naar aanleiding van deze zienswijzen aanleiding bestaat tot aanpassing van het inpassingsplan bij de vaststelling door Provinciale Staten. De conclusies hierover staan vermeld in hoofdstuk 4 en de indieners van alle zienswijzen zullen hiervan op de hoogte worden gesteld.

3. Zienswijzen

Inleiding

In onderstaande tabel zijn alle zienswijzen samengevat en beantwoord. In de bovenste rij van elk nummer is aangegeven op welk(e) besluit(en) de zienswijze betrekking heeft. Waar indiener zelf geen concrete opgave deed, is de scope ervan afgeleid uit de strekking van de zienswijze. Deze zienswijzen zijn betrokken bij de besluitvorming over de aangegeven ontwerpbesluiten, tenzij in de zienswijze vervolgens niet inhoudelijk op een of beide ontwerpbesluiten wordt ingegaan. Dit is voor de relevante zienswijzen in een afzonderlijke rij toegelicht. Vervolgens zijn de zienswijzen (zo nodig) samengevat en van een reactie voorzien. Deze reactie is gebaseerd op de volledige zienswijze (niet op de samenvatting). Tot slot is onder elke zienswijze in een conclusie aangegeven of er naar aanleiding van de zienswijze aanpassingen worden doorgevoerd in het definitieve inpassingsplan. Deze zijn in hoofdstuk 4 in een verzameltabel opgenomen.

Samenvatting en beantwoording

Z001 Inwoner Wassenaar

	Zienswijze heeft betrekking op: <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
	Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP
	1. Duidelijkheid aansluiten gemeenten <p>Volgens indiener maakt het ontwerp Inpassingsplan WarmtelinQ Rijswijk - Leiden en aanlandlocatie niet duidelijk welke gemeenten daadwerkelijk op het warmtenettracé zullen worden aangesloten ipv "kunnen". Hij vreest dat Wassenaar, relatief ver gelegen van het beoogde tracé, straks niet wordt aangesloten op het warmtenet. Om de projectinspanning te kunnen afwegen tegen het feitelijke resultaat vindt indiener dat via een openbare publicatie in de lokale pers voor iedereen duidelijkheid wordt gegeven over welke gemeenten en adressen van WarmtelinQ zullen profiteren.</p> <p><i>Reactie: WarmtelinQ Rijswijk-Leiden betreft een transportleiding. In eerste instantie worden de bestaande warmtenetten in de gemeenten Den Haag en Leiden aangesloten op WarmtelinQ. Verdeeld over het tracé zullen daarnaast meerdere T-stukken in de leiding worden ingebouwd. Op deze plekken kan een gemeente - die in de toekomst voor de lokale warmtevoorziening gebruik wil (gaan) maken van dit hoofdtransportnet - een warmteoverdrachtstation (WOS) realiseren waarmee de warmte uit de transportleiding kan worden uitgekoppeld naar het toekomstige lokale warmtedistributienet. De locatie van de T-stukken wordt bepaald door WarmtelinQ en de gemeente(n) en eventueel het warmtebedrijf (als dat er al is). De T-stukken die momenteel in beeld zijn worden benoemd in paragraaf 2.2 van de toelichting van het PIP. De gemeente sluit overeenkomsten met warmtebedrijven (zoals Eneco en Vattenfall) over de exploitatie van deze lokale distributienetten waarmee warmte wordt geleverd aan huishoudens en bedrijven. De figuren 2-1 en 4-7 in het MER-fase 1 geven een beeld hoe dit warmtesysteem wordt opgebouwd.</i></p>

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z002 Bomenstichting Den Haag

	Zienswijze heeft betrekking op: <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
--	--

	Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP
	<p>Zienswijze betreft een pro forma zienswijze. Indiener vindt de termijn inzagelegging ongunstig, omdat er geen rekening is gehouden met kerst- en nieuwjaarreces. Op 18 en 25 januari 2024 zijn er besprekingen van de commissie en gemeenteraad, die voor indiener cruciaal zijn. Verzocht wordt om een nieuwe termijn voor indiening van een gedegen zienswijze.</p> <p><i>Reactie: Conform de geldende jurisprudentie omtrent het indienen van pro forma zienswijzen, heeft indiener tot en met 30 januari 2024 de tijd gekregen om de concept-zienswijze aan te vullen. De zienswijze is binnen deze termijn aangevuld en de aanvulling is hieronder samengevat en beantwoord.</i></p> <p>Aanvulling:</p> <p>1. Duurzame warmte</p> <p>Indiener is van mening dat de warmteleiding geen duurzame warmte brengt. Het gaat om een hoofdtransportleiding die heet water transporteert afkomstig uit fossiele industrie. Het gebruik van fossiele brandstoffen zou juist moeten stoppen. De warmteleiding geeft dan ook geen prikkel aan de industrie om het gebruik van fossiele brandstoffen af te bouwen. De investeringen gaan de gewenste duurzame transitie tegen.</p> <p><i>Reactie: Restwarmte is warmte die vrijkomt bij (industriële) processen, datacenters of bij de verbranding van afval en niet opnieuw in het productieproces gebruikt wordt. Die warmte wordt nu nog vaak op het oppervlaktewater en in de lucht geloosd. Een deel van deze restwarmte kan worden gebruikt voor de verwarming van woningen, gebouwen en kassen. Dit zorgt ervoor dat dezelfde warmte niet met fossiele brandstof of met duurzame bronnen hoeft te worden opgewekt. De term restwarmte lijkt heel breed, maar hiervoor geldt een strenge definitie vanuit Europese regelgeving. Na de meest recente herziening van de Renewable Energy Directive (Richtlijn hernieuwbare energie 2018/2001) van 20 november 2023 wordt restwarmte in artikel 2(9) als volgt gedefinieerd: Afvalwarmte en –koude: “Onvermijdelijke warmte of koude die als bijproduct in industriële of stroomopwekkingsinstallaties of in de tertiaire sector wordt opgewekt, die ongebruikt terecht zou komen in lucht of water zonder verbinding met een stadsverwarmings- of koelingsstelsel, ...” Het uitgangspunt is dat restwarmte altijd CO₂-vrij is, mede doordat het om een onvermijdelijk bijproduct gaat. De Europese en nationale regelgeving vormt het kader voor de provincie. Conform deze definitie die in Europese en nationale regelgeving wordt gehanteerd, transporteert WarmtelinQ dus duurzame warmte. De industrie heeft conform het Klimaatakkoord 2030 een eigenstandige opgave tot verduurzaming. Dit staat los van de benutting van de beschikbare restwarmte van de industrie en de inzet daarvan in WarmtelinQ. Levering van restwarmte levert voor de industrie geen bijdrage aan het bereiken van de eigen verduurzamingsopgave. Ook dit volgt uit (inter)nationale regels.</i></p> <p>2. Draagvlak</p> <p>Indiener geeft aan dat de gemeente en gemeenteraad van Den Haag unaniem tegenstander zijn van de warmteleiding.</p> <p><i>Reactie: De gemeente Den Haag is niet tegen WarmtelinQ, maar pleit er vooral voor dat lokale bronnen altijd voorrang zouden moeten hebben. De provincie stelt zich op het standpunt dat de warmtetransportleiding en lokale initiatieven complementair zijn aan elkaar. Naast WarmtelinQ zijn ook lokale warmtebronnen, zoals geothermie, zonthermie en aquathermie nodig voor het realiseren van de warmtetransitie.</i></p> <p>3. Distributienet Den Haag – business case</p> <p>De warmtetransportleiding brengt geen warmte bij woningen en bedrijven, waardoor nog een distributienet nodig is. Uit een onderzoek naar de business case van warmtenetten in Den Haag heeft het college van Den Haag geconcludeerd dat het succesvol uitvoeren van</p>

concessies voor grootschalige uitbreiding van warmtenetten onder de huidige omstandigheden en marktordening niet haalbaar is. Het college acht het dan ook onverstandig om door te gaan met voorbereiding en uitvoering van de aanbesteding van warmteconcessies. Indiener bepleit hiermee dat er geen business case is voor de warmtetransportleiding.

Reactie: Het gemeentelijke onderzoek ziet op de ontwikkeling van lokale warmtenetten en doet daarmee ook geen uitspraak over de businesscase voor de warmtetransportleiding.

4. Vragen over warmtenetten

Indiener verwijst naar een werkbespreking van de Commissie Leefomgeving van de gemeenteraad van Den Haag waarin diverse deskundigen informatie gaven over warmtenetten. Verwezen wordt naar een aantal vragen en adviezen die hieruit volgden.

Reactie: De provincie Zuid-Holland zet in op verscheidene duurzaamheids- en energiestrategieën, waaronder een regionaal warmtetransportsysteem. Aangezien de provincie over relatief veel restwarmtebronnen en een grote warmtevraag beschikt is een regionaal warmtetransportsysteem voor restwarmte in het westelijke deel van de provincie een logische verduurzamingsstrategie. Door de gemeenten worden naast regionale energiestrategieën (RES) ook lokale warmtevisies en wijkuitvoeringsplannen opgesteld. Daarbij bepalen zij zelf welke strategieën zij volgen en hoe zij de lokale energie-ondernemers daarbij betrekken. Naast beschikbaarheid of juist gebrek aan lokale bronnen is het mogelijk dat ook andere strategische overwegingen op gemeentelijk niveau meespelen. De vragen die de deskundigen volgens de indiener van de zienswijze stellen hebben vooral betrekking op de distributienetten. Daarbij gaan zij uit van lage temperatuur warmte. Niet elke woning is hiervoor (nog) geschikt of geschikt te maken. Daarom is WarmtelinQ met haar hogere temperatuurlevering een goede aanvulling op lokale initiatieven met een lage temperatuur. Bij de ontwikkeling van warmtenetten kunnen drie aspecten aan de orde zijn, die naast elkaar kunnen en moeten functioneren: de realisatie van duurzame lokale warmtebronnen; de realisatie van een warmtetransportleiding en de realisatie van distributienetten. De realisatie van ieder van deze drie aspecten volgt een eigen proces met initiatiefnemers die eigen investeringsbeslissingen maken. WarmtelinQ en lokale initiatieven kunnen gelijktijdig bijdragen aan het voorzien in huidige en toekomstige warmtevraag.

5. Onderzoek NRC

Indiener verwijst naar een onderzoek van de NRC in Amsterdam waaruit bleek dat bewoners zelf een energieleverancier willen kiezen in plaats van gedwongen worden Vattenfall te kiezen. Daarnaast zijn er zorgen over de gemoeide kosten en het draagvlak voor de exploitatie. Zonder aftakkingen en netwerken naar woningen/gebouwen is er geen nut en noodzaak voor de aanleg van de warmtetransportleiding.

Reactie: Het onderzoek van de NRC naar een warmtenet in Amsterdam betreft een distributienet. WarmtelinQ is een hoofdtransportnet. Lokale warmtebedrijven en de gemeente kunnen gezamenlijk bepalen of zij wel of geen gebruik wensen te maken van WarmtelinQ. In eerste instantie worden de bestaande warmtenetten in Den Haag en Leiden op WarmtelinQ aangesloten. Verdeeld over het tracé zullen T-stukken in de leiding worden ingebouwd. Op deze plekken kan elke gemeente - die voor de lokale warmtevoorziening gebruik wil (gaan) maken van het transportnet - in de toekomst een WOS realiseren waarmee de warmte uit de transportleiding naar het lokale distributienet kan worden uitgekoppeld. De locatie van een T-stuk wordt bepaald door WarmtelinQ en de gemeente en eventueel het warmtebedrijf (als dat er al is). De gemeenten Voorschoten, Zoeterwoude, Leiderdorp, Katwijk en Oegstgeest hebben al aangegeven interesse te hebben in de warmte van WarmtelinQ en zij onderzoeken momenteel de mogelijkheden daartoe. In de zomer van 2023 heeft de Minister voor Klimaat en Energie aangekondigd dat in de toekomstige Wet collectieve warmte (WcW) maatregelen worden opgenomen die de betaalbaarheid, betrouwbaarheid en duurzaamheid van collectieve warmtenetten gaan borgen. Ook voorziet de wet in een sterkere publieke betrokkenheid en sturing en een opt-out-regeling. Daarmee denken we dat voldoende

tegemoet wordt gekomen aan klachten over 'gedwongen' aansluiten. We zien in het onderzoek in elk geval geen reden om de besluitvorming over het project te staken.

6. MER en voorkeursalternatief

Indiener meent dat de keuze voor het voorkeursalternatief niet onderbouwd is. Het doel van de MER-procedure is om milieu- en natuurbelangen naast andere belangen een volwaardige rol te laten spelen bij de besluitvorming. Mede op basis van deze studie heeft de Provincie Zuid-Holland een voorkeursalternatief (VKA) vastgesteld. Aangegeven wordt dat sommige onderzoeken nog uitgevoerd moeten worden en dat de milieufactoren onvoldoende zijn meegewogen bij de afweging voor het VKA. Ook is niet onderbouwd hoe tot de keuze van het VKA is gekomen. De milieueffecten zijn beschreven, maar welke criteria hebben geleid tot de uiteindelijke keuze is niet beschreven.

Reactie: De provincie is van mening dat de keuze voor het VKA op deugdelijke en inzichtelijke wijze tot stand is gekomen. In de NRD heeft een trechtering plaatsgevonden om tot nader te onderzoeken tracés te komen. Op basis daarvan is besloten alternatief 1 (in verschillende varianten) mee te nemen in het MER. Een dergelijke trechtering is een geaccepteerde methode om te komen tot een beperkt aantal realistische alternatieven, die tegen elkaar kunnen worden afgewogen. Deze tracévarianten zijn vervolgens in het MER fase 1 onderzocht op hun effecten. De keuze voor het voorkeursalternatief is in paragraaf 4.2 van het MER fase 2 onderbouwd. De m.e.r.-procedure is bedoeld om de gevolgen die het project heeft voor het milieu op een efficiënte manier te vergaren en te beschrijven zodat het milieubelang volwaardig kan worden meegenomen bij de besluitvorming over het PIP en de vergunningen. Bij die besluitvorming mogen ook andere aspecten dan het milieu een rol spelen, maar daarbij hoeft niet tot in details te worden aangegeven welk criterium daarbij van doorslaggevend belang is geweest. De keuze wordt overigens meestal bepaald op basis van een mix van factoren.

7. Gavi-kavel

Het voorkeursalternatief (VKA) van de WarmtelinQ gaat door de Gavi-kavel: met name tracédeel 2i speelt een cruciale rol. Dit deel betreft een open ontgraving. Ten onrechte wordt geschreven dat de warmteleidingen langs de kavel komen te liggen. Dit is onjuist omdat zowel de plankaart als de tekeningen uitwijzen dat de leidingen door de Gavi-kavel gaan: noordoostelijk ten opzichte van het doorgaande Valutapad. Daarnaast is de Gavi-kavel omringd door gemeentelijke ecologische verbindingzones. Beleidsmatig maakt het geen onderdeel uit van deze zones, maar feitelijk fungeert het wel als onderdeel hiervan.

Reactie: Het tracé ligt inderdaad niet helemaal buiten de Gavi-kavel, maar is wel zodanig aan de rand gesitueerd dat de toekomstige herontwikkeling van de Gavi-kavel niet wordt belemmerd. De groene zones die de Gavi-kavel in de toekomst zullen omsluiten zijn door de gemeente Den Haag in het ontwerpbestemmingsplan Ypenburg A12 zone bestemd als 'Groen', 'Water' en 'Verkeer'. Ook de ecologische verbindingzone is op de verbeelding van dit ontwerpbestemmingsplan aangegeven. Het uitgewerkte tracé van de warmtetransportleiding valt daar overigens grotendeels buiten. Bedoelde zone heeft als gebied geen speciale provinciale status, hetgeen niet wegneemt dat de initiatiefnemer bij de aanleg uiteraard rekening moet houden met de regels voor het kappen van bomen en met eventuele beschermde soorten. Gelet op de doelstelling van het inpassingsplan, achten wij het van belang dat de planregels van het bestemmingsplan geen (onbedoelde) belemmeringen opleveren voor de aanleg en het gebruik van de warmtetransportleiding. Met dat doel hebben Gedeputeerde Staten bij de gemeente Den Haag een zienswijze ingediend met het verzoek om bij vaststelling het bestemmingsplan in overeenstemming te brengen met artikel 3.26 van de Wet ruimtelijke ordening door in het bestemmingsplan de bestemming en planregeling voor de warmtetransportleiding van het inpassingsplan over te nemen (uiteraard alleen voor zover de gronden in het plangebied van beide plannen vallen). Wij gaan ervan uit dat de gemeente dit verzoek inwilligt.

8. Negatieve gevolgen gebied

Indiener geeft aan dat het ontwikkelde groen rondom de Gavi-kavel een broekbos met schietwilgen, elzen en essen is. De ecologische waarde van dit gebied is niet als zodanig beoordeeld in het MER. Een broekbos is een permanent nat en af en toe plaatselijk overstroomd bos. Slechts een beperkt aantal boomsoorten kan onder deze zeer natte omstandigheden groeien. Het broekbos van de Gavi-kavel is niet aangewezen als een gemeentelijke ecologische verbindingzone. De Gavi-kavel heeft niet de bescherming als NNN-gebied (Natuurmetwerk Nederland) maar het heeft wel de kenmerken van een laagveenbos, N14.02. Het broekbos is naar alle waarschijnlijkheid een restant van het "Tedingebroek", dat al duizenden jaren oud is. Daarmee vertegenwoordigt dit kavel een natuurhistorische waarde. Ook deze waarden zijn niet meegenomen in het afwegingskader in de MER.

Reactie: De gemeente Den Haag is bezig met de herontwikkeling van de Gavi-kavel. Doordat het perceel lange tijd braak heeft gelegen, hebben zich ter plaatse groene kwaliteiten ontwikkeld, maar zoals hiervoor al gezegd is, heeft de kavel geen speciale provinciale status en is het niet aangemerkt als beschermd natuurgebied, NNN-gebied, ecologische zone of gebied met een natuurhistorische waarde. De gemeente Den Haag heeft in haar gemeentelijk beleid meerdere delen van Ypenburg en Leidschenveen aangewezen als ecologische verbindingzones (zie ook Figuur 9-5 in de MER fase 2.) De bomenbosjes op de Gavi-kavel vallen hier niet onder. In hoofdstuk 9 van het MER zijn de effecten op de natuur in deelgebied 1 (waar de Gavi-kavel onder valt) omschreven. Mede naar aanleiding van uw zienswijze is door Antea in opdracht van WarmtelinQ in een aanvullende ecologische notitie opgesteld waarin onder meer wordt ingegaan op de status en aard van het gebied ('Ecologische notitie Project WarmtelinQ Rijswijk –Leiden – aanvullende ecologische beschouwing, 26 maart 2024). Daarin wordt bevestigd dat het gebied geen bijzondere functie veen of laagveenbos heeft. Wel moeten (ten behoeve van eventuele vergunningprocedures) de effecten op het gebied in beeld worden gebracht via het effect op beschermde soorten die de Gavi-kavel als leefgebied hebben. Daarnaast is er mogelijk een effect op houtopstanden voor zover die vallen onder wettelijke bescherming vanuit de Wnb. De toelichting van het PIP zal hierop worden aangepast en het onderzoek is opgenomen in de bijlagen bij het PIP. Omdat aan de bosjes geen specifieke waarden zijn toegekend, zijn deze onzes inziens terecht niet opgenomen in het afwegingskader. Het tracé van de warmtetransportleiding loopt overigens langs de randen van de kavel, voornamelijk in- of parallel aan de beschermingszone van een hoofdtransportgasleiding. Uw zorgen m.b.t. het voortbestaan van het groene karakter van deze kavel vloeien dus vooral voort uit de ontwikkelingsplannen van de gemeente Den Haag voor dit gebied.

9. Bomeneffectanalyse

Aangegeven wordt dat een bomeneffectanalyse (BEA) nauwelijks heeft meegewogen in het MER. Dit stuk ontbreekt ook bij het ontwerp PIP. Een BEA is wel opgesteld, maar enkel opgesteld ten behoeve van de kapvergunning. Dit heeft ertoe geleid dat bomen geen volwaardige plek hebben in de planvoorbereiding en besluitvorming. Ook is in de BEA de natuur- en natuurhistorische waarden van het broekbos niet herkend en erkend.

Reactie: De Bomeneffectanalyse maakt inderdaad geen deel uit van het MER en het O-PIP, maar wordt – samen met de herinrichtingsplannen – opgesteld in het kader van de vergunningaanvraag (bij de gemeente Den Haag). Dat wil echter niet zeggen dat het behoud van groen en landschapswaarden geen rol heeft gespeeld in de effectbeoordeling van de verschillende tracévarianten. In het MER fase 1 is als onderdeel van het thema Landschap gekeken naar de beïnvloeding van groene kwaliteiten, gebiedskenmerken, patronen en elementen (par 11.2.2.). Voorts zijn de waarden van landschappelijk groen geïnventariseerd in een landschappelijke bomeninventarisatie (par. 11.3.1.2) en zijn de monumentale bomen in de deelgebieden geïnventariseerd. Deze informatie is meegenomen in de effectbeoordeling van de verschillende tracévarianten in par. 11.4.2. Daarin is onder meer expliciet beschouwd hoeveel bomen naar verwachting verwijderd zouden moeten worden. Het MER fase 1 vormde een van de onderleggers van het besluit over het voorkeurstracé. De stelling dat bomen geen

volwaardige plaats hebben in de planvoorbereiding en besluitvorming is dan ook onjuist. Ook in het MER fase 2 (ten behoeve van de verdere uitwerking van het voorkeurstracé) is uitgebreid gekeken naar de gevolgen voor bomen en ander groen, onder meer bij de effecten van de verschillende aanlegmethoden.

10. Effecten aanlegfase

In het MER heeft het effect van de aanleg op het landschap in de aanlegfase (Tabel 7-1 Effect-beoordeling aanlegfase deelgebied 1) de score 0 gekregen: er wordt geen negatief effect verwacht 'voor algemene natuurwaarden'. Indien er kan zich niet verenigen met deze beoordeling, omdat de aanleg van de leidingen zal leiden tot het verwijderen van het broekbos. Naast bomenkap, zullen bronbemaling en verdichting van de veenbodem door zwaar materieel extra schade aan de kenmerkende milieuomstandigheden teweegbrengen. Indien er mist de contouren tot op welke afstand de wijziging van grondwaterstand door bemaling effect heeft op de houtige gewassen en andere vegetatie, die wel blijven staan. Bomen kunnen gevoelig zijn voor langdurige droogte, zeker in het voorjaar als ze in knop en blad gaan. Onbekend is hoelang de bemaling duurt en in welk jaargetijde. Indien er vindt het onlogisch dat de MER aanbeveelt om onderzoek te laten verrichten naar effecten terwijl al een keuze is gemaakt voor het VKA.

Reactie: We volgen indiener niet in dit standpunt. In de betreffende tabel 7-1 in het MER fase 1 scoren op het thema Natuur alle varianten en verbindingsvarianten op het criterium 'Gevolgen voor algemene natuurwaarden' geen 0 (neutraal), maar - (negatief). Op blz. 72 en 73 staat beknopt uitgelegd waar deze score op gebaseerd is, o.a. het tijdelijk verlagen van de grondwaterstand, het verwijderen van aanwezige bomen en het al dan niet doorkruisen van gemeentelijke ecologische verbindingszones. Dergelijke effecten zijn derhalve meegenomen in de variantenafweging. In het MER fase 2 zijn vervolgens ook de effecten van de aanlegmethodes gezien. De m.e.r.-procedure is ervoor bedoeld om de gevolgen die het project heeft voor het milieu op een efficiënte manier te vergaren en te beschrijven zodat het milieubelang volwaardig kan worden meegenomen bij de besluitvorming over het PIP. In een aanvullende notitie van Antea (zie punt 8) zijn de effecten als gevolg van bemaling nader onderzocht. Daaruit blijkt dat alleen op korte afstand van de open ontgraving enig effect op de ondiepe waterhuishouding niet kan worden uitgesloten. Daarbuiten zijn van de bemaling geen effecten te verwachten. Gelet hierop zien wij geen aanleiding om de keuze voor het VKA te heroverwegen.

11. Ontbreken compensatie- of mitigatieplan

De verwachte schade zal niet makkelijk leiden tot herstel. Het gaat niet alleen om het probleem bomen succesvol te herplanten in water cq zeer natte omstandigheden, maar ook om het weer herstellen van de gehele levensgemeenschap. Wanneer men tracht de bodem op te hogen om bomen droog terug te planten, zijn de typische kenmerken van een broekbos permanent om zeep geholpen. Er ontbreekt een inventarisatie van de aanwezige soorten en daarmee ook een passend herstel- of compensatieplan.

Reactie: Uit de aanvullende notitie (zie punt 8) blijkt dat de tijdelijke werkzaamheden naar verwachting geen blijvende invloed hebben op de geohydrologie van het gebied. De hergroei van bomen na opnieuw aanplanten zal daarom naar verwachting op vergelijkbare wijze mogelijk blijven als in de huidige situatie. Voor de werkgebieden wordt in overleg met de gemeente een herinrichtingsplan opgesteld. Ter plaatse van de werkstrook zal de vegetatie worden verwijderd, hetgeen in de periode na de leidingaanleg een vermindering van de ecologische waarde van deze strook met zich mee zal brengen. De betreffende strook zal zich nadien kunnen herstellen. Buiten de werkstrook zijn geen significante permanente effecten van de leidingaanleg te verwachten.

12. Natuuronderzoeken

De verschillende natuuronderzoeken hebben zich ten onrechte alleen gericht op gebiedsbescherming (Natura2000) en soortenbescherming. In het geval van de Gavi-kavel is

dit een veel te beperkte benadering. Indiener meent dat het ecosysteem hier als geheel moet worden beoordeeld, in plaats van individuele bomen of beschermde soorten. Ook blijkt dat volgens de Natuurwaardenkaarten van de gemeente Den Haag meer soorten op de Gavi-kavel zijn waargenomen dan de onderzoekers in opdracht van de Gasunie hebben gevonden.

Reactie: In de uitgevoerde natuurtoets (Natuurtoets lot A en B 24 mei 2023) zijn de soorten met een beschermde status beschouwd. De overige, niet specifiek beschermde soorten, zijn niet behandeld. Ten tijde van het opstellen van de natuurtoets, was de Omgevingswet nog niet in werking getreden en was de Wet natuurbescherming nog van toepassing. Mede naar aanleiding van deze zienswijze is door Antea aanvullend onderzoek gedaan (zie punt 8) naar de natuurwaarden op de Gavi-kavel en de aldaar voorkomende soorten. Ook werd een veldbezoek afgelegd. In dit aanvullende onderzoek zijn de conclusies uit de eerdere natuurtoets bevestigd. Buiten de in de natuurtoets genoemde soorten, zijn er geen soorten met beschermde status te verwachten. Gelet op deze uitkomst zien wij geen aanleiding voor de door indiener gewenste verbreding van het natuuronderzoek.

13. Warmteafgifte

De constatering dat de warmtetoeename in de onderzochte profielen volgens de berekeningen ongeveer 4 graden bedraagt en dat een dergelijke temperatuurstijging in de wortelzone planten en dieren kan beïnvloeden, had aanleiding moeten zijn tot nader onderzoek om de effecten vast te stellen en mee te laten wegen in de beoordeling. De hoge temperatuur van het water door de leiding zal effecten hebben op de fysisch-chemische processen in de bodem – ondanks de isolatie van de leidingen - en mede op het daarmee samenhangende bodemleven. Te denken valt aan de wortels van houtige gewassen, kruidenvegetatie, wormen, insecten, schimmels (inclusief mycorrhiza), die mede van belang zijn voor houtige gewassen en de biodiversiteit. Tot slot geeft indiener aan zij betrokken zou worden bij een monitoringsonderzoek, maar daar nog geen bericht over ontving.

Reactie: Mede naar aanleiding van de beroepsprocedure bij de Raad van State inzake het tracé WarmtelinQ Vlaardingen Den Haag is door Deltares uitgebreid onderzoek verricht naar de effecten van warmte-uitstraling op het bodemleven. Deze beïnvloeding is dusdanig gering gebleken dat nader onderzoek hiernaar niet opportuun is. WarmtelinQ heeft desondanks toegezegd om intern en met onderzoekers te bespreken of het zinvol en haalbaar is om een monitoringssysteem op te zetten om de opwarming en impact op de ecologie (bodemleven) te monitoren en metingen te verrichten voor en na aanleg van de leiding in stedelijke omgeving.. WarmtelinQ zal na ingebruikname van het leidingtracé Vlaardingen-Den Haag (vanaf 2026) door Deltares opnieuw onderzoek laten doen naar de feitelijke opwarming in de ondergrond. Hiervoor wordt een aantal plekken in stedelijk gebied en daarbuiten aangewezen. In dit onderzoek zullen ook de ecologische effecten op het bodemleven worden beschouwd. Hierbij zal de Wageningen University & Research (WUR) worden betrokken. WarmtelinQ zal contact opnemen met indiener om de onderzoeksopzet toe te lichten.

14. Voorkeursalternatief parallel langs A4

Het verdient de voorkeur om de warmteleiding parallel aan te leggen langs de A4 - gezien het bijzondere karakter en de bijzondere ecologische waarden van het broekbos van de Gavi-kavel, waarvan de verwachting is dat herstel niet goed mogelijk is. Dit is ook de wens van de gemeente en de gemeenteraad van Den Haag.

Reactie: Zie hiervoor onze reactie op punt 2 van de zienswijze van de gemeente Den Haag (2009).

15. Stikstof

Uit de stikstofberekening wordt geconcludeerd dat niet op voorhand kan worden uitgesloten dat het project significante negatieve effecten heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Tabel 3-1 van de Voortoets biedt inzicht in de toename

<p>van de stikstof-deposities op de reeds overbelaste habitats van Westduinpark & Wapendal tijdens de realisatiefase. Over de habitats die (nog) niet zijn overbelast met stikstof doet de Voortoets geen uitspraak. Deze resultaten zijn niet te rijmen met de conclusie dat de realisatie van WarmtelinQ Rijswijk - Leiden kan plaatsvinden zonder significante gevolgen (afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten) op Natura 2000-gebieden. De feitelijke AERIUS-berekeningen zijn niet in de bijlagen van het PIP/MER opgenomen. Controle van de berekeningen is daardoor niet mogelijk.</p> <p><i>Reactie: Initiatiefnemer WarmtelinQ heeft ten aanzien van de mogelijke beïnvloeding (stikstof) van Natura 2000 gebieden een vergunningaanvraag ingediend bij het bevoegde gezag. Deze zal de aanvraag beoordelen op de laatste stand van zaken, zoals de meest recente Aerius berekening en mitigerende maatregelen of er sprake is van significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van nabijgelegen Natura 2000 gebieden. De betreffende vergunning zal met de bijgeleverde berekeningen in ontwerp ter inzage worden gelegd in het kader van de zienswijzenprocedure. Indien de tijdelijke depositie van stikstof op Natura 2000 gebieden leidt tot significante negatieve effecten, zal de initiatiefnemer deze moeten mitigeren. Het benutten van restwarmte van WarmtelinQ zal in de gebruiksfase juist leiden tot een vermindering van CO2 en stikstof uitstoot en daarmee juist gunstig zijn voor natuurgebieden. Voorts merken we op dat de bedoelde berekeningen als bijlage zijn opgenomen in de Voortoets (bijlage 26) die samen met het O-PIP ter inzage is gelegd. In deze Voortoets is voorts aangegeven dat een risico op effecten met name aanwezig is als de situatie overbelast is. Van overbelasting is sprake als de achtergronddepositie hoger dan de kritische depositiewaarde (KDW) van een specifiek habitatype. De KDW is geen absolute grenswaarde, maar wel een indicatie of extra depositie mogelijk leidt tot een significant gevolg voor dat habitatype. Bij een totale stikstofdepositie (achtergrondwaarde plus depositie als gevolg van het project) die lager is dan de KDW is de kans op een significant effect op dat habitatype bij voorbaat uitgesloten. Bij een toename van de depositie in een reeds overbelaste situatie is de kans op een significant negatief effect op de betrokken habitatypes niet uit te sluiten. Daarom zijn alleen de reeds overbelaste habitatypes opgenomen.</i></p>

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z003 Stichting Nationaal Smalspoor

<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP</p>
<p>1. Onacceptabele overlast voor bezoekers en medewerkers</p> <p>Indiener vreest onacceptabele overlast voor bezoekers en medewerkers van de bedrijven Brasserie, Stoomtrein en Surfschool tijdens de aanleg van de warmteleiding. Door de ligging in recreatiegebied Valkenburgse Meer is de Ommedijkseweg in Leiden de enige toegang voor wegverkeer. De bedrijven zijn pas recent geïnformeerd over de tracékeuze en de omvang van de verkeershinder tijdens de aanleg. Indiëners constateren helaas dat dit zal leiden tot onaanvaardbare hinder en aanzienlijke bedrijfsschade.</p> <p><i>Reactie: De werkzaamheden voor de aanleg van de warmtetransportleidingen van WarmtelinQ zullen zeker meerdere maanden in beslag nemen. Hoewel wordt getracht om de gevolgen voor de omgeving in de vorm van hinder en beperkingen in de bereikbaarheid te beperken, kan dat helaas niet geheel worden voorkomen. Het belang van het project voor het behalen van de klimaatdoelen is dermate groot dat enige mate van overlast voor de omgeving aanvaardbaar wordt geacht. Desalniettemin probeert WarmtelinQ de hinder ter plaatse – en daardoor ook economische schade - zoveel mogelijk te beperken. Indien u meent dat uw organisatie als gevolg van dit project toch schade lijdt of zal lijden, bijvoorbeeld</i></p>

door een verminderde bereikbaarheid, dan kunt u hiervoor planschade of nadeelcompensatie aanvragen. De schade moet hierbij boven het normale maatschappelijke risico of het normale ondernemersrisico uitkomen. Op de website van de Provincie Zuid-Holland kunt u hierover meer informatie vinden. Zie de link: <https://www.zuid-holland.nl/online-regelen/meldingen/planschade-aanvraag/>

Daar komt nog bij dat het project betrekking heeft op een ondergrondse warmtetransportleiding. De aanleg en het gebruik van de leiding wordt via het provinciale inpassingsplan ruimtelijk mogelijk gemaakt, terwijl de vigerende bestemmingen uit het gemeentelijke bestemmingsplan grotendeels blijven gelden. Dat betekent dat het huidige gebruik van het perceel kan worden voortgezet en dat ook de andere gebruiksmogelijkheden nauwelijks worden ingeperkt. Voor het hebben liggen van de leidingen op uw grond wordt door WarmtelinQ een overeenkomst aangeboden met een passende financiële compensatie.

2. Technische mogelijkheden beperken hinder

Indiener verzoekt met klem om de hinder te beperken, bijvoorbeeld door andere booroplossingen en andere indeling van werkzaamheden en de bereikbaarheid van de drie bedrijven voor hulpdiensten, gasten en medewerkers altijd te waarborgen evenals de veiligheid voor fietsers en voetgangers.

Reactie: Inmiddels is duidelijk dat door een optimalisatie van de uitvoeringswerkzaamheden van WarmtelinQ de bereikbaarheid van de bedrijven voor het autoverkeer gewaarborgd kan worden en genoemde beperkingen van de bereikbaarheid niet meer aan de orde zijn. Hiervoor wordt het leidingtracé langs de Ommedijkseweg iets verlegd en de geplande HDD-boring met circa 20 meter verlengd. In verband hiermee zal dit deel van het tracé op de verbeelding van het PIP iets worden aangepast. WarmtelinQ zal met indiener en de andere bedrijven langs het meer in gesprek gaan over deze hinderbeperkende maatregelen en de planning van de werkzaamheden verder uitwerken zodat duidelijk wordt hoe de bereikbaarheid praktisch gezien gewaarborgd wordt. Dit zijn aspecten die niet in het inpassingsplan kunnen worden geregeld, maar die natuurlijk wel van groot belang zijn voor de bedrijfsvoering van de betreffende bedrijven. Dit is een onderwerp dat een plek krijgt in het BLVC-plan (Bereikbaarheid, Leefbaarheid, Veiligheid, Communicatie-plan) die door de initiatiefnemer opgesteld moet worden en dat door de gemeente wordt beoordeeld.

3. Tot slot verzoekt indiener om de drie partijen ook afzonderlijk als brenger van de zienswijze te registreren en om schriftelijke ontvangstbevestiging.

Hieraan is gevolg gegeven.

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z004 Brasserie Buitenhuis

	Zienswijze heeft betrekking op: <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
	Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP
	Zie Z003

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z005 Surfschool Gearfreak

	Zienswijze heeft betrekking op: <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
	Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP
	Zie Z003

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z006 Liander N.V.

	Zienswijze heeft betrekking op: <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
	Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP
	<p>1. Kabelverbindingen planologisch vaststellen Liander is als regionaal netbeheerder verantwoordelijk voor het beheer, onderhoud en instandhouding van het hoogspanningsnet tot en met 50 kV. Liander is o.a. eigenaar van een 50 kV-kabelverbinding langs de A44, die deels in het plangebied van het PIP valt. Om de taken als netbeheerder te kunnen uitvoeren, is het van belang dat de ligging van de kabelverbindingen planologisch wordt veiliggesteld. Ook dient het tracé gevrijwaard te blijven van (nieuwe) ruimtelijke ontwikkelingen en activiteiten die van negatieve invloed kunnen zijn op de functionaliteit van de kabelverbinding.</p> <p><i>Reactie: Graag verwijzen wij naar artikel 13.1 'Verhouding met bestemmingsplannen' en hoofdstuk 6.3 van de toelichting uit het ontwerp inpassingsplan WarmtelinQ Rijswijk – Leiden en aanlandlocatie. De planregeling is op een dusdanige wijze geregeld dat de dubbelbestemmingen uit de vigerende bestemmingsplannen blijven gelden, met uitzondering van de dubbelbestemmingen archeologie. Dit betekent dat vigerende dubbelbestemmingen ten behoeve van kabelverbindingen tevens blijven gelden.</i></p> <p>2. Onderhoudswerkzaamheden Tevens merkt indiener op dat in het O-PIP binnen de bestemming 'Leiding – Warmtetransportleiding' geen mogelijkheid is opgenomen om onderhoudswerkzaamheden aan deze 50 kV-verbinding uit te voeren. Indiener verzoekt om artikel 8.4.2 van het PIP zodanig aan te passen dat voor de gronden waarin de 50 kV-kabelverbinding ligt, geen verbod geldt voor onderhoudswerkzaamheden aan bestaande kabelverbindingen.</p> <p><i>Reactie: Uw verzoek tot aanpassing van de planregels van het inpassingsplan in verband met het toestaan van onderhoudswerkzaamheden nemen wij over. Artikel 8.4.2 van de planregels wordt aangepast zodat ook onderhoudswerkzaamheden aan bestaande kabelverbindingen vallen onder de uitzondering op het verbod uit artikel 8.4.1.</i></p>

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z007 Grondeigenaren/inwoners Zoeterwoude

	Zienswijze heeft betrekking op: <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
--	--

	Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP
	<p>Indieners van deze zienswijze stellen hergebruiken van restwarmte op prijs, maar vinden het gepresenteerde voorontwerp niet optimaal, gezien het ontbreken van correcte data waarop een keuze voor het voorkeursalternatief tot stand zou moeten zijn gekomen. Er worden diverse knelpunten gesignaleerd en geconstateerd dat het voorkeursalternatief in Deeltraject 2 in conflict komt de natuurbelangen/weidevogels. Indieners vinden het een verspilling van middelen, met een schadelijke invloed op het Nederlandse landschap.</p> <p>1. Onderbouwing traject Rijswijk – Leiden</p> <p>Indiener benoemt dat in het verleden is overwogen om de warmtetransportleidingen naar Leiden aan te leggen via Zoetermeer (LOO) of Den Haag (LDM), waarbij Leiden vanuit Den Haag zou worden verbonden. Voortschrijdend inzicht geeft daarna een aansluiting via Rijswijk in plaats van via Den Haag. Als onderbouwing wordt een verschil in pijpdiameter aangedragen. Na een onduidelijk beargumenteerde verlegging van de route richting Leiden wordt de warmtetransportleiding van Rijswijk naar Leiden direct in een voorkeurvorm opgesplitst in deeltrajecten 1 t/m 4.</p> <p><i>Reactie: Het project LOO (Leiding over Oost) was een plan voor een warmtetransportleiding tussen Rotterdam en Leiden, via Zoetermeer en Zoeterwoude. Dit project startte in 2016 door de gemeente Rotterdam om het Warmtebedrijf Rotterdam van nieuwe afzet te voorzien. De gemeenteraad van Rotterdam heeft het project in 2020 afgeblazen onder meer wegens vergunnings- en financierings-problemen en onduidelijkheden over het tracé. In plaats daarvan wilde de gemeente zich aansluiten bij het project voor een warmtetransportleiding tussen Vlaardingen – Den Haag van Eneco, maar de gemeente Rotterdam heeft daar vervolgens van afgezien. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft de Gasunie aangewezen als toekomstige onafhankelijk leidingbeheerder voor het warmtetransportstelsel in de provincie Zuid-Holland. Toen het leidingtracé tussen Vlaardingen en Den Haag in voorbereiding was, kon WarmtelinQ Transport Services B.V. (een 100% dochter van Gasunie) toewerken naar een verdere uitbouw van het warmtetransportsysteem naar Leiden.</i></p> <p><i>De provincie is van mening dat de keuze voor het tracé van Rijswijk naar Leiden op een deugdelijke en inzichtelijke wijze tot stand is gekomen. De NRD is de start van de procedure voor de milieuonderzoeken die landen in een milieueffectrapportage (MER). De NRD beschrijft welke milieu-informatie nodig en gewenst is om besluiten te kunnen nemen over het kader van het project en de ruimtelijke planprocedure. In de NRD heeft een trechtering plaatsgevonden om tot nader te onderzoeken tracés te komen. Trechtering is een geaccepteerde methode om te komen tot een beperkt aantal realistische (dat wil zeggen technisch maakbare, haalbare en betaalbare) alternatieven voor het tracé, die tegen elkaar kunnen worden afgewogen. In die fase zijn een tracé langs Voorschoten (alternatief 2) en een tracé aan de noord(west)zijde van de A4 (in deelgebied 2) als niet realistisch beschouwd. De resterende varianten zijn in het MER fase 1 op vele aspecten onderzocht en vergeleken. Dit vormde input voor de keuze voor het voorkeursalternatief (VKA). Die keuze is in het MER fase 2 onderbouwd en beschreven. Vervolgens is het VKA in dat MER fase 2 nader beoordeeld op zijn effecten, waarbij ook de verschillende aanlegmethodes en werkzaamheden zijn beschouwd. In veel gevallen zijn op basis van overleg met de omgeving en voortschrijdende inzichten wijzigingen doorgevoerd in het tracé dan wel in de keuze voor de aanlegmethoden (inploegen, extra boringen). Zie voor de overwegingen ten aanzien van een tracé ten noord(west)en van de A4 onze reactie op zienswijze Z026, punt 3.</i></p> <p><u>Deelgebied 1</u></p> <p>In deelgebied 1 wordt de keuze voor Rijswijk als startpunt beargumenteerd op basis van de leidingdiameter richting Den Haag. Waar dit op zich een overtuigend technisch argument zou kunnen zijn, wordt getwijfeld aan de combinatie oorzaak-gevolg. Indieners constateren dat het tracé Rijswijk-Den Haag ten tijde van het schrijven van deze zienswijze slechts gedeeltelijk “in uitvoering” is. Gezien de samenhang van de leidingen en hun overlappende ontwerpstadia is het vreemd dat technische ontwerpkeuzes slechts in één richting</p>

doorwerken in ontwerpstadia van andere tracés. Capaciteit analyse van gemeenten aan de westzijde van de A4 had een dergelijke afgedwongen keuze in een vroeg stadium kunnen vermijden. Onderbouwing voor de op de splitsing Rijswijk gekozen reductie in leiding diameter ontbreekt daarmee volgens indiener.

Reactie: Uiteraard hecht ook de provincie belang aan goede analyses bij de besluitvorming over grote infrastructurele projecten, maar het realiseren van projecten in sectoren met een hoge technische en maatschappelijke dynamiek, zoals de warmtetransitie, betekent ook dat er soms stappen moeten worden gezet, terwijl nog niet alle informatie rondom de warmtevraag bekend is of tot in detail is uitgewerkt. Uitgangspunt is dat wordt voldaan aan de m.e.r.-verplichtingen uit de Wet milieubeheer, maar ook dat bij de selectie van de redelijkerwijs te onderzoeken alternatieven de doelstelling(en) van de initiatiefnemer(s) worden betrokken. Dat betekent dat technisch niet haalbare oplossingen mogen afvallen en daarbij spelen ook capaciteitsvraagstukken een rol. De leidingdiameters en de technische engineering zijn zodanig ontworpen dat er vanaf het industriegebied in Pernis en Botlek tot aan de aftakking in Rijswijk (bij de Laan van Sion) genoeg warmte kan worden getransporteerd om aan de verwachte warmtevraag te voldoen. Tot Rijswijk heeft de leiding een binnendiameter van 700 mm. Het tracé richting Den Haag wordt vervolgens 600 mm en 500 mm. Omdat er in de drukke stedelijke ondergrond geen ruimte was voor vergroting van de leidingdiameter, is een aftakking vanuit het eindpunt in Den Haag naar Leiden in een vroeg stadium afgevallen.

Alleen realistische alternatieven zijn verder in het MER onderzocht, zie ook de voorgaande reactie. De potentiële warmtevraag in de afzetgebieden is geanalyseerd en in de NRD op blz. 22 toegelicht met een figuur. Hieruit blijkt dat de potentiële warmteafzet van alternatief 1 (ten zuiden van de A4) circa 17.500 WEQ hoger is dan van alternatief 2 (ten noorden van de A4). Hiermee kan alternatief 1 in potentie bijdragen aan een afzet van 35% van de capaciteit van WarmtelinQ Rijswijk - Leiden. Met het nu gekozen tracé kan zowel de gemeente Voorschoten van warmte worden voorzien via een T-stuk aan de westzijde van de A4 en blijft een toekomstige aftakking van het warmtetracé richting de gemeenten Zoeterwoude en Leiderdorp een reële optie. Bij alternatief 2 (aan de andere zijde van de A4) was de kans dat die gemeenten op WarmtelinQ kunnen worden aangesloten uitermate klein door de technische en financiële drempels als gevolg van de daarbij te overbruggen afstanden en een extra kruising met de A4. Vanwege het grotere afzetpotentieel en de langere bundeling met infrastructuur is alleen alternatief 1 meegenomen in het MER.

Deelgebied 2

In deelgebied 2 is keuze gemaakt om aan de oostkant van de A4 te blijven door de aanwezigheid van de A4 en Rijnlandroute. In een eerder stadium is ook een tracé over Voorschoten onderzocht in dit deelgebied. Onduidelijk is waarom deze variant (alternatief 2) niet nader is onderzocht en hoe de traceringsprincipes hierop zijn toegepast. Ook hadden de inwoners van het gebied eerder bij dit proces betrokken moeten worden. Alternatief 2 wordt in de NRD snel afgedaan vanwege een aantal nadelen, namelijk de te doorkruisen infrastructuur en de toekomstige aansluiting van Zoeterwoude en Leiderdorp. Indiener meent na verificatie van de aannames en argumentatie dat de alternatieven 1 en 2 niet correct getoetst kunnen worden onder de punten in MER fase 1. De gebruikte informatie is ofwel incorrect danwel incompleet, waardoor de vergelijkingen op Natuur, Landschap, maar ook Duurzaamheid niet correct zijn. Bovendien is volgens indiener het toetsen van één enkel alternatief geen onderbouwing van een keuze en daarmee is alternatief 1 als voorkeursalternatief onhoudbaar.

Reactie: In paragraaf 3.1.2 van de NRD is uitgelegd waarom alleen alternatief 1 is meegenomen in het MER. Alternatief 2 is weliswaar korter als alleen wordt gekeken naar de lengte van het tracé om de westkant van Leiden te bereiken, maar bij dit alternatief kunnen belangrijke potentiële afzetgebieden moeilijker worden bereikt. Om deze gemeenten daarna alsnog te kunnen bereiken zou een zeer lange en kostbare extra leiding nodig zijn en daardoor is alternatief 2 geen realistisch alternatief. Rekening houdend met het (op termijn) kunnen bereiken van Zoeterwoude en Leiderdorp is alternatief 1 de kortste route. Daar komt

bij dat alternatief 2 weinig tot geen sprake is van “bundeling met bestaande infrastructuur” terwijl dit gebied veel cultuurhistorische en archeologische waarden kent. Op grond van het voorgaande menen wij dat alternatief 2 terecht niet is meegenomen in het MER. In het MER moeten redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven worden onderzocht. Bij een omvangrijk project als dit is een getrapte beoordeling een geaccepteerde methode om te komen tot een werkbaar aantal te beschouwen varianten of alternatieven. Daarbij mag ook worden gekeken naar de mate waarin een variant of alternatief kan bijdragen aan de doelstelling van het project en de geografische ligging. Dat kan en mag er in resulteren dat er maar één alternatief of variant realistisch is om in het MER nader te onderzoeken. Vervolgens worden de uitkomsten van het MER gebruikt bij de besluitvorming over de ligging van het tracé of de aanlegmethode. De Commissie mer heeft in haar toetsingsadvies van 24 april 2024 aangegeven dat zij van oordeel is dat het MER en de aanvulling daarop de essentiële informatie bevatten om een besluit te kunnen nemen over de Warmtetransportleiding Rijswijk-Leiden waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen.

Deelgebied 3

In deelgebied 3 is voor de aansluiting van Leiden een tracé gekozen dat door een veelvoud van gemeentes komt te lopen in plaats van dat het een efficiënte mogelijkheid biedt om de betrokken stedelijke kernen met aanwezige stadsverwarming ook daadwerkelijk aan te sluiten. Ook hier is het onduidelijk welk traceringsprincipe is gevolgd.

Reactie: Langs het tracé tussen Rijswijk en Leiden liggen thans alleen in de gemeenten Den Haag en Leiden lokale warmtedistributienetten (van Eneco respectievelijk Vattenfall). Het gekozen leidingtracé is daarom gebaseerd op de ontsluiting van stedelijke gebieden met potentie voor de ontwikkeling van nieuwe warmtedistributienetten (zie voorgaande reacties). De provincie herkent zich niet in de stelling dat stedelijke gebieden worden gemeden waar het gaat om het aanbieden van restwarmte als bron voor huidige en toekomstige distributienetten. De gemeente Voorschoten wordt desgewenst voorzien van een T-stuk waarmee de mogelijkheid wordt geboden om in de toekomst aan te takken op WarmtelinQ. Ook biedt dit tracé mogelijkheden voor de gemeenten Zoeterwoude en Leiderdorp om aan te sluiten.

Deelgebied 4

In deelgebied 4 wordt het tracé doorgetrokken naar de aanlandlocatie, van waar in de toekomst Katwijk en Oegstgeest kunnen/zullen worden aangesloten. De besluitvorming lijkt uit te gaan van Leiden als punt in plaats van een net met meerdere mogelijke aansluitingspunten en voorziene uitbreidingen daarvan aan noordzijde. Deze aanname werkt door in de analyse van de mogelijk in de toekomst aan te sluiten andere gemeenten.

Reactie: De aansluiting van WarmtelinQ op het distributienet van Leiden moet aan een aantal voorwaarden voldoen. Om voldoende vermogen op het warmtenet te kunnen leveren moeten het WOS en de P&BU worden aangesloten op leidingen met een leidingdiameter van 400 of 500 mm exclusief isolatie (DN400 of DN500). Bij een aansluiting op een kleinere leiding, kan niet al het warmtevermogen op het warmtenet worden gezet. De DN400 en DN500 leidingen liggen, gezien vanaf de Maresingel, enkel in het westelijke deel van het warmtenet. De warmteleidingen ten oosten van de Maresingel zijn kleiner in diameter. De aansluiting vanuit de PB&U op het bestaande warmtenet wordt daarom gerealiseerd met een DN500 stadswarmteleiding aan de westzijde van Leiden.

2. Bestemmingsplannen gemeentes

Ter plaatse van het tracé in zowel Leidschendam-Voorburg (Stompwijk) als Zoeterwoude geldt het bestemmingsplan “Landelijk gebied”. Een dergelijke bestemming is mogelijk interessant om andere lopende projecten niet nadelig te beïnvloeden, maar het mijden van stedelijk gebied strookt niet met de intenties van WarmtelinQ om woningen in stedelijk gebied een alternatieve warmtebron te willen bieden. Het landelijk gebied heeft weinig tot geen potentiële afnemers en ook vrijwel mogelijkheden om in de nabije toekomst daarin te kunnen

voorzien, afgezien van een locatie met glastuinbouw. De route langs alternatief 2 kent langs de N447 ook een aantal lokale industriële en/of recreatieve grootverbruikers van warmte, die op gelijksoortige manieren ingepast zouden kunnen worden. Indien er concludeert dat een tracé door het landelijk gebied van twee zeer kleine dorpskernen slechts de illusie tot een afzetmarkt biedt.

Reactie: In onze reacties op de deelgebieden 1 en 2 is aangegeven waarom alternatief 2 langs de kern van Voorschoten niet is meegenomen in het MER fase 1. Dat zich in de omgeving van de N447 die door dit gebied loopt, mogelijk een aantal potentiële warmte-afnemers bevinden, maakt niet dat dit alternatief in dit stadium alsnog als een realistisch alternatief moet worden beschouwd. In de gemeente Voorschoten is een T-stuk voorzien waarmee een eventueel toekomstig lokaal warmtenet op WarmtelinQ kan worden aangesloten, dat geldt ook voor Zoeterwoude en Leiderdorp. De mogelijkheid dat een aantal glastuinbouwbedrijven in Stompwijk wordt aangesloten is nog in onderzoek. Hoewel het tracé langs de A4 door het landelijk gebied loopt, biedt dit juist mogelijkheden voor aansluiting richting Zoeterwoude en Leiderdorp. Vooralsnog heeft de gemeente Leidschendam-Voorburg nog niet aangegeven dat ze in de toekomst gebruik wil gaan maken van WarmtelinQ.

3. Gebreken participatieplan

Indieners stellen vast dat recent de Omgevingswet is ingevoerd en vanaf 2024 geëvalueerd zal worden. Indieners vergelijken de teksten over het onderwerp participatie in de NRD met de teksten over de Omgevingswet op de website van de rijksoverheid (Iplo) en stellen vast dat WarmtelinQ een andere interpretatie geeft van de bestaande definities. Het gaat dan specifiek om de verwachting dat contractueel betrokkenen actief worden betrokken bij de ontwikkeling van plannen, d.w.z. binnen een tijdstermijn dat deze plannen nog daadwerkelijk over alternatieven beschikken. Het feit dat de Omgevingswet zich nog in een evaluatiestadium bevindt is geen excuus om een grijs gebied te forceren waarin de oude wetgeving tijdelijk volledig buiten beschouwing kan worden gelaten tot er een gecorrigeerde versie ter beschikking komt.

Indieners geeft aan dat door de wijze waarop het participatieproces nu is georganiseerd een groep direct betrokkenen, namelijk grondeigenaren, zijn buitengesloten van essentiële delen van het proces. Hierdoor zijn inzichten van mensen geïnventariseerd die niet noodzakelijk direct betrokken zijn bij de consequenties van het project. WarmtelinQ heeft verzaakt de verschillende noodzaken tot inzicht correct te duiden. Gezien de noodzaak van het project zal het dus nu moeten worden doorgevoerd door belangen te schenden van betrokkenen die wegens dezelfde geografische ligging nooit van de voordelen van het project gebruik zullen kunnen maken. Schrijvers van deze zienswijze menen dat participatie onder Omgevingswet iets anders betekent. De Omgevingswet geeft aan dat overheden een taak hebben bij het regelen van deze participatie. Bij het uitbesteden van de aanleg van de voorliggende warmtetransportleiding is het participatiepunt blijkbaar niet sluitend geregeld. Indieners verwachten dat iemand eindverantwoordelijkheid neemt voor de ontbrekende communicatie en dat dit wordt gecorrigeerd.

Reactie: Vooropgesteld wordt dat participatie een veelgebruikte term is met verschillende definities. De komst van de Omgevingswet heeft het belang van participatie een nieuwe impuls gegeven en ondanks dat het project WarmtelinQ op grond van het geldende overgangsrecht nog grotendeels onder het voorgaande wettelijke kader zal worden gerealiseerd, heeft dat er wel toe geleid dat WarmtelinQ en de provincie in een vroeg stadium afspraken hebben gemaakt over de wijze waarop het participatieproces voor het tracé Rijswijk – Leiden zou worden ingevuld (zie ook par. 7.1.1 van het O-PIP). Dit staat beschreven in het participatieplan dat door Gedeputeerde Staten op 11 januari 2022 is vastgesteld en dat op de website van WarmtelinQ te vinden is. In dit participatieplan zijn naast de andere stakeholders ook grondeigenaren expliciet benoemd als belangrijke betrokkenen en voor deze groep zijn diverse participatiemomenten georganiseerd waarvoor zowel individuele grondeigenaren als groepen zijn uitgenodigd.

Naast deze meer 'publieke' participatiemomenten heeft WarmtelinQ uiteraard in een vroeg stadium contact gelegd met de eigenaren van percelen waar overwogen wordt de leidingen

te leggen of waar de aanleg om andere redenen impact op heeft. In verreweg de meeste gevallen verlopen die overleggen soepel en constructief, maar soms houden grondeigenaren het contact langdurig af. Ook zijn er soms nieuwe grondeigenaren in beeld gekomen als gevolg van wijzigingen in het tracé. In die gevallen kan het inderdaad zijn dat zij later dan andere partijen zijn geïnformeerd. Het voorgaande neemt niet weg dat wij zien dat WarmtelinQ vanaf het begin van het project haar best doet om tijdig en zorgvuldig met alle relevante belanghebbenden te communiceren. Van het buitensluiten van grondeigenaren als direct-betrokkenen is dus geen sprake. Integendeel: er is een verhoudingsgewijs breed participatieproces uitgerold, waarbij de juridisch verplichte stappen in de ruimtelijke procedure zijn aangevuld met allerlei andere participatieactiviteiten, zoals het inrichten van een uitgebreide projectwebsite met digitale tools, het plaatsen van advertenties en kennisgevingen in huis-aan-huisbladen, het houden van online enquêtes en webinars voor inwoners, bedrijven en volksvertegenwoordigers. Ook zijn er diverse bijeenkomsten georganiseerd zowel fysiek als digitaal om de omgeving te informeren over dit project en de procedure. Ook daarbij is en wordt - in de geest van de Omgevingswet - meer dan voldoende ruimte geboden aan inbreng vanuit de omgeving. Ook is er rond de concept-NRD een onverplicht participatiemoment ingebouwd, deze heeft gedurende zes weken ter inzage gelegen en in die periode kon iedereen daarop reageren en bijvoorbeeld alternatieve tracés aandragen. In het definitieve plan zal worden opgenomen wie bij de plannen zijn betrokken en welke resultaten dat heeft gehad, maar anders dan indieners lijken te veronderstellen schept de Omgevingswet geen verplichting om elke grondeigenaar actief individueel te informeren over voornemens die dat perceel (kunnen) raken. De provincie en WarmtelinQ hebben hun best gedaan om zoveel mogelijk mensen te informeren en te betrekken bij het proces. We vinden het spijtig dat u meent niet tijdig te zijn geïnformeerd, maar vinden niet dat WarmtelinQ en/of de provincie hierin te kort zijn geschoten. We adviseren u om alsnog met WarmtelinQ in contact te treden. Op de website www.warmtelinq.nl zijn onder Contact de contactgegevens te vinden van de omgevingsmanagers voor het tracé Rijswijk-Leiden. Zij kunnen u in contact brengen met de juiste WarmtelinQ contactpersonen. Ook kan vanaf de pagina Contact een online formulier ingevuld worden met een verzoek om contact met u op te nemen.

4. Capaciteitsberekeningen berusten op inconsistente informatie

Indieners voeren aan dat er bij de bepaling van het basisalternatief in MER fase 1 twee alternatieven waren, waarbij het alternatief 2 (via Voorschoten) een hoge interne efficiëntie heeft, wegens lineair traceren, terwijl opvalt dat de route naar Voorschoten via alternatief 1 een lange omweg maakt. Het aantal extra kilometers is zodanig dat er een duidelijk aantoonbaar voordeel zou moeten zijn, maar het is indieners niet duidelijk welk voordeel dat zou kunnen zijn, aangezien de aangegeven argumentatie op basis van capaciteit en nadelen betwistbare aannames bevat. In de zienswijze wordt de keuze voor alternatief 1 ter discussie gesteld op basis van capaciteit (4.1), afstanden (4.2) en de kosten van aansluitingen (4.3). Volgens indieners ondersteunen de aanwezige cijfers een keuze voor een tracé via Voorschoten en is een keuze voor een tracé via de Rijnlandroute op basis van potentiële afzet van capaciteit niet houdbaar. Gezien de desastreuze consequenties voor de natuur van Alternatief 1 is er maar een keuze mogelijk: het is alternatief 2, of niets.

Reactie: De aangenomen afzetcijfers die worden genoemd in het kaartje (bron: NRD) en de tabellen in paragraaf 4.1.1. en 4.1.2. van de zienswijze, zijn de ingeschatte groeiverwachtingen die in een eerder stadium zijn opgegeven door de verschillende gemeenten t.b.v. collectieve warmtenetten. In deze afzetcijfers is het bestaande net (voor de bestaande aansluitingen) van Vattenfall in de Leidse regio niet meegenomen. De bestaande aansluitingen vormen al meer dan de genoemde 40% van de capaciteit van de aan te leggen WarmtelinQ leiding naar de Leidse regio. In de zienswijze is geen rekening gehouden met de locaties van de potentiële collectieve warmte wijken en buurten zoals aangegeven in Transitie Visies Warmte (TVW's) van de verschillende gemeenten in de Leidse regio en de uitkomsten van het onderzoek van het regionaal samenwerkingsverband ORES. Indieners refereren in hun onderbouwing naar aardgasgebruikgegevens uit de Klimaatmonitor – en dus niet naar gegevens uit de Transitievisies Warmte van de gemeenten en RES regio Holland-Rijnland. In het MER fase 1 staat een actueel kaartje dan het kaartje uit de NRD waarnaar in

de zienwijze verwezen wordt. Dit kaartje is geactualiseerd op basis van voortschrijdend inzicht bij de gemeenten als gevolg van de gemeentelijke Transitievisie Warmte's (TVW's), gesprekken en inventarisaties in het regionaal samenwerkingsverband ORES en gesprekken met WarmtelinQ. Ook is er gekeken naar de locaties van wijken en buurten waar voldoende potentiële warmte afzet (collectieve warmtenetten) is om een aansluiting op WarmtelinQ te rechtvaardigen (betaalbaar te houden voor de eindgebruiker). Naast dat er een T-stuk geplaatst moet kunnen worden vlak bij de potentiële warmte afzet (T-stuk kan niet overal in de transportleiding worden geplaatst), moet er in de directe omgeving ook voldoende ruimte zijn voor het plaatsen van een Warmte Overdrachtstation (WOS) en een eventuele piek & back-up installatie. Ook dat zijn argumenten die een rol hebben gespeeld bij de uitwerking van het tracé. Wat geen rol heeft gespeeld bij de routebepaling, zijn de benodigde gemeentelijke financiële middelen voor bijvoorbeeld de hierboven genoemde technische voorzieningen. De TVW's zijn te raadplegen via de gemeentelijke websites en de eindrapportage over het Open Regionaal Energiesysteem (ORES) in opdracht van de Samenwerkende Leidse gemeenten Leiden, Katwijk, Oegstgeest, Zoeterwoude, Leiderdorp en Voorschoten is vindbaar via internet. Wij zijn van mening dat de tracékeuze op een deugdelijke wijze tot stand is gekomen. Zie verder ook onze reactie op de zienswijzen Z031, punt 2.

5. Weidevogels

Indieners stellen vast dat in het vogelreservaat waar WarmtelinQ deeltracé 2 wil realiseren, onderzoek is gedaan naar het broedsucces van de aanwezige weidevogels. Het vooronderzoek (Oplegnotitie lot c) stelt dat er binnen het ingeplande gebied geen weidevogel broedgevallen zouden zijn, maar de provinciale rapportage weidevogels schetst een ander beeld en toont tevens een samenhang tussen werkzaamheden en aanwezige aantallen aan. Uitvoering van de werkzaamheden zal ertoe leiden dat er in 2026 geen steltlopers meer voorkomen in de Grote Westeindsche Polder en daardoor lijken de werkzaamheden in strijd met het beleid voor de Grutto voor 2027. De aanname dat er in deeltracé 2 Lot C geen broedvogels aanwezig zijn, werkt door in de beoordeling van de effecten van de werkzaamheden: er wordt alleen gekeken naar invloeden op de bodemkwaliteit, terwijl dit tevens invloed heeft op de foerageermogelijkheden van de weidevogels in de toekomst. Die effecten zijn niet getoetst. De incompleetheid geeft aan dat de keuze voor alternatief 1 als voorkeur voor het huidige tracé niet houdbaar is.

In paragrafen 5.1 en 5.2 wordt de inhoud van de namens WarmtelinQ opgestelde Oplegnotitie Lot C in detail vergeleken met de Inventarisatie van de Provincie Zuid-Holland. In paragraaf 5.3 wordt door indieners opgemerkt dat de beoogde werkzaamheden door WarmtelinQ slechts in schaal verschillen met werkzaamheden die in 2017 zijn uitgevoerd aan de gasleiding in deeltracé 2. Ook deze werkzaamheden hadden overlap met het broedseizoen en destijds zijn dezelfde mitigerende maatregelen gebruikt als worden voorgesteld in de Oplegnotitie Lot C. Na een inventarisatie van de invloed op het broedsucces, trekken indieners in paragraaf 5.4 de conclusie dat er weidevogels broeden binnen deeltracé 2, Lot C. In hoeverre deze broedgevallen daadwerkelijk binnen de gestelde 200m zone zitten, is slechts van beperkt belang omdat de verstoring door de aanliggende werkzaamheden al een significant negatief effect op het broedsucces laat zien. De combinatie van voorgestelde mitigerende maatregelen en werkzaamheden zullen de aanwezige broedgebieden vrijwel volledig elimineren en de herpopulatie gaat jaren kosten. Deze informatie is ook niet meegenomen in het toetsingsproces dat tot grondslag ligt aan de keuze tussen Alternatieven 1 en 2. Tot slot hebben indieners in paragraaf 5.5 een overzicht opgenomen van het broedsucces van de Grutto, Tureluur, Scholekster en Kievit welke worden geraakt door de werkzaamheden.

Reactie: De impact op natuurgebieden is zowel op soortenbescherming als op gebiedsbescherming onderzocht in verschillende natuuronderzoeken die ten grondslag liggen aan het MER fase 1 en het MER fase 2 alsook de Passende Beoordeling. Naar aanleiding van het tussenadvies van de commissie voor de m.e.r. en de diverse zienswijzen inzake de bescherming van weidevogels, is door Antea in opdracht van WarmtelinQ de notitie 'Ecologische notitie Project WarmtelinQ Rijswijk –Leiden – aanvullende ecologische

beschouwing, 26 maart 2024 opgesteld. In deze notitie zijn onder andere de effecten van de aanlegfase op de weidevogels beschreven op basis van geactualiseerde basisgegevens. Om te voorkomen dat de werkzaamheden een onaanvaardbare negatieve invloed op de ecologische waarden voor de weidevogels hebben, moeten tijdens de uitvoering van het project mitigerende maatregelen worden getroffen. Op basis van de notitie blijkt dat deze maatregelen voldoende zijn om onaanvaardbare negatieve effecten te voorkomen en dat permanente effecten van het project niet te verwachten zijn. Zie voor een uitgebreider antwoord ten aanzien van de inhoud van de weidevogelnotitie onze reactie op zienswijze Z026. De conclusies uit de Ecologische notitie zijn ook verwerkt in de Aanvulling op het MER. Gelet ook op de uitkomsten van de Aanvulling op het MER zien wij geen aanleiding om deze keuze te heroverwegen. Zie verder ook onze reactie op de zienswijze Z031, punt 2.

6. Traceringsprincipes

Indieners stellen vast dat de principes van tracement, specifiek gebundeld, in de verschillende rapporten op inconsistente wijze worden toegepast. Tracement is veelal een bovengrondse bezigheid, om versnippering van het landschap tegen te gaan. Termen als "intern", en "extern" worden gebruikt voor waar de efficiëntie te vinden is. Lineair traceren is de meest efficiënte vorm. Het bundeling principe is veelal bedoeld om te voorkomen dat nieuw aan te leggen projecten hun eigen funderingen moeten leggen. Hierdoor kunnen funderingen gedeeld worden of behoeven slechts uitgebreid te worden op locaties waar de tracement niet meer houdbaar is. De voor het voorkeursalternatief door Warmtelinq gehanteerde vorm van tracement lijkt niet overeen te komen met de principes aangegeven in NRD 3.1.1 en/of MER Fase 1, 4.1. Zo wordt bijvoorbeeld aangegeven dat het leidingtracé langs de A4 op een zodanige afstand aan de andere kant van de Meerburger Watering ligt dat de fundering niet gedeeld kan worden. Indiener geeft aan dat aan de kant van Voorschoten langs de A4 wel mogelijkheden zijn om funderingen te bundelen, zoals wegen en stadsgrenzen.

Reactie: Het principe van bundelen van bovengrondse en ondergrondse infrastructuur is niet zozeer geënt op de mogelijkheid om gebruik te kunnen maken van bestaande funderingen en zeker niet beperkt tot bovengrondse activiteiten. Zowel in het stedelijk gebied als in een landelijke omgeving is een zo slim en efficiënt mogelijk gebruik van de (schaarse) ondergrondse ruimte van groot belang. Daarom is bij de bepaling van het tracé onder meer gekeken naar de ligging van en combinaties met bestaande wegen, kabels en leidingen, terwijl het daarnaast een uitdaging is om (het aantal) kruisingen en parallelleggingen met andere infrastructuur, zoals drinkerwaterleidingen, gasleidingen en waterkeringen te beperken of zelfs te voorkomen.

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z008 TenneT TSO B.V.

	<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
	<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP</p>
	<p>1. Ontbreken dubbelbestemming 'Leiding – Hoogspanningsverbinding'</p> <p>Indiener geeft aan dat zij verantwoordelijk is voor het beheren, onderhouden en ongestoord functioneren van het landelijke hoogspanningsnet van 110 kV en hoger. Dit landelijke hoogspanningsnet betreft zowel bestaande als nieuwe ondergrondse en bovengrondse hoogspanningsverbindingen en is ook aangewezen als vitale infrastructuur. Het is van belang dat deze verbindingen te allen tijde bereikbaar zijn en blijven voor onderhoud, storingen en/of calamiteiten, ten behoeve van de leveringszekerheid en het zo efficiënt mogelijk gebruik kunnen maken van onze assets. Indiener geeft aan dat geen rekening is gehouden met de aanwezige hoogspanningsinfrastructuur en verzoekt de belemmerende stroken ten behoeve</p>

	<p>van deze infrastructuur op de verbeelding aan te geven en de bestemming “Leiding-Hoogspanningsverbinding” toe te kennen. Ook wordt verzocht de bijgevoegde set planregels hiervoor over te nemen.</p> <p><i>Reactie: U geeft aan dat op drie locaties, namelijk Voorburg Wateringen, Voorburg Ypenburg en Voorburg Leiden, de warmtetransportleiding kruist met de hoogspanningsverbindingen van Tennet. Graag verwijzen wij naar artikel 13.1 ‘Verhouding met bestemmingsplannen’ van de planregels en hoofdstuk 6.3 van de toelichting uit het PIP. Zoals uit het daarin opgenomen schema blijkt is de planregeling op een dusdanige wijze geregeld dat de dubbelbestemmingen en gebiedsaanduidingen uit de vigerende bestemmingsplannen blijven gelden. Alleen op de locaties waar in het inpassingsplan een dubbelbestemming archeologie geldt worden de dubbelbestemmingen archeologie uit vigerende bestemmingsplan vervangen. Dit betekent dat de vigerende dubbelbestemmingen ten behoeve van hoogspanningsverbindingen blijven gelden. Op de door u aangegeven locaties blijkt in de vigerende bestemmingsplannen de dubbelbestemming ‘Leiding – Hoogspanning(sverbinding)’ te zijn opgenomen. Dit geldt voor de bestemmingsplannen Sion – ‘t Haantje (gemeente Rijswijk), Ypenburg (gemeente ‘s-Gravenhage) en Landgoederen en sportvelden (gemeente Voorschoten). Met de hiervoor beschreven planregeling uit artikel 13.1 van het inpassingsplan WarmtelinQ Rijswijk – Leiden en aanlandlocatie gaan wij ervan uit dat uw belangen voldoende zijn (en blijven) geborgd. Wij zien daarom geen noodzaak deze dubbelbestemmingen uit onderliggende bestemmingsplannen expliciet in het inpassingsplan over te nemen.</i></p>
--	--

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

2009 College van burgemeester en wethouders gemeente Den Haag mede namens de publiekrechtelijke rechtspersoon en de raad van de gemeente Den Haag

	<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
	<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP</p>
	<p>1. Terinzagelegging tijdens kerstreces Het college geeft aan dat de terinzageleggingstermijn van 6 weken te kort is omdat geen rekening is gehouden met Kerstreces. Het college verzoekt om een verlenging naar uiterlijk 1 februari 2024, zodat de gemeenteraad kan instemmen met de zienswijze.</p> <p><i>Reactie: Conform de geldende jurisprudentie omtrent het indienen van pro forma zienswijzen, heeft het college tot en met 1 februari 2024 de tijd gekregen om de concept-zienswijze aan te vullen. De aangevulde zienswijze is binnen deze termijn ontvangen en hieronder beantwoord.</i></p> <p>2. Gekozen VKA Het college heeft binnen de onderzochte varianten de voorkeur om de warmtetransportleidingen zo veel mogelijk te bundelen met de A4 en A12 om overlast voor verkeer en groen te verminderen. Daarnaast vraagt het college om de GAVI-kavel te ontzien. Aangegeven wordt dat de gemaakte belangenafweging is te volgen, maar dat wenselijk is om de warmtetransportleidingen parallel langs de A4 te realiseren. Op die wijze kan meer groen worden behouden, wordt de invloed op toekomstige ontwikkelingen en verkeersoverlast beperkt.</p> <p><i>Reactie: Het gekozen voorkeurstracé van WarmtelinQ is mede gebaseerd op zoveel mogelijk bundelen met bovengrondse en ondergrondse (hoofd) infrastructuur. WarmtelinQ volgt dan ook in grote mate de rijksweginfrastructuur. Waar dit niet het geval is, is dit onderbouwd. Wat betreft de ligging in Leidschenveen en de daar gemaakte keuzen, zijn wij hierop in onze</i></p>

reactie van 16 mei 2023 met bijlagen (Notitie VKA en een brief van het Hoogheemraadschap van Delfland) al uitgebreid ingegaan alsook op de reden waarom wij geen aanleiding zien het planMER aan te vullen of al afgevalen varianten alsnog mee te nemen. Geplaatst voor de afweging tussen het accepteren van tijdelijke overlast door tracévariant 1 versus een tracévariant die permanente belemmeringen en/of veiligheidsrisico's teweegbrengt in een belangrijke waterkering, hebben Gedeputeerde Staten besloten om voor het deelgebied in Leidschenveen de voorkeur van het college van B&W van Den Haag niet te volgen. Naar onze mening is de belangenafweging in zowel de NRD als in onze brief met bijlagen van 16 mei 2023 voldoende onderbouwd.

3. Ruimtelijke ontwikkelingen en interferentie met gebiedsontwikkelingen

Benoemd wordt dat WarmtelinQ Rijswijk-Leiden de komst van lokale bronnen zoals geothermie moet ondersteunen en niet mag verslechteren. Den Haag vertrouwt erop dat de gemaakte afspraken hierover zullen worden nagekomen. De GAVI-kavel is een belangrijk ontwikkelgebied voor Den Haag. Gevraagd wordt om de ruimteclaim van WarmtelinQ op de GAVI-kavel zo klein mogelijk te laten zijn. Als laatste wordt benoemd dat de aanwezigheid van de warmtetransportleidingen het ontwikkelpotentieel van de kavel aan de Henri Faasdreef niet mag belemmeren. Ook hierbij vertrouwt Den Haag erop dat de gemaakte afspraken worden nagekomen.

Reactie: In uw schrijven geeft u aan dat u tot goede afspraken bent gekomen over de precieze, adequate ruimtelijke inpassing van de toekomstige geothermiebron en WarmtelinQ, de bijbehorende voorzieningen, het vereiste groen en de ruimte voor waterberging op de Spoorlaankavel. Ook de provincie gaat ervan uit dat deze afspraken tussen de gemeente en WarmtelinQ worden nagekomen. Het tracé van WarmtelinQ volgt de grens van de Gavi-kavel zodat de gebiedsontwikkelingen op de Gavi-kavel niet worden gehinderd. De leidingen liggen voornamelijk in-of parallel aan de beschermingszone van de aanwezige gasleiding. Hierdoor worden ontwikkelingsmogelijkheden nauwelijks beperkt. Door een parallelligging langs de A4 zou hier eerder wel sprake van zijn. In goed overleg tussen de gemeente Den Haag en WarmtelinQ is tot een oplossing gekomen om interferentie met de ontwikkelingen op de Henri Faasdreef te voorkomen. Dit betreft afspraken over het gebruik en de omvang van de werkterreinen en zijn dus niet van toepassing op het in het PIP vastgelegde tracé voor WarmtelinQ.

4. Groenbehoud/ecologie

Bij Den Haag zijn er zorgen over het grote aantal te kappen bomen die tevens onderdeel uitmaken van de stedelijke groene structuren en ecologische verbindingzones. Het grote aantal te kappen bomen zoals in het plan-MER benoemd is onwenselijk. Door het beperken van de breedtes van de werkstroken, detailontwerp en aanlegtechnieken, en door een andere ligging van de leidingen moeten optimalisaties gevonden worden om bomen te sparen en impact op groen specifiek op de GAVI-kavel te minimaliseren. Aangegeven wordt dat een vegetatiekundige beoordeling van de daar aanwezige natuur ontbreekt. De voorgestelde compensatiemaatregelen doen geen recht aan de ecologische kenmerken. Als laatste nodigt Den Haag de provincie uit om de gezamenlijke groenopgave te bespreken.

Reactie: U geeft in uw zienswijze aan dat u op 12 december 2023 het ontwerpbestemmingsplan 'Ypenburg A12 zone' hebt vastgesteld. In dit bestemmingsplan is een groenzone bestemd (bekend in diverse plannen als de Ypenburg ecologische zone) daar waar een boring onder de A12 is gepland (van GAVI-kavel naar Tiber). De provincie vindt het zeer belangrijk dat de beide plannen inhoudelijk zorgvuldig op elkaar worden afgestemd. Daarover heeft de gemeente een zienswijze van de provincie ontvangen. Graag wijst de provincie U op de werking die uitgaat van dit provinciaal inpassingsplan. Het inpassingsplan is een vanuit de provincie of het Rijk opgesteld bestemmingsplan. Het gemeentelijk bestemmingsplan is eraan gehouden de regels vanuit het inpassingsplan op te nemen. De provincie vindt groen zeker belangrijk en heeft daar bij de tracékeuzes door WarmtelinQ, de uitwerking daarvan en de bepaling van de werkstroken en uitvoeringsmethodieken met grote regelmaat aandacht voor gevraagd. De provincie is van mening dat WarmtelinQ deze wensen adequaat heeft opgepikt en doorvertaald in haar uitvoering. Dat laat onverlet dat bij

werken van groot maatschappelijk belang en deze omvang, zoals bij WarmtelinQ het groen soms tijdelijk moet wijken. Na de werkzaamheden worden de gronden weer heringericht. WarmtelinQ stelt hiervoor in het kader van de omgevingsvergunningen en in overleg met de gemeenten herinrichtingsplannen op. Om die manier kunnen gemeenten zelf richting geven aan het waar en het hoe herstellen van groene waarden.

Tijdens alle fases van het planproces heeft behoud van groen en met name bomen een belangrijke rol gespeeld. Samen met medewerkers van uw gemeente is per boom beoordeeld of deze behouden kan worden. Op verschillende plaatsen is het tracé aangepast om behoud van bomen mogelijk te maken. Op andere plaatsen is er gekozen voor een andere uitvoeringstechniek om bomen te houden. En op weer andere plekken is de positie van de werkstrook aangepast en is de breedte van de werkstrook geminimaliseerd. Op dit moment ziet WarmtelinQ geen mogelijkheden voor verdere optimalisatie, maar staat zij wel open voor suggesties van de kant van de gemeente. Ook langs de Gavi-kavel is de breedte van de werkstrook geminimaliseerd en is de werkstrook zoveel mogelijk naar de noordkant verschoven, zodat de groenstrook direct langs het Valutapad grotendeels behouden kan blijven. In deze strook staan de meeste bomen.

Indiener geeft aan dat vanwege de bestemming van de groenzone er een voorkeur is om de leidingen parallel aan de A4 te laten lopen. In een eerder stadium is al beargumenteerd waarom deze ligging technisch niet haalbaar is (zie punt 2). De aanwezigheid van de leiding aan de rand van de Gavi-kavel conflicteert niet met de plannen voor een ecologische verbindingzone aldaar. Aan de oostzijde - waar geboord wordt - zijn er geen enkele beperkingen en langs het Valutapad zijn er weliswaar wel beperkingen, maar blijft het mogelijk om tot een goede groene ecologische inrichting te komen. WarmtelinQ denkt daar graag over mee.

5. Overlast tijdens de werkzaamheden

De werkzaamheden voor de aanleg van WarmtelinQ zal overlast in de vorm van geluid, trillingen, licht, bouwverkeer en uitzicht teweegbrengen. Gevraagd wordt om bewoners en ondernemers tijdig en uitgebreid te informeren over wanneer werkzaamheden in hun omgeving zullen plaatsvinden m.b.t. overlast. Ook wordt gevraagd ondernemers te wijzen op de mogelijkheden voor nadeelcompensatie. Verkeershinder bij de aanleg moet tot een minimum worden beperkt, de bereikbaarheid van bedrijven dienen te worden gewaarborgd en sluiproutes door woonbuurten worden voorkomen.

Reactie: Het verheugt ons te horen dat u rondom het tracé WarmtelinQ Vlaardingen-Den Haag goede ervaringen heeft opgedaan met hoe de omgeving tijdig geïnformeerd wordt over de uit te voeren werkzaamheden. Indien inwoners of ondernemers menen dat ze als gevolg van dit project schade lijden of zullen lijden, bijvoorbeeld door een verminderde bereikbaarheid of gebruiksmogelijkheden van hun gronden, dan kunnen zij hiervoor planschade of nadeelcompensatie aanvragen. De schade moet hierbij boven het normale maatschappelijke risico of het normale ondernemersrisico uitkomen. Op de website van de Provincie Zuid-Holland is hierover meer informatie vinden. Zie de link: <https://www.zuid-holland.nl/online-regelen/meldingen/planschade-aanvraag/>

Ook in het voortraject voor het tracé Rijswijk – Leiden is een uitgebreid participatietraject doorlopen en hebben er verschillende aanpassingen plaatsgevonden om de impact voor bewoners en bedrijven te verminderen. Het spreekt voor zich dat WarmtelinQ ook bij de uitvoering bewoners en bedrijven zal blijven betrekken bij het project. Op dit moment wordt het verkeersplan voor de Oude Middenweg nader uitgewerkt. Dit plan zal, net alle andere verkeersplannen, nader met de gemeente Den Haag worden afgestemd voor een akkoord op hoofdlijnen. De provincie gaat ervan uit dat u met WarmtelinQ afspraken maakt over het delen van informatie hierover aan de ondernemers, die mogelijk getroffen worden door de uitvoeringswerkzaamheden. Voor alle soorten bouwprojecten moeten initiatiefnemers een plan opstellen waarin bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie is uitgewerkt. In deze nog op te stellen zogeheten BLVC-plannen zal ook aandacht moeten zijn voor verkeershinder, bereikbaarheid bedrijven en omwonenden, omlidingsroutes en parkeren. De gemeente is zelf de instantie die deze plannen moet goedkeuren en hieraan richting kan

geven. De provincie adviseert u dan ook om op dit punt in contact te treden met WarmtelinQ zodat wanneer een aannemer is gekozen om de werkzaamheden uit te voeren hierover afstemming kan worden gezocht met uw gemeente. Tot slot merken we op dat de toestand van de onroerende goederen in de omgeving voorafgaand aan de werkzaamheden worden vastgelegd in een vooropname. Eventuele schade tijdens de aanleg van de warmteleidingen kan gemeld worden bij WarmtelinQ. Een expert beoordeelt de gemelde schade en indien deze is toe te schrijven aan de werkzaamheden in verband met de aanleg van de warmteleidingen, handelt WarmtelinQ de schade af.

6. Bestemmingsplan Ypenburg A12 zone

Indiener wijst erop dat in de genoemde vigerende bestemmingsplannen het bestemmingsplan 'Ypenburg A12 zone' in ontwerp is vastgesteld en op 12 december 2023 terinzage is gelegd. Dit bestemmingsplan moet volgens indiener worden toegevoegd aan paragraaf 1.4 van de toelichting.

Reactie: Dit bestemmingsplan is inderdaad niet genoemd in paragraaf 1.4. De reden hiervoor is dat dit bestemmingsplan ter inzage is gelegd na de peildatum zoals genoemd in deze paragraaf. Bij de vaststelling van het PIP zal deze paragraaf worden geactualiseerd en zal het genoemde plan worden toegevoegd. We hebben wel geconstateerd dat het plangebied van dit ontwerpbestemmingsplan op enkele plekken samenvalt met het onderhavige inpassingsplan. Gelet op de doelstelling van het inpassingsplan, achten wij het van belang dat de planregels van het bestemmingsplan geen (onbedoelde) belemmeringen opleveren voor de aanleg en het gebruik van de warmtetransportleiding. Met dat doel hebben Gedeputeerde Staten bij de gemeenteraad een zienswijze ingediend met het verzoek om bij vaststelling het bestemmingsplan in overeenstemming te brengen met artikel 3.26 van de Wet ruimtelijke ordening door in het bestemmingsplan de bestemming en planregeling voor de warmtetransportleiding van het inpassingsplan over te nemen (uiteraard alleen voor zover de gronden in het plangebied van beide plannen vallen). Wij gaan ervan uit dat de gemeente dit verzoek inwilligt.

7. Formulering planregels

Indiener geeft aan dat de formulering van de bouwregels uit 8.2 zodanig kunnen worden geïnterpreteerd dat de warmtetransportleidingen mogelijk buiten de beschermingszone van de dubbelbestemming 'Leiding – Warmtetransportleiding' mogen worden gerealiseerd. Voorgesteld wordt om planregel (art. 8.2) te herformuleren en artikel 8.3 toe te voegen aan de planregels, en op te nemen dat het bevoegd gezag bij omgevingsvergunning kan afwijken van de bouwregels als bedoeld onder 8.2. Ook wordt benoemd dat de minimale afstand van 4 meter vanaf de leiding tot de grens van de beschermingszone in dubbelbestemming 'Leiding – Warmtetransportleiding' geen flexibiliteit biedt op plekken waar deze beschermingszone een breedte heeft van circa 9 meter. De locatie van de leidingen zou op deze locatie volledig geconditioneerd worden door deze planregeling en indiener vraagt zich af of er dan nog voldoende ruimte is om twee leidingen naast elkaar te realiseren. Voorgesteld wordt om de planregeling van het inpassingsplan Vlaardingen – Den Haag aan te houden. Ter aanvulling van de bouwregels wordt in overweging gegeven om hieraan nog toe te voegen dat er uitsluitend bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van de in lid 1 genoemde bestemming mogen worden gebouwd.

Reactie: Deze redenering berust op een onjuiste interpretatie van artikel 8.2, omdat de warmtetransportleidingen enkel zijn toegestaan binnen de dubbelbestemming Leiding – Warmtetransportleiding en deze dubbelbestemming grotendeels tevens de grens van het inpassingsplan vormt. De door u voorgestelde planregeling uit het inpassingsplan voor Vlaardingen – Den Haag wordt niet overgenomen. In de eerste plaats omdat de thans gekozen bestemmingswijze iets meer flexibiliteit biedt, dat noodzakelijk is voor de exacte legging van de leidingen. Voorts kan de belemmerende strook of beschermingszone nooit groter worden dan de voor 'Leiding - Warmtetransportleiding' aangewezen gronden op de verbeelding en geldt artikel 4.2 niet voor de beschermingszones van andere leidingen. Het opnemen van een maximale breedte voor de beschermingszone heeft dan ook geen toegevoegde waarde. Er wordt in het PIP alleen een (dubbel)bestemming opgenomen als dat

vanuit een goede ruimtelijke ordening echt noodzakelijk is, zodat zo min mogelijk percelen in hun (potentiële) bouw- en gebruiksmogelijkheden worden beperkt. Terecht wordt opgemerkt dat de planregeling voldoende flexibiliteit moet bieden. Om deze reden zijn de regels in artikel 8.2 licht gewijzigd en is opgenomen dat de leidingen op minimaal 3 meter van de grens van deze dubbelbestemming moeten komen te liggen. Ook de begrippen in artikel 1 zijn hierop aangepast. Tot slot wordt ook de laatste suggestie over de bouwwerken, geen gebouwen zijnde, in de planregels overgenomen.

8. Structuur MER-rapport

Gevraagd wordt om de mitigerende maatregelen bij verwachte negatieve milieueffecten te benoemen en welke verandering in de scores op de milieueffecten dit zal leiden. Ook wordt gevraagd om scores waar geen onderliggend onderzoek aan ten grondslag ligt nader te onderbouwen. Daarnaast zijn enkele adviezen van de commissie voor de mer niet overgenomen, zoals het onderzoeken van alternatieven om de warmtelevering te verduurzamen. Gevraagd wordt om een puntsgewijze reactie op de adviezen van de cie-mer.

Reactie: De stelling dat mogelijke alternatieven om de warmtelevering te verduurzamen niet zijn onderzocht, is feitelijk onjuist. Deze zijn in het MER fase 1 onderzocht op een niveau dat past bij de reikwijdte en het detailniveau van een plan-MER. Mogelijke andere alternatieven om de warmtelevering te verduurzamen kunnen niet in details op hun milieueffecten worden onderzocht en vergeleken omdat type warmtebron, locatie, omvang en uitvoering onbekend zijn. Het is duidelijk dat verschillende oplossingen nodig zijn om de benodigde warmte- en energietransitie te bereiken. Elke nieuwe oplossing zal wanneer zij concreet genoeg is, op de voor dat project gestelde voorwaarden en regels beoordeeld moeten worden. Naar aanleiding van uw verzoek om inzicht in de overwegingen van de provincie om het advies van de Cie. m.e.r. op de NRD al dan niet over te nemen, verwijzen wij u naar de Reactienota Notitie Reikwijdte en Detailniveau WarmtelinQ Rijswijk - Leiden en aanlandlocatie Leiden West van 8 november 2022. Dit is een openbaar stuk dat op onze website te vinden is: <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/energie/warmtelinq-rijswijk-leiden> onder het kopje documenten.

9. Redactioneel

Indiener geeft aan dat pas in de samenvatting van MER fase 2 wordt uitgelegd dat de planMER Milieueffectrapportage fase 1 heet en de project-MER Milieueffectrapportage Fase 2. Voorgesteld wordt om dit eerder in het document aan te geven.

Reactie: Deze aanbeveling wordt overgenomen. De samenvatting van beide MER-rapporten (en de Aanvulling op het MER) zal als separate bijlage worden toegevoegd aan de toelichting van het vast te stellen PIP.

Delen van het plan-MER komen in geheel terug in het project-MER. Daarmee wordt het project-MER onnodig lijk en ingewikkeld.

Reactie: Dit is onvermijdelijk, omdat het project-MER zelfstandig leesbaar moet zijn.

Benoemd wordt dat in het Ontwerp-PIP het citaat in paragraaf 8.1 "Een en ander met bijbehorende bouwwerken, geen gebouwen zijnde, en bijbehorende voorzieningen" als lid b in deze bestemmingsomschrijving moet worden opgenomen.

Reactie: Als u doelt op artikel 8.1 van de planregels van het PIP dan wordt dit voorstel niet overgenomen omdat de formulering niet past binnen de structuur van de betreffende planregel.

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

2010 Grondeigenaar/inwoner Leidschendam

	Zienswijze heeft betrekking op: <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
	Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP
	<p>1. Onduidelijke planologische situatie</p> <p>Indiener is eigenaar/gebruiker van de percelen grond met opstallen aan de Stompwijkseweg te Leidschendam. Deze zijn in gebruik als zijnde erf voor prive en hobbymatig houden van vee en indiener woont aan de overzijde van het perceel. In het in 2014 vastgestelde en onherroepelijke bestemmingsplan Landelijk Gebied II heeft het perceel de enkelbestemming agrarisch met waarden landschapswaarden en diverse dubbelbestemmingen. Daarnaast heeft de gemeente in 2021 een ontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegd waarvan de procedure nooit is voortgezet en is op 23 november 2023 een ontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegd waarin de huidige planologische bestemming en gebruik behouden blijven. Indiener wordt kort daarna geconfronteerd met een ontwerp-inpassingsplan met hele andere uitvoering en gebruik dan het huidige plan met alle beperkingen en nadelige gevolgen van dien. Indiener is ook nooit persoonlijk geïnformeerd over de mogelijke planologische omzetting en de beperkende gevolgen op zijn eigendom van het nieuwe ontwerp inpassingsplan.</p> <p><i>Reactie: Het PIP zal naar verwachting in juni 2024 worden vastgesteld, dat is waarschijnlijk eerder dan het bestemmingsplan 'Landelijk - 2' van de gemeente Leidschendam-Voorburg. Gelet op de doelstelling van het PIP, achten wij het van belang dat de planregels van het door de gemeente vast te stellen bestemmingsplan geen belemmeringen opleveren voor de aanleg en het gebruik van de warmtetransportleiding. Met dat doel hebben Gedeputeerde Staten het college van de gemeente Leidschendam-Voorburg erop gewezen dat op grond van artikel 3.26 van de Wet ruimtelijke ordening in het bestemmingsplan de bestemming en planregeling voor de warmtetransportleiding uit het inpassingsplan wordt overgenomen (uiteraard alleen voor zover de gronden in het plangebied van beide plannen vallen). Wij gaan ervan uit dat de gemeente dit verzoek inwilligt.</i></p> <p><i>Wat betreft de opmerking dat indiener niet tijdig is geïnformeerd, verwijzen we naar onze reactie op zienswijze Z007, punt 3. Het participatieproces is serieus opgezet en de provincie en de initiatiefnemers blijven hun best doen om zoveel mogelijk mensen te informeren en te betrekken bij het proces. Het is spijtig dat indiener meent niet tijdig en voldoende geïnformeerd te zijn. Afgelopen jaar heeft WarmtelinQ op diverse manier contact gezocht met indiener zowel per mail als telefonisch. Indiener is ook uitgenodigd voor de inloopavonden, maar indiener heeft aangegeven de vervolcontacten over WarmtelinQ over te dragen aan een zaakwaarnemer. De vervolcontacten door WarmtelinQ hebben met deze zaakwaarnemer plaatsgevonden en deze is ook geïnformeerd over de PIP-procedure. Wij vertrouwen erop dat de zaakwaarnemer indiener van alle relevante informatie voorziet en hem tijdig informeert over de verdere procedurestappen en termijnen. .</i></p> <p>2. Beperking van gebruiksmogelijkheden en voorstel ander tracé</p> <p>Het tracé gaat dwars door zijn perceel en het plan wijzigt de bestemmingen van zijn eigendommen. Ingevolge de verbodsbepalingen kan de eigenaar geen werkzaamheden meer uitvoeren die voorheen mogelijk waren en wordt hij op ca. 25% van de eigendom in zijn eigendomsrecht beperkt waardoor er minder courante gebruiksmogelijkheden overblijven. Indiener stelt voor om het tracé aan te passen en deze onder de A4 en/of onder de Stompwijkseweg door te laten lopen, of aan de andere zijde van de A4, zodat het openbaar terrein of de eigendom van publieke organisaties gebruikt wordt en niet van particulieren. Die gronden hebben een andere bestemming waardoor er minder overlast en schade zal zijn. De tracékeuze over het perceel van indiener is niet goed onderbouwd. Het plan veroorzaakt rechtsonzekerheid m.b.t. bestemming van eigendom en grote schade, mede door de onduidelijkheid met het bestemmingsplan van de gemeente, die hier ook geen ruchtbaarheid aan gegeven heeft. Indiener is niet bereid om hieraan mee te werken.</p>

	<p><i>Reactie: Het project heeft betrekking op een ondergrondse warmtetransportleiding. De aanleg en het gebruik van de leiding (gebaseerd op het gekozen voorkeursalternatief) wordt via het PIP ruimtelijk mogelijk gemaakt. In onze reactie op zienswijze Z007 punt 1 hebben we aangegeven waarom alternatief 2 niet is meegenomen in het MER fase 1. In de NRD heeft een trechtering plaatsgevonden om tot nader te onderzoeken tracé's te komen. Op basis daarvan is besloten alternatief 1 (in verschillende varianten) mee te nemen in het MER. Een dergelijke trechtering is een geaccepteerde methode om te komen tot een beperkt aantal realistische alternatieven, die tegen elkaar kunnen worden afgewogen. Een tracé direct gelegen langs de noord-westzijde van de A4 voldeed hier niet aan en dit is toegelicht in de NRD alsook in het Plan-MER in paragraaf 4.5 Deelgebied 2 (Leidschendam-Voorburg, Zoeterwoude). De overgebleven tracévarianten zijn vervolgens in het MER fase 1 onderzocht op hun effecten. Als de door indiener genoemde alternatieven (onder of aan de andere zijde van de A4 of de Stompwijkseweg) in dat stadium van het proces naar voren waren gebracht, dan zouden deze ook als niet-realistisch zijn bestempeld. De keuze voor het VKA is in par 4.2 van het MER fase 2 onderbouwd. Zie voor de verdere overwegingen ten aanzien van een tracé ten noord(west)en van de A4 onze reactie op zienswijze Z026 punt 3.</i></p> <p><i>Het belang van het project voor het behalen van de klimaatdoelen is dermate groot dat enige mate van overlast voor de omgeving aanvaardbaar wordt geacht. Desalniettemin probeert WarmtelinQ de hinder ter plaatse – en daardoor ook economische schade - zoveel mogelijk te beperken. Indien u meent dat uw organisatie als gevolg van dit project schade lijdt of zal lijden, bijvoorbeeld door een verminderde bereikbaarheid of gebruiksmogelijkheden van uw gronden, dan kunt u hiervoor planschade of nadeelcompensatie aanvragen. De schade moet hierbij boven het normale maatschappelijke risico of het normale ondernemersrisico uitkomen. Op de website van de Provincie Zuid-Holland kunt u hierover meer informatie vinden. Zie de link: https://www.zuid-holland.nl/online-regelen/meldingen/planschade-aanvraag/</i></p> <p><i>Ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden merken we op dat de vigerende bestemmingen uit het gemeentelijke bestemmingsplan op uw perceel (Agrarisch met waarden – Landschapswaarden) blijven gelden. Dat betekent dat het huidige gebruik van het perceel kan worden voortgezet en dat ook de andere gebruiksmogelijkheden nauwelijks worden ingeperkt. Daar waar de bovengrondse functies op percelen van private grondeigenaren door de aanwezigheid van de leiding worden ingeperkt, wordt hiervoor door WarmtelinQ een overeenkomst aangeboden met een passende financiële compensatie.</i></p>
--	--

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel/niet tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z011 Inwoner Zoeterwoude

	<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
	<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP</p>
	<p>Indiener is weidewachter en merkt op dat in de oplegnotitie Natuurtoets NNN een onjuist aantal weidevogelnesten staat vermeld. In werkelijkheid zijn er per jaar ca. 125 nesten op een van de betrokken percelen. WarmtelinQ negeert daarmee de consequenties van hun werkzaamheden en dit zal onherstelbare schade aan de weidevogels toebrengen. Deze schade weegt niet op tegen de twijfelachtige economische haalbaarheid van het project. Indiener verzoekt om hertoetsing van het dossier/plan om de weidevogels te beschermen.</p> <p><i>Reactie: Naar aanleiding van het tussenadvies van de commissie voor de m.e.r. en de diverse zienswijzen inzake de bescherming van weidevogels in het gebied, is door Antea in opdracht van WarmtelinQ een aanvullende ecologische notitie opgesteld: de notitie</i></p>

<p><i>'Ecologische notitie Project WarmtelinQ Rijswijk –Leiden – aanvullende ecologische beschouwing, 26 maart 2024. In deze notitie zijn onder andere de effecten van de aanlegfase op de weidevogels beschreven op basis van geactualiseerde basisgegevens. Om te voorkomen dat de werkzaamheden een onaanvaardbare negatieve invloed op ecologische waarden voor de weidevogels hebben, zullen tijdens de uitvoering van het project mitigerende maatregelen worden getroffen. Zie onze reactie op zienswijze Z026 voor een uitgebreider antwoord op de inhoud van de Ecologische notitie.</i></p>

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z012 College van burgemeester en wethouders gemeente Leidschendam – Voorburg

<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
<p>Samenvatting en beantwoording</p>
<p>1. Zorgvuldige inpassing Het college hecht grote waarde aan archeologische, cultuurhistorische en ecologische waarden en overige aspecten die op haar grondgebied mogelijk geraakt gaan worden door de aanleg van de warmteleiding in ons buitengebied. De gemeente adviseert daar met grote zorgvuldigheid mee om te gaan en rekening te houden met toekomstige ontwikkelingen.</p> <p><i>Reactie: We nemen dit advies ter harte in de verdere besluitvorming en uitwerking van het project.</i></p> <p>2. Weidevogelgebied Het voorkeustracé voor de warmtetransportleiding loopt door een belangrijk weidevogelgebied. Zeker in de aanlegfase is het van groot belang om daar zorgvuldig mee om te gaan. Hoewel in de Oplegnotitie Natuurtoets NNN staat dat de werkzaamheden deels in het broedseizoen zullen plaatsvinden, verzoekt het college dat met de uitvoerende partijen optimaal ingezet wordt op uitvoeren van de werkzaamheden buiten het broedseizoen en dit ook te borgen, tenzij zeer zwaarwegende redenen dit onmogelijk maken.</p> <p><i>Reactie: Naar aanleiding van het tussenadvies van de commissie voor de m.e.r. en de diverse zienswijzen inzake de bescherming van weidevogels, is hiervoor door WarmtelinQ een aanvullende notitie opgesteld. De notitie 'Ecologische notitie Project WarmtelinQ Rijswijk –Leiden – aanvullende ecologische beschouwing, 26 maart 2024. In deze notitie zijn onder andere de effecten van de aanlegfase op de weidevogels beschreven op basis van geactualiseerde basisgegevens. Uit de notitie blijkt dat zoveel mogelijk buiten het broedseizoen om wordt gewerkt, maar dat overlap met het broedseizoen op delen van het tracé onvermijdelijk is. Om negatieve effecten op de meest waardevolle weidevogelgebieden te voorkomen, worden deze gebieden binnen het broedseizoen uitgesloten van versturende werkzaamheden met uitzondering van twee prefablocaties en het gebied bij Stevenshof en de Oostvlietpolder. De uitvoering van de werkzaamheden op de prefab-locaties tijdens het broedseizoen is noodzakelijk om ervoor te kunnen zorgen dat in de overige delen van de Westeindsche Polder buiten het broedseizoen gewerkt kan worden. Ook is dit noodzakelijk om de leidingaanleg met zo weinig mogelijk broedseizoenen te doen overlappen. Zie onze reactie op zienswijze Z026 voor een uitgebreider antwoord op de inhoud van de Ecologische notitie.</i></p> <p>3. Ecologische verbinding Kust – Groene Hart Ter bestrijding van de barrierewerking van de A4 zijn er meerdere ecologische passages onder de A4 door. Deze worden vrijwel niet genoemd in de toelichting op het PIP. Gelet op het belang van deze passage verzoekt het college te onderzoeken of de aanleg van de warmtetransportleiding negatieve gevolgen kan hebben op ecologische passages onder de</p>

	<p>A4 en eventuele beschermde soorten aldaar. Het college adviseert om daarbij ook de onderzoeken die door Rijkswaterstaat en regiopartijen zijn uitgevoerd voor het project Verbreding A4 Burgerveen-N14 te raadplegen. Het college verzoekt om negatieve effecten van de aanleg van de warmtetransportleiding op de ecologische passages te voorkomen door hier qua aanlegmethode en aanlegplanning rekening mee te houden en/of aanvullende maatregelen voor te treffen.</p> <p><i>Reactie: De ecopassages onder de A4 bevinden zich buiten het werkterrein voor de aanleg van de leidingen maar bij het opstellen van het ecologische werkprotocol voor dit gebied zal WarmtelinQ wel rekening houden met de aanwezigheid van deze passages.</i></p> <p>4. Soortenbescherming</p> <p>In verband met het vorige punt is de conclusie in paragraaf 5.6.3 van de Toelichting dat het plan voor wat betreft de soortbescherming uitvoerbaar is, mogelijk voorbarig. Deze kan pas worden getrokken na afronding van mogelijk aanvullend onderzoek naar de ecologische passages.</p> <p><i>Reactie: Uiteraard dient de betreffende tekst in de toelichting te zijn afgestemd op de resultaten van het uitgevoerde onderzoek.</i></p> <p>5. Demping watergangen in relatie tot landschapsstructuur</p> <p>In de bijlage inzake de waterparagraaf staat dat nog niet duidelijk is welke watergangen er tijdelijk en permanent gedempt worden. Het college vindt eventuele permanente dempingen in het buitengebied belangrijk voor de overkoepelende landschapsstructuur. Daarom moet de impact van permanente dempingen van watergangen op het landschap worden meegewogen en moet verkend worden hoe de landschappelijke kwaliteit behouden kan blijven. Het college verzoekt aan te geven of dit speelt in of nabij het buitengebied van de gemeente.</p> <p><i>Reactie: De landschapstructuur wordt ter plaatse niet aangetast want er is geen sprake van het permanent dempen van sloten. WarmtelinQ heeft bij het Hoogheemraadschap van Rijnland wel een watervergunning aangevraagd voor het enkele meters verleggen van een watergang nabij de Stompwijkseweg 16A. Deze locatie valt buiten de planologisch beschermde landschapswaarden van het ontwerp bestemmingsplan Landelijk-2 van de gemeente Leidschendam-Voorburg. De desbetreffende ontwerpwatervergunning heeft samen met het ontwerp-PIP in cluster 1 ter inzage gelegen en daarop zal binnenkort door het hoogheemraadschap een definitieve beslissing worden genomen.</i></p>
--	---

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

2013 Grondeigenaren/inwoners Zoeterwoude

	<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
	<p>Samenvatting en beantwoording</p>
	<p>1. Onderbouwing traject Rijswijk – Leiden</p> <p>Indiener benoemt dat in het verleden is overwogen om de warmtetransportleidingen naar Leiden aan te leggen via Zoetermeer of Den Haag. De voorkeursoptie is om Leiden via Den Haag te verbinden. Voortschrijdend inzicht geeft daarna een aansluiting via Rijswijk in plaats van Den Haag. Als onderbouwing wordt een verschil in pijpdiameter aangedragen. Na een onduidelijk beargumenteerde verlegging van de route richting Leiden wordt de warmtetransportleiding van Rijswijk naar Leiden direct in een voorkeurvorm opgesplitst in deeltrajecten 1 t/m 4.</p>

In deelgebied 1 wordt de keuze voor Rijswijk als startpunt beargumenteerd op basis van de leidingdiameter richting Den Haag. Waar dit op zich een overtuigend technisch argument zou kunnen zijn, wordt getwijfeld aan de combinatie oorzaak-gevolg. Schrijvers van deze zienswijze constateren dat het tracé Rijswijk-Den Haag ten tijde van het schrijven van deze zienswijze slechts gedeeltelijk “in uitvoering” is. Gezien de samenhang van de leidingen en hun overlappende ontwerpstadia is het vreemd dat technische ontwerp keuzes slechts in één richting doorwerken in ontwerpstadia van andere tracés. Onderbouwing voor de op de splitsing Rijswijk gekozen reductie in leiding diameter ontbreekt daarmee volgens indiener.

In deelgebied 2 is keuze gemaakt om aan de oostkant van de A4 te blijven door de aanwezigheid van de A4 en Rijnlandroute. In een eerder stadium is ook een tracé over Voorschoten onderzocht in dit deelgebied. Onduidelijk is waarom deze variant niet nader is onderzocht. Indiener meent na verificatie van de aannames en argumentatie dat de alternatieven 1 en 2 niet correct getoetst kunnen worden onder de punten in MER fase 1. De gebruikte informatie is ofwel incorrect danwel incompleet, waardoor de vergelijkingen op Natuur, Landschap, maar ook Duurzaamheid niet correct zijn. Volgens indiener is het toetsen van één enkel alternatief geen onderbouwing van een keuze en is alternatief 1 als voorkeursalternatief onhoudbaar.

In deelgebied 3 is een tracé gekozen om Leiden aan te kunnen sluiten. Het is onduidelijk waarom het tracé hier over de gemeentegrenzen van een veelvoud aan gemeentes loopt in plaats van een efficiënte mogelijkheid te bieden om de betrokken stedelijke kernen met aanwezige stadsverwarming ook daadwerkelijk aan te sluiten. Ook hier is het onduidelijk welk traseringsprincipe gevolgd zou kunnen zijn.

Deelgebied 4 trekt het tracé door naar de aanlandlocatie, van waar in de toekomst Katwijk en Oegstgeest kunnen/zullen worden aangesloten. Besluitvorming lijkt uit te gaan van Leiden als punt in plaats van een net met meerdere mogelijke aansluitingspunten en voorziene uitbreidingen daarvan aan noordelijke zijde. Deze aanname werkt door in de analyse van de mogelijk in de toekomst aan te sluiten andere gemeenten.

Reactie: Zie onze reactie op zienswijze Z007, punt 1.

2. Bestemmingsplannen gemeentes

Ter plaatse van het tracé in zowel Leidschendam-Voorburg (Stompwijk) als Zoeterwoude hebben geldt het bestemmingsplan “Landelijk gebied”. Een overweging om stedelijk gebied te willen mijden strookt in deze niet met de intenties van de warmtetransportleiding om woningen in stedelijk gebied een alternatieve warmtebron te willen bieden. Landelijk gebied heeft weinig tot geen potentiële afnemers, en weinig tot geen mogelijkheden om daarin de nabije toekomst te kunnen voorzien.

Reactie: Zie onze reactie op zienswijze Z007, punt 2.

3. Participatie

Indieners stellen vast dat recent de Omgevingswet is ingevoerd en vanaf 2024 geëvalueerd zal worden. Indieners vergelijken de teksten over het onderwerp participatie in de NRD met de teksten over de Omgevingswet op de website van de rijksoverheid en stellen vast dat Warmtelinq een andere interpretatie geeft van de bestaande terminologie. Het gaat dan specifiek om een verwachting van actief betrekking van contractueel betrokkenen bij ontwikkeling van plannen, d.w.z. binnen een tijdstermijn dat deze plannen nog daadwerkelijk over alternatieven beschikken. Het feit dat de Omgevingswet zich nog in een evaluatiestadium bevindt is geen excuus om een grijs gebied te forceren waarin de oude wetgeving tijdelijk volledig buiten beschouwing kan worden gelaten tot er een gecorrigeerde versie ter beschikking komt.

Indiener geeft aan dat een groep direct betrokkenen, namelijk grondeigenaren, buitengesloten zijn van essentiële delen van het proces. Hierdoor zijn inzichten van mensen geïnventariseerd die niet noodzakelijk direct betrokken zijn bij de consequenties van het project. Warmtelinq heeft verzaakt de verschillende noodzaken tot inzicht correct te duiden.

Gezien de noodzaak van het project zal het dus nu moeten worden doorgevoerd door belangen te schenden van betrokkenen die wegens dezelfde geografische ligging nooit van de voordelen van het project gebruik zullen kunnen maken. Schrijvers van deze zienswijze menen dat participatie in deze iets anders betekent.

Reactie: Zie onze reactie op zienswijze Z007, punt 3.

4. Capaciteitsberekeningen berusten op inconsistente informatie

Indieners voeren aan dat er bij de bepaling van het basisalternatief in MER fase 1 twee alternatieven waren, waarbij het alternatief 2 (via Voorschoten) een hoge interne efficiëntie heeft, wegens lineair traceren, terwijl opvalt dat de route naar Voorschoten via alternatief 1 een lange omweg maakt. Het aantal extra kilometers is zodanig dat er een duidelijk aantoonbaar voordeel zou moeten zijn, maar het is indieners niet duidelijk welk voordeel dat zou kunnen zijn, aangezien de aangegeven argumentatie op basis van capaciteit en nadelen betwistbare aannames bevat. In de zienswijze wordt de keuze voor alternatief 1 ter discussie gesteld op basis van capaciteit (4.1), afstanden (4.2) en de kosten van aansluitingen (4.3). Volgens indieners ondersteunen de aanwezige cijfers een keuze voor een tracé via Voorschoten en is een keuze voor een route via de Rijnland route op basis van potentiële afzet van capaciteit niet houdbaar. Gezien de desastreuze consequenties voor de natuur van Alternatief 1 is er maar een keuze mogelijk: het is alternatief 2, of niets.

Reactie: Zie onze reactie op zienswijze Z007, punt 4.

5. Weidevogels

Indieners stellen vast dat in het vogelreservaat waar WarmtelinQ deeltracé 2 wil realiseren, onderzoek is gedaan naar het broedsucces van de aanwezige weidevogels. Het vooronderzoek (Oplegnotitie lot c) stelt dat er binnen het ingeplande gebied geen weidevogel broedgevallen zouden zijn, maar de provinciale rapportage weidevogels schetst een ander beeld en toont tevens een samenhang tussen werkzaamheden en aanwezige aantallen aan. Uitvoering van de werkzaamheden zal ertoe leiden dat er in 2026 geen steltlopers meer voorkomen in de Grote Westeindsche Polder en daardoor lijken de werkzaamheden in strijd met het beleid voor de Grutto voor 2027. De aanname dat er in deeltracé 2 Lot C geen broedvogels aanwezig zijn, werkt door in de beoordeling van de effecten van de werkzaamheden: er wordt alleen gekeken dat invloeden op de bodemkwaliteit, terwijl dit tevens invloed heeft op de foerageermogelijkheden van de weidevogels in de toekomst. Die effecten zijn niet getoetst. De incompleetheid geeft aan dat de keuze voor alternatief 1 als voorkeur voor het huidige tracé niet houdbaar is.

In paragrafen 5.1 en 5.2. wordt de inhoud van de namens WarmtelinQ opgestelde Oplegnotitie Lot C in detail vergeleken met de Inventarisatie van de Provincie Zuid-Holland. In paragraaf 5.3 wordt door indieners opgemerkt dat de beoogde werkzaamheden door WarmtelinQ slechts in schaal verschillen met werkzaamheden die in 2017 zijn uitgevoerd aan de gasleiding in deeltracé 2. Ook deze werkzaamheden hadden overlap met het broedseizoen en destijds zijn dezelfde mitigerende maatregelen gebruikt als worden voorgesteld in de Oplegnotitie Lot C. Na een inventarisatie van de invloed op het broedsucces, trekken indieners in paragraaf 5.4 de conclusie dat er weidevogels broeden binnen deeltracé 2, Lot C. In hoeverre deze broedgevallen daadwerkelijk binnen de gestelde 200m zone zitten, is slechts van beperkt belang omdat de verstoring door de aanliggende werkzaamheden al een significant negatief effect op het broedsucces laat zien. De combinatie van voorgestelde mitigerende maatregelen en werkzaamheden zullen de aanwezige broedgebieden vrijwel volledig elimineren en de herpopulatie gaat jaren kosten. Deze informatie is ook niet meegenomen in het toetsingsproces dat tot grondslag ligt aan de keuze tussen Alternatieven 1 en 2. Tot slot hebben indieners in paragraaf 5.5 een overzicht opgenomen van de wijze het broedsucces van de Grutto, Tureluur, Scholekster en Kievit worden geraakt door de werkzaamheden.

Reactie: Zie onze reactie op zienswijze Z007, punt 5.

6. Traceringsprincipes

Indieners stellen vast dat de principes van tracering, specifiek gebundeld, in de verschillende rapporten op inconsistente wijze worden toegepast. Tracering is veelal een bovengrondse bezigheid, om versnippering van het landschap tegen te gaan. Termen als “intern”, en “extern” worden gebruikt voor waar de efficiëntie te vinden is. Lineair traceren is de meest efficiënte vorm. Het bundeling principe is veelal bedoeld om te voorkomen dat nieuw aan te leggen projecten hun eigen funderingen moeten leggen. Hierdoor kunnen funderingen gedeeld worden of behoeven slechts uitgebreid te worden op locaties waar de tracering niet meer houdbaar is. De voor het voorkeursalternatief door Warmteling gehanteerde vorm van tracering lijkt niet overeen te komen met de principes aangegeven in NRD 3.1.1 en/of MER Fase 1, 4.1. Zo wordt bijvoorbeeld aangegeven dat het leidingtracé langs de A4 op een zodanige afstand aan de andere kant van de Meerburger Watering ligt dat de fundering niet gedeeld kan worden. Indiener geeft aan dat aan de kant van Voorschoten langs de A4 wel mogelijkheden zijn om funderingen te bundelen, zoals wegen en stadsgrenzen.

Reactie: Zie onze reactie op zienswijze Z007, punt 6.

7. Sleutelstad Leiden

Indiener geeft aan dat Sleutelstad Leiden tegen de aanleg van dit traject is. Dit is reeds in mei 2023 in de kranten gepubliceerd en indiener vraagt zich af of dit bezwaar zomaar terzijde wordt geschoven.

Reactie: Sleutelstad Leiden is de publieke media-instelling voor Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten, Wassenaar en Zoeterwoude. Als onafhankelijke media-instelling schrijft Sleutelstad Leiden ook over dit project. Hierbij wordt aan verschillende standpunten ruimte gegeven. Een negatief stuk in de media is niet hetzelfde als een formeel bezwaar op de aanleg van dit traject.

8. Uitfasering restwarmte

Indiener meent dat warmtetransport (restwarmte) zoals Warmteling nu voor ogen heeft, op korte termijn wordt uitgefaseerd. Deze informatie heeft indiener verkregen van mensen die zeer nauw bij deze materie betrokken zijn. Wellicht is Warmteling hier niet van op de hoogte of wordt dit ook terzijde geschoven. Indiener verwijst voor navraag naar HVC Alkmaar of AVR Afvalverwerking in Rotterdam.

Reactie: Wij kunnen niet anders dan constateren dat deze informatie onjuist is. Hergebruik van de restwarmte uit het Rotterdamse Haven- en Industrie Complex (HIC) is een van de manieren om verspilling van energie tegen te gaan, naast bijvoorbeeld de overstap op hernieuwbare brandstoffen, zoals (groene) waterstof. Overigens komt bij de productie van waterstof door middel van elektrolyse ook veel restwarmte vrij en zijn in het HIC momenteel meerdere elektrolyzers in voorbereiding. Al met al blijft er in de haven in de toekomst voldoende restwarmte beschikbaar om de leveringszekerheid van de warmte te kunnen garanderen.

9. Informeren

Aangegeven wordt dat indiener, als eigenaar van grond op het tracé, te laat zijn geïnformeerd over de plannen. Het bevreemt indiener dat hun weiland opengegraven mag worden, dat er buizen in de grond mogen worden gelegd en de lokale flora en fauna mag worden vernietigd. De aanleg van het beoogde project is zeer invasief voor de natuur welke wij juist in stand willen en moeten houden.

Reactie: Wat betreft de opmerking dat indiener niet tijdig is geïnformeerd, merken wij op dat het participatieproces serieus is opgezet. De provincie en de initiatiefnemers blijven hun best doen om zoveel mogelijk mensen te informeren en te betrekken bij het proces. Het is spijtig dat u meent niet tijdig en voldoende geïnformeerd te zijn. Op dit punt verwijzen we u naar onze reactie op zienswijze Z007, punt 3.

10. Dijken

De dijken langs de A4 zijn niet meer de verantwoordelijkheid van het Hoogheemraadschap maar van de landeigenaren. Er is geen enkele garantie of inzicht wat de

<p>graafwerkzaamheden eventueel voor gevolgen kunnen hebben voor de kwetsbare grond ervoor. Indiener vraagt verduidelijking over verantwoordelijkheid bij eventuele (vervolg)schade.</p> <p><i>Reactie: Het Hoogheemraadschap van Rijnland is verantwoordelijk voor de waterkeringen die in de legger regionale keringen zijn opgenomen. De genoemde keringen maken hier deel van uit. Binnen gemeente Zoeterwoude liggen de leidingen deels parallel aan de A4. Ter plaatse van knooppunt Hofvliet worden de leidingen onder de Meerburgerwating, de keringen en de A4 door geboord. Daar waar de leidingen parallel liggen aan de A4, liggen ze ruim buiten de kern- en beschermingszone van de kering. Daar waar de leidingen onder de keringen door worden geboord, liggen ze op een diepte van minimaal 10 meter. De waterveiligheid is hiermee niet in het geding. Ten aanzien van mogelijke schade merken we op dat de toestand van de onroerende goederen in de omgeving van de werkzaamheden voorafgaand aan de werkzaamheden worden vastgelegd in een vooropname. Eventuele schade tijdens de aanleg van de warmteleidingen kan gemeld worden bij WarmtelinQ. Een expert beoordeelt de gemelde schade en indien deze is toe te schrijven aan de werkzaamheden in verband met de aanleg van de warmteleidingen, handelt WarmtelinQ de schade af.</i></p> <p>11. Camping Leiden</p> <p>Het weiland wordt met name in het recreatie seizoen gebruikt door huurders die graag vertoeven in de natuur. Een wandeling door het weiland, vissen langs de sloten of de Meerburg, langs de schapen lopen en ze voeren. Het is allemaal onderdeel van de recreatieve beleving van onze huurders. Dit zou dan ook serieus belemmerd worden wanneer de werkzaamheden aanvangen.</p> <p><i>Reactie: De werkzaamheden voor de aanleg van de warmtetransportleidingen van WarmtelinQ zullen zeker meerdere maanden in beslag nemen. Hoewel wordt getracht om de gevolgen voor de omgeving in de vorm van hinder en beperkingen in de bereikbaarheid te beperken, kan dat helaas niet geheel worden voorkomen. Het belang van het project voor het behalen van de klimaatdoelen is dermate groot dat enige mate van overlast voor de omgeving aanvaardbaar wordt geacht. Desalniettemin probeert WarmtelinQ de hinder ter plaatse – en daardoor ook economische schade - zoveel mogelijk te beperken. Indien u meent dat uw organisatie als gevolg van dit project schade lijdt of zal lijden, bijvoorbeeld door een verminderde bereikbaarheid, dan kunt u hiervoor planschade of nadeelcompensatie aanvragen. De schade moet hierbij boven het normale maatschappelijke risico of het normale ondernemersrisico uitkomen. Op de website van de Provincie Zuid-Holland kunt u hierover meer informatie vinden. Zie de link: https://www.zuid-holland.nl/online-regelen/meldingen/planschade-aanvraag/</i></p>

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

2014 Moerkerk's Plantenparadijs

	<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
	<p>Samenvatting en beantwoording</p>
	<p>Indiener heeft zijn bedrijf Moerkerk's Plantenparadijs langs het tracé maar heeft zelf initiatief moeten nemen voor een gesprek met WarmtelinQ. Er is toen mondeling aangegeven dat een werkstrook wordt gebruikt voor het aanleggen van het tracé. Deze strook wordt mijn bedrijf het hele jaar rond en kan straks tijdens de uitvoering niet worden gebruikt, wat derving zal betekenen. Indiener verzoekt om in verband met het bovenstaande, voorschriften aan de</p>

	<p>vergunning te verbinden met betrekking tot de uitvoeringswijze en werkzaamheden op het perceel zodat indiener geen omzet verliest.</p> <p><i>Reactie: De werkzaamheden voor de aanleg van de warmtetransportleidingen van WarmtelinQ zullen zeker meerdere maanden in beslag nemen. Het belang van het project voor het behalen van de klimaatdoelen is dermate groot dat enige mate van overlast voor de omgeving aanvaardbaar wordt geacht. Desalniettemin probeert WarmtelinQ de hinder ter plaatse – en daardoor ook economische schade - zoveel mogelijk te beperken. Indien u meent dat uw bedrijf als gevolg van dit project schade lijdt of zal lijden, bijvoorbeeld door een verminderde bereikbaarheid of anderszins, dan kunt u hiervoor planschade of nadeelcompensatie aanvragen. De schade moet hierbij boven het normale maatschappelijke risico of het normale ondernemersrisico uitkomen. Op de website van de Provincie Zuid-Holland kunt u hierover meer informatie vinden. Zie de link: https://www.zuid-holland.nl/online-regelen/meldingen/planschade-aanvraag/</i></p>
--	--

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

2015 Mr. Rus - van der Velde namens Galapagos

	<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten • Ontwerp-omgevingsvergunning bouwen, milieu en natuur Vattenfall – Gedeputeerde Staten
	<p>In de zienswijze wordt inhoudelijk ingegaan op het O-PIP en de ontwerp-omgevingsvergunning voor Vattenfall. Daarom is deze zienswijze meegenomen in de besluitvorming van beide bevoegde gezagen.</p>
	<p>Samenvatting en beantwoording O-PIP en ontwerp-omgevingsvergunning</p>
	<p>Ontwerp-inpassingsplan WarmtelinQ Rijswijk – Leiden + aanlandlocatie</p> <p>1. Beperkende dubbelbestemming warmtetransportleiding</p> <p>Indiener dient zienswijze in namens cliënten Galapagos B.V. en Galapagos Real Estate Netherlands B.V. De laatste is erpachter van het perceel Willem Einthovenstraat 13 in Oegstgeest, dat eigendom is van de Universiteit Leiden. Op dit perceel is door Galapagos Real Estate Netherlands B.V. een kantoorpand met laboratoria gebouwd. Dit pand wordt gedeeltelijk gebruikt door Galapagos B.V. en gedeeltelijk door derden. Daarnaast heeft Galapagos Real Estate Netherlands B.V. een optie op een recht van erfpacht op een perceel direct ten zuiden/zuidwesten van het huidige perceel van Galapagos. De percelen vallen binnen het bestemmingsplan Nieuw-Rhijnegeest Zuid (bedrijven) geconsolideerd' en zijn daarin bestemd met de enkelbestemming Bedrijf – 3.</p> <p>Bovengenoemde percelen liggen grotendeels binnen de grenzen van het O-PIP en grenzen aan de 'aanlandlocatie' waar een WOS en P&BU planologisch mogelijk worden gemaakt en in ontwerp worden vergund. In het ontwerp-PIP worden dubbelbestemmingen gelegd op de percelen van Galapagos die haar ontwikkelmogelijkheden aanzienlijk beperken, zonder dat daarvoor aanleiding lijkt te bestaan. De grenzen van de dubbelbestemming "Leiding - warmtetransportleiding" is volgens indiener ten onrechte en mogelijk ongemerkt gevormd door de grenzen van de geluidzone. Waarom deze dubbelbestemming op deze locatie geldt, ver gelegen van de voorziene warmtetransportleiding, is onduidelijk en van een belangenafweging blijkt ook niet. Indiener verzoekt om de dubbelbestemming in het PIP te beperken tot de gronden waar daadwerkelijk infrastructuur (al dan niet ten dienste) van de warmtetransportleiding is voorzien.</p>

Reactie: Indiener maakt een terecht punt. De dubbelbestemming "Leiding - warmtetransportleiding" is abusievelijk toegekend aan (delen van) percelen waarop de warmtetransportleiding niet is voorzien. Bij de vaststelling van het PIP zal deze dubbelbestemming worden beperkt tot de gronden waar de warmtetransportleiding wordt gesitueerd.

2. Dubbelbestemming archeologie op aanlandlocatie onterecht toegevoegd

Indiener merkt op dat door de in het O-PIP opgenomen dubbelbestemming "Waarde - Archeologisch monument" zeer strikte bouwbeperkingen worden gelegd op de percelen van Galapagos. Vooral voor het nog te bebouwen perceel vormt dit een obstakel vanwege de strikte voorwaarden die als gevolg van deze dubbelbestemming gelden voor het verlenen van een omgevingsvergunning (in vergelijking met het vigerende bestemmingsplan).

De aanduiding voor de archeologische dubbelbestemmingen volgen uit artikel 7.69 en 7.70 van de provinciale Omgevingsverordening. Indiener geeft aan dat de beperkingen uit het inpassingsplan echter verder gaan de verordening. Indiener verzoekt om de planregeling meer in overeenstemming te brengen met de omgevingsverordening en ook afwijkingsmogelijkheden voor het 'ex situ' veiligstellen van waarden op te nemen. Dit laatste omdat in het verleden voorwerpen en aanduidingen van boerderijen uit de vroege middeleeuwen zijn gevonden, die juist geschikt zijn om ex situ te bewaren.

Dat betekent vergunningsplichten voor verschillende activiteiten, en beperkt de gebruiksmogelijkheden van de percelen.

Reactie: De constatering van indiener is correct. In de planregels is ten onrechte geen expliciete regeling opgenomen voor het veiligstellen van archeologische waarden ex situ. Aan artikel 10.3.3 lid c sub 2 is daarom gewijzigd in (onderstreepte tekst is toegevoegd): Het doen van archeologische opgravingen mede ten behoeve van ex situ behoud van archeologische waarden. Bovendien is aan de begripsbepalingen het begrip 'behoud ex situ' toegevoegd.

3. Mogelijkheid tweede WOS onvoldoende onderzocht

Indiener merkt op dat er in diverse onderzoeken die ten grondslag liggen aan het O-PIP en ook in de toelichting wordt gesproken over een tweede, toekomstig warmteoverdrachtstation (WOS). Aangegeven wordt dat het inpassingsplan voorziet in de mogelijkheid om ten noorden van de geprojecteerde WOS een toekomstig WOS te realiseren. Dit zou leiden tot extra geluid- en trillinghinder bij de laboratoria van Galapagos en dat is onvoldoende onderzocht. Indiener verzoekt om dit óf nader te onderzoeken óf niet mogelijk te maken in het inpassingsplan.

Reactie: Een tweede WOS zal met dit PIP niet mogelijk worden gemaakt. In de planregels is aan artikel 4.2 toegevoegd dat enkel binnen het bouwvlak mag worden gebouwd. Daarnaast is ten noorden van het huidige bouwvlak op de aanlandlocatie de bestemming 'Bedrijf - Warmtesysteem' gewijzigd in de bestemming 'Groen'. Met deze wijziging is het conform de planregels van artikel 4 en de verbeelding niet mogelijk om een tweede WOS te realiseren. Dit zal in de toelichting worden verduidelijkt.

Ontwerp-omgevingsvergunning Vattenfall

4. Trillingsgevoeligheid Galapagos aanlegfase en gebruiksfase

De laboratoria van Galapagos worden gebruikt voor hoogwaardig technologisch onderzoek naar celtherapie voor kanker. Daartoe heeft Galapagos meerdere zeer hoogwaardige en trillingsgevoelige apparatuur staan. Sommige apparatuur is zeer gevoelig waardoor elke verstoring leidt tot falen van het onderzoek. In verband daarmee is er sprake van een continue bedrijfsvoering. Het pand van Galapagos is op die bedrijfsvoering aangepast in die zin dat de apparatuur kan functioneren zonder (trillings)hinder van de nabijgelegen snelweg A44. Hiervoor zijn ook bouwkundige aanpassingen in het pand aangebracht. Bij deze aanpassingen is echter geen rekening gehouden met de komst van het WOS/P&BU.

Galapagos vreest vooral in de aanlegfase voor haar bedrijfsvorming als gevolg van trillingshinder door eventuele heiwerkzaamheden en het langsrijden van zwaar verkeer. In verband daarmee verzoekt indiener dat in de omgevingsvergunning voor Vattenfall extra voorschriften worden opgenomen om trillingen te voorkomen. Dit betreft o.a. een voorschrift dat trillingvrij geheid moet worden. Ook wil Galapagos betrokken worden bij de verlening van verkeersbesluiten voor het verkeer van en naar de bouwplaats en dat er trillingsmeters worden geplaatst zodat trillingen continue gemonitord worden en de werkzaamheden desnoods onmiddellijk stilgelegd kunnen worden.

Indiener merkt op dat in de ontwerpomgevingsvergunning slechts zeer summier aandacht wordt besteed aan trillingen uit de WOS+P&BU. In de overwegingen wordt gesteld dat geen trillinghinder wordt verwacht, maar door de omvang van de gasgestookte verwarmingsinstallatie en warmtebuffer en het WOS acht Galapagos dit onwaarschijnlijk. Indiener verzoekt dit nader te onderbouwen of aan te geven op grond waarvan trillingen vanwege heiwerkzaamheden dan wel verkeersbewegingen met vrachtwagens geen gevolgen hebben voor Galapagos.

Reactie: Voor zover indiener wijst op de aanlegfase geldt dat dit een uitvoeringsaspect is van het plan dat bij vaststelling van het PIP niet aan de orde komt.¹ Verder geldt dat het laboratorium van indiener vanuit het Bouwbesluit 2012 niet als trillinggevoelig wordt beschouwd en daarmee geen bijzondere bescherming geniet. Het opstellen van een monitoringsplan en hanteren van normstelling voor de aanlegfase ter bescherming van de omliggende bedrijven is dan ook geen wettelijk vereiste. Ook in de planregels van het vigerende bestemmingsplan Nieuw-Rhijngeest Zuid zijn geen trillingseisen of regels ter bescherming van de laboratoriumfuncties opgenomen. Niettemin is in verband met het belang van indieners bij het voorkomen van trillingshinder in de ontwerp-omgevingsvergunning voor Vattenfall een voorschrift opgenomen (2.1.8. sub d) op grond waarvan er een prognose-rapport wordt gemaakt over de trillingsinvloed, waaruit voortvloeit dat als één of meerdere van de eisen wat betreft trillingen worden overschreden, de ODWH onmiddellijk op de hoogte moet worden gesteld en dat in overleg zal worden bepaald of de veroorzakende werkzaamheden moeten worden gestaakt en of er aanpassingen in de uitvoering gedaan moeten worden.

Ten aanzien van mogelijke trillingshinder gedurende de exploitatie wordt hier bij de vaststelling van het PIP rekening mee gehouden in het kader van een goede ruimtelijke ordening (artikel 3.1 Wro). Een hulpmiddel bij het bepalen van 'goede ruimtelijke ordening' is de SBR richtlijn. De ontwerp-omgevingsvergunning bevat als voorwaarde dat trillingen aan belendingen minimaal moeten voldoen aan SBR richtlijn-A (schade aan gebouwen). Gelet op de hoge grenswaarden in deze richtlijn in combinatie met de afstand van het project tot het gebouw van indiener (circa 35 m), wordt het optreden van schade onaannemelijk geacht. Tijdens de aanlegfase zal er niet geheid worden maar zal er gebruik worden gemaakt van een trillingsarme boortechniek. Hiermee zijn potentiële trillingseffecten afdoende betrokken in de besluitvorming.

Als het gaat om de schade aan de specifieke apparatuur van indiener is er op voorhand geen reden te verwachten dat dit een zodanige vorm aanneemt dat dit aan vaststelling van het plan in de weg moet staan. In elk geval is door indiener niet nader aangetoond of en welke effecten op kunnen gaan treden. Daarbij is de toetsing afhankelijk van de specifieke informatie ten aanzien van de trillingsgevoeligheid van de betrokken apparatuur, waarover enkel indiener beschikt. Zoals indiener terecht schrijft, vindt er nader overleg plaats tussen Vattenfall en indiener omtrent het aspect trillingen. In dat kader zal indiener specifieke informatie rondom haar apparatuur moeten delen. Mede op basis daarvan kunnen Vattenfall en indiener nader onderzoek uitvoeren en eventueel op basis daarvan maatregelen treffen. Het staat de uitvoerbaarheid van het PIP niet in de weg. Aangezien er geen reden is te vrezen voor onaanvaardbare effecten vanwege trillingen en er dus sprake is van een goede ruimtelijke ordening, kan worden overgegaan tot vaststelling van het PIP.

¹ ECLI:NL:RVS:2022:1483; ECLI:NL:RVS:2012:BV1839; ECLI:NL:RVS:2011:BR1480).

	<p>WKO instortingsgevaar</p> <p>Tot slot wijst indiener erop dat de temperatuurregeling in de panden van Galapagos afhankelijk is van een WKO die bij het pand is aangelegd. De warmtebronnen van deze WKO liggen zeer dicht bij de toekomstige WOS en P&BU. Het correct functioneren van de WKO is van groot belang voor de temperatuurgevoelige bedrijfsvoering van Galapagos. Omdat in het uitgevoerde onderzoek niet is stilgestaan bij mogelijke beschadiging van de WKO door trillingen of anderszins tijdens de aanlegfase, wil Galapagos dat deze risico's nader onderzocht en afgewogen worden.</p> <p><i>Reactie: Voor de WKO geldt hetzelfde als hiervoor geschreven. Dit betreft een uitvoeringsaspect, waarbij de borging is geregeld via het bouwveiligheidsplan. Dit zal worden betrokken in de procedure voor de omgevingsvergunning Wabo.</i></p>
--	---

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

2016 Vattenfall

	<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten • Ontwerp-omgevingsvergunning bouwen, milieu en natuur Vattenfall – Gedeputeerde Staten
	<p>In de zienswijze wordt inhoudelijk ingegaan op het O-PIP en de ontwerp-omgevingsvergunning voor Vattenfall. Daarom is deze zienswijze meegenomen in de besluitvorming van beide bevoegde gezagen.</p>
	<p>Samenvatting en beantwoording O-PIP en ontwerp-omgevingsvergunning</p>
	<p>1. Definitie P&BU in provinciaal inpassingsplan</p> <p>Om te voorkomen dat Vattenfall vanwege een te enge definitie van de PBU in het inpassingsplan door onvoorziene omstandigheden bij de primaire warmtebron, niet aan haar wettelijke verplichtingen kan voldoen, verzoekt indiener om de definitie van de piek- en backupvoorziening in artikel 1.20 van de planregels te verruimen door het limitatieve karakter te wijzigen. Een wijziging zou als volgt kunnen luiden: “een voorziening die warmte opwekt en levert aan een lokaal warmtenetwerk in het geval dat de primaire bron van dit warmtenetwerk geen of onvoldoende warmte levert of kan leveren als gevolg van bijvoorbeeld een piek in de warmtevraag, storingen en/of noodzakelijk onderhoud.”</p> <p><i>Reactie: Het is uiteraard van groot belang dat de planregels van het PIP aansluiten bij de te verwachten bedrijfssituatie van de piek- en backupvoorziening waardoor de warmtelevering aan het lokale warmtenet afdoende geborgd is. In verband hiermee is de definitie van piek- en backupvoorziening gewijzigd in: “een voorziening die warmte opwekt en levert aan een warmtenet in het geval dat het warmtetransportnet geen of onvoldoende warmte levert of kan leveren bijvoorbeeld als gevolg van een piek in de warmtevraag en bij storingen en/of noodzakelijk onderhoud”. Tevens zijn de begripsbepalingen aangevuld met definities voor de begrippen ‘warmtenet’ en ‘warmtetransportnet’. Ook is naar aanleiding van de aangevulde aanvraag omgevingsvergunning (zie punt 2) in artikel 4 van de planregels een specifieke gebruiksregel toegevoegd ter borging van het maximaal aantal vollasturen dat de PB&U jaarlijks in gebruik mag zijn en een voorwaardelijke verplichting ter publiekrechtelijke borging van de externe saldering.</i></p> <p>2. Zienswijze op ontwerp omgevingsvergunning PBU Leiden met kenmerk D2023-112435</p> <p>Ten aanzien van bovengenoemde vergunning verzoekt indiener om:</p>

<ul style="list-style-type: none"> • In voorschrift 2.1.1 verduidelijken op welke voorschriften dit voorschrift en de bijbehorende termijn van drie weken van toepassing is; • Voorschrift 1.1.4 aan te passen van 'personeel aanwezig' naar een onbemande situatie; • Voorschrift 1.4.1. over niet gevaarlijke schoonmaakmiddelen aan te passen • De tekst in voorschrift 3.1.3 aan te passen in: "De stookinstallaties staan niet meer dan 257 equivalente vollasturen aan". <p><i>Reactie: Deze opmerkingen zien niet op het O-PIP, maar hebben betrekking op de ontwerp-omgevingsvergunning Wabo. Aangezien initiatiefnemer de aanvraag voor deze omgevingsvergunning tussentijds heeft aangevuld in verband met de gewenste verruiming van het aantal vollasturen is de betreffende ontwerp-omgevingsvergunning gewijzigd en in cluster 2 opnieuw ter inzage gelegd. De ingediende zienswijze in cluster 1 wordt in het kader van die procedure meegenomen en daarom behandeld in de Nota van Beantwoording voor cluster 2.</i></p>
--

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

2017 Bomenbond Rijnland

<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP</p>
<p>1. Gevolgen voor net aangelegde natuurzones</p> <p>Indiener is bezorgd omdat deze warmteleiding niet-schone restwarmte zal vervoeren en dat hiervoor ook net aangelegde natuurzones weer moeten wijken. De aanleg van de Rijnlandroute ten westen van Leiden is gegaan ten koste van enorm veel bomen, struiken en andere natuur. De compensatie daarvan verloopt niet zoals verwacht en bovendien traag. Door dit project moet deze moeizaam aangelegde compensatienatuur deels worden gekapt, waardoor het beloofde eindbeeld nog langer zal uitblijven en de groene verbindingen tussen Leiden en de weilanden en duinen nog langer incompleet zijn. De schade aan de natuur wordt daardoor alleen maar groter.</p> <p>Indiener verwacht daarom van de provincie dat bij de aanleg van WarmtelinQ een serieuze en goede inspanning zal worden geleverd voor de natuur, ook omdat de leiding juist wordt aangelegd in het kader van de energietransitie en de klimaatcrisis. Indiener dringt erop aan dat alleen bomen worden gekapt als dat echt heel hard nodig is en hoopt dat er een derde gestuurde boring kan plaatsvinden langs de Ommedijkseweg. Zo min mogelijk kap, herplant met vergelijkbare boomgrootte en versterkend voor de biodiversiteit. Het is buitengewoon onbevredigend dat er een kapaanvraag ligt zonder dat de beoogde compensatieplannen erbij worden gegeven.</p> <p><i>Reactie: De warmtetransportleiding is bedoeld voor het transport van restwarmte naar de lokale warmtenetten, zodat daarmee woningen duurzaam kunnen worden verwarmd. Vanuit de Europese en nationale regelgeving is de CO2 uitstoot van restwarmte nul. Volgens Europa en het Rijk is restwarmte dus duurzame warmte en de provincie ziet geen redenen om van dat standpunt af te wijken. De warmte komt vrij bij productieprocessen en wordt benut voor de verwarming bij andere gebruikers. Hierdoor komt er geen extra CO2 vrij voor de opwekking (centraal of decentraal) van die elders te benutten warmte. Het belang van het project voor het behalen van de klimaatdoelen is dermate groot dat enige mate van overlast, of tijdelijke aantasting van groen tijdens de aanlegfase aanvaardbaar wordt geacht. Desalniettemin probeert WarmtelinQ de kap van bomen zoveel mogelijk te voorkomen, maar dat is niet overal mogelijk. Er zullen dus helaas ook bomen moeten wijken voor de aanleg van deze leiding. Bij het overwegen van een gestuurde boring is het ruimtebeslag en de impact op bomen van de uitlegstrook meegewogen. De compensatie van bomenkap wordt</i></p>

geborgd via de gemeentelijke omgevingsvergunningen. Deze zitten grotendeels in cluster 2 van de gecoördineerde procedure en de ontwerp-besluiten zijn op 14 maart 2024 gepubliceerd. Hierdoor zijn per gemeente Herinrichtingsplannen gemaakt. Bovenmatige overlast zal zoveel als mogelijk worden voorkomen. Ook zullen alle inwoners en andere stakeholders vooraf duidelijk worden geïnformeerd over de uitvoering van de werkzaamheden. Zie omtrent de aanpassing van de werkzaamheden nabij de Omedijkseweg onze reactie bij zienswijze Z003.

2. Herinrichting aanlandlocatie

Indiener verwacht dat op de aanlandlocatie zorgvuldig wordt omgegaan met de bomen bij de uitvoering en nazorg, ook waar het gaat om bomen die zijn gepland ter compensatie van andere projecten. Indiener vraagt waarom er voor deze locatie niet gekozen is voor het versterken van de natuurwaarden, door te kiezen voor een inrichting als plas-dras natuur die aansluit bij de behoefte van de twee a drie kievitparen die nu jaarlijks hier broeden. In plaats daarvan is gekozen voor het toevoegen van gebiedsvreemde zaadmengsels en begroeiing die aansluit bij de beplanting van Galapagos. Indiener pleit ervoor dat rekening wordt gehouden met deze weidevogels. Ook vraagt indiener naar de gevolgen van de felle kleurvlakken/lichtuitstraling voor vleermuizen en trekvogels.

Reactie: De locatie is een voormalige afrit van de A4, die daarna is gebruikt als gronddepot en die nu grenst aan de nieuwe kruising A44/N206. In zijn algemeenheid zal bij de inrichting van de locatie zorgvuldig worden omgegaan met de aanwezige bomen op en in de omgeving van de aanlandlocatie. Vattenfall maakt voor de nieuwe P&BU-locatie een inrichtingsplan en als daarbij sprake is van de kap van bomen dan zullen deze conform de geldende wet- en regelgeving worden gecompenseerd. Bij de inrichting van het perceel heeft Vattenfall zeker gekeken naar mogelijkheden om de natuurwaarden te versterken, onder meer door de zuidwestelijke punt in te richten als plas-drasnatuur (zie bijlage B4010 en B2011 bij de aanvraag ontwerp-omgevingsvergunning) en door bij het aanplanten/inzaaien uitsluitend gebruik te maken van inheemse soorten. Op deze punten wordt dus al uitvoering gegeven aan de zienswijze.

Ten aanzien van de kieviten, wordt opgemerkt dat deze tijdens de uitvoering van de diverse onderzoeken (Bureaustudie Ecologie Warmteontvangststation Vattenfall te Oegstgeest, d.d. 3 juli 2023 en Natuurtoets Wet natuurbescherming WarmtelinQ Rijswijk – Leiden lot D, tracédeel Leiden en Oegstgeest, d.d. 20 december 2023) en de veldbezoeken in juli 2022, augustus 2023 en december 2023 niet zijn aangetroffen. Het terrein van de P&BU biedt ecologisch gezien op langere termijn ook geen blijvende kansen voor de kievit, wel is een plan gemaakt om te bepalen welke natuur wel kan worden ondersteund. Dit is uitgewerkt in eerder genoemde bijlage 'B4010_Voorstel ecologische maatregelen' behorende bij de aanvraag omgevingsvergunning. In deze bijlage zijn de ecologische uitgangspunten voor de inrichting van het terrein bepaald (onder andere op basis van beleid van gemeente Leiden). Mocht – in afwijking van het eerdere onderzoek – blijken dat er toch broedplaatsen van kievitparen of andere vogelsoorten aanwezig zijn, dan zal bij de uitvoering van het project worden voorkomen dat in gebruik zijnde nesten worden verstoord, zoals wettelijk voorgeschreven. Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld op basis waarvan verstoring van broedende vogels wordt voorkomen. Een ontheffing op grond van de Wnb is dan niet noodzakelijk. Tot slot is in bovengenoemde natuurtoets geconstateerd dat er in het gebied al veel lichtverstoring aanwezig is, maar dat er afscherpende elementen aanwezig zijn tussen het projectgebied en de Oude Rijn. Daarmee is uitgesloten dat er negatieve effecten op de vliegroutes van de vleermuis optreden. Effecten op trekvogels zijn in de ecologische onderzoeken niet geconstateerd en gezien de projectlocatie ook niet te verwachten.

3. Boomeffectanalyses

Indiener merkt op dat nog niet alle gemeenten een specifiek herinrichtingsplan hebben gepubliceerd en vraagt wanneer de publicatie daarvan valt te verwachten.

Reactie: De herinrichtingsplannen zijn verbonden aan de gemeentelijke omgevingsvergunningen. Deze zitten grotendeels in cluster 2 van de gecoördineerde

<p><i>procedure en de ontwerp-besluiten zijn op 14 maart 2024 gepubliceerd. Hiervoor zijn per gemeente Herinrichtingsplannen gemaakt.</i></p> <p>4. Ontheffingen Wet natuurbescherming</p> <p>Tot slot geeft indiener aan dat diverse ontheffingen van de Wet natuurbescherming nodig zijn voor de uitvoering van het project. Indiener vraagt hoe dat is geregeld en hoe deze procedure gevolgd kan worden.</p> <p><i>Reactie: Omwille van een efficiënt en overzichtelijk vergunningproces zijn de benodigde vergunningen en ontheffingen van de initiatiefnemers WarmtelinQ en Vattenfall ingedeeld in zogenaamde clusters. Initiatiefnemers vragen de benodigde vergunningen aan bij het relevante bevoegd gezag (voor de Wet natuurbescherming is dat de Omgevingsdienst Haaglanden). De provincie zorgt als coördinerend bevoegd gezag voor de coördinatie van de kennisgevingen en de gecoördineerde terinzagelegging van de diverse (ontwerp)besluiten in de clusters. De kennisgevingen worden in elk geval geplaatst in het Provinciaal Blad (via https://www.officielebekendmakingen.nl/). Na verlening van een ontheffing van de Wnb is de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid verantwoordelijk voor toezicht en handhaving op naleving van de eventuele ontheffingsvoorwaarden tijdens de uitvoeringsfase.</i></p>
--

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

2018 Bewonersvereniging Gerda Brautigamsingel e.o.

<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten • Ontwerp-omgevingsvergunning bouwen, milieu en natuur Vattenfall – Gedeputeerde Staten • Ontwerp-watervergunning werken en handelingen in/nabij waterstaatswerken – HH Rijnland
<p>Op het zienswijzenformulier heeft indiener alleen het O-PIP aangevinkt, maar in de onderwerpregel van de zienswijze worden ook de andere ontwerpbesluiten cluster 1 genoemd. In de zienswijze wordt niet inhoudelijk ingegaan op de ontwerp-omgevingsvergunning voor Vattenfall. Daarom is deze zienswijze voor wat betreft dat ontwerp-besluit niet meegenomen in de besluitvorming en heeft deze niet geleid tot wijziging van dat besluit. De zienswijze gaat wel in op de ontwerp-watervergunning (zie de punten 4 en 7) en is daarom wel meegenomen in de besluitvorming door het HHR.</p>
<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP en ontwerp-watervergunning</p>
<p>1. PIP Rijnlandroute</p> <p>Indiener merkt op dat in paragraaf 1.4 van het O-PIP enkel het tracébesluit A4-A44 wordt genoemd en niet het provinciaal inpassingsplan voor de Rijnlandroute. Indiener vraagt zich af of de grenzen van dat inpassingsplan niet worden overschreden.</p> <p><i>Reactie: Het klopt dat de grenzen van het inpassingsplan voor de Rijnlandroute worden overschreden met de grenzen van het inpassingsplan WarmtelinQ. Dit inpassingsplan voor de Rijnlandroute zal daarom worden toegevoegd aan het overzicht in paragraaf 1.4.</i></p> <p>2. Open karakter Papenwegse Polder</p> <p>Volgens indiener beschouwt de gemeente Leiden (het Leidse gedeelte van) de Papenwegse Polder als een groen gebied met een open karakter, met afwisselend groen en bomenrijen die bijdragen aan de beeldkwaliteit van de open gebieden. De gemeente en ook onze bewonersvereniging wil dat de invloed van de realisatie van WarmtelinQ op de bestaande</p>

bomen in de nadere uitwerkingen goed beoordeeld worden en dat dit geen invloed heeft op het open karakter van de groene gebieden.

Reactie: Voor de realisatie van de warmtetransportleiding heeft WarmtelinQ bij meerdere bevoegde gezagen vergunningaanvragen ingediend. De verschillende vergunningen en ontheffingen zijn verdeeld in zogenaamde clusters. De vergunningen voor het vellen van houtopstanden in de gemeente Leiden en Oegstgeest zitten in cluster 2 van de gecoördineerde procedure en de ontwerp-besluiten zijn op 14 maart 2024 gepubliceerd. Voor deze vergunningen wordt de invloed op bestaande bomen in een bomeneffectanalyse (BEA) beoordeeld. Ook de compensatie van bomen en de herinrichtingsplannen zijn verbonden aan deze gemeentelijke omgevingsvergunningen. In het MER fase 2 is in hoofdstuk 10.4.2 een beoordeling gemaakt van de invloed van het project op het open karakter van de Papenwegse Polder omdat dit gebied is aangewezen als Groene Buffer in de kwaliteitskaart van de Provincie Zuid-Holland. Dit karakter wordt dus betrokken bij de besluitvorming over het PIP. Voorts is bij de bepaling van het tracé ook rekening gehouden met de aanwezige bomen.

3. MER – voorkeurstracé doorsnijdt aardkundige elementen

Indiener merkt op dat in het MER niet is ingegaan op de variant die langs de A4 doorloopt naar Leiden en vervolgens naar het Noordwesten afbuigt naar de Uniper Centrale (aan de Langegracht). De voorkeursvariant 1 was het minst complex en goedkoper qua aanleg, omdat deze niet in stedelijk gebied met allerlei infrastructuur gaat plaatsvinden. Daar staat volgens indiener tegenover dat nu wederom een kwetsbaar weidevogelgebied ter plaatse van de Papenwegse Polder doorsneden wordt dat ook volgens de Provincie Zuid-Holland onverminderd integraal onderdeel van het gebied Horst en Duin en diverse beschermingscategorieën kent. Toch zal er aantasting van aardkundige elementen als strandwallen plaatsvinden, terwijl het reeds is aangetast door de Rijnlandroute. Dit gebied is na de aanleg van Rijnlandroute landschappelijk weer iets hersteld en wordt met de doorsnijding door de WarmtelinQ straks wederom overhoop gehaald, bewoners krijgen weer geluidsoverlast en mogelijk inslaan van damwanden. Indiener verzoekt te onderzoeken of deze doorsnijding anders dan een open ontgraving te realiseren is, zodat het landschappelijk reliëf intact blijft. Met behulp van de uitlegstrook bij de Veenwatering zou een boring in oostelijke en westelijke richting kunnen plaatsvinden.

Reactie: Oorspronkelijk lag het beoogde eindpunt van de transportleiding in het centrum van Leiden, bij de bestaande locatie van Uniper aan de Maresingel in Leiden, als onderdeel van het plan Leiding over Oost (LOO) van de gemeente Rotterdam en het Warmtebedrijf Rotterdam. In dat plan liep het leidingtracé via de oostzijde van Zoetermeer, maar dat bleek uiteindelijk geen haalbaar plan. In het project van WarmtelinQ wordt uitgegaan van aansluiting van WarmtelinQ op het bestaande warmtenet van Vattenfall op de aanlandlocatie aan de westkant van Leiden, alwaar ook ruimte is voor een nieuwe piek- en backupinstallatie van Vattenfall. Hierdoor is het niet meer logisch om via de oostzijde van Leiden dwars door het centrum de nieuwe P&BU te bereiken. Ook kan vanaf de locatie aan de westzijde van Leiden de warmtelevering in de toekomst mogelijk worden uitgebreid naar woonkernen als Katwijk en Oegstgeest. De provincie is van mening dat de keuze voor dit VKA op deugdelijke en inzichtelijke wijze tot stand is gekomen. In de NRD heeft een trechtering plaatsgevonden om te komen tot de nader te onderzoeken tracés. Op basis daarvan is besloten alternatief 1 (in verschillende varianten) mee te nemen in het MER. Een dergelijke trechtering is een geaccepteerde methode om te komen tot een beperkt aantal realistische alternatieven, die tegen elkaar kunnen worden afgewogen. Deze tracévarianten zijn vervolgens in het MER fase 1 onderzocht op hun effecten. De keuze voor het voorkeursalternatief is in par 4.2 van het MER fase 2 onderbouwd. De m.e.r.-procedure is ervoor bedoeld om de gevolgen die het project heeft voor het milieu op een efficiënte manier te vergaren en te beschrijven zodat het milieubelang volwaardig kan worden meegenomen bij de besluitvorming over het PIP en de vergunningen. In dat kader is vastgesteld dat er inderdaad aardkundige waarden worden doorsneden. Dit is negatief (-) beoordeeld in het MER.

Voor het aanleggen van de leidingen wordt in beginsel gekozen voor een open ontgraving, tenzij er sprake is van het kruisen van bestaande infrastructuur of zeer kwetsbare objecten. Alleen in die gevallen wordt in beginsel gekozen voor een (gestuurde) boring. Voor het door indieneer aangeduide stuk nabij de Veenwatering waren geen redenen om te kiezen voor een andere aanlegtechniek dan open ontgraving. Wel zullen bij de aanleg beheersmaatregelen worden genomen om verstoring van het landschap zoveel mogelijk te voorkomen. Er zijn cultuurtechnische onderzoeken verricht en deels nog in voorbereiding om de omgeving zoveel mogelijk in de oorspronkelijke staat te herstellen. Bij de uitvoering van de werkzaamheden zal WarmtelinQ rekening moeten houden met het feit dat de Papenwegse polder is aangewezen als 'Belangrijk weidevogelgebied' en deel uitmaakt van het Natuurnetwerk. Zie voor een reactie op de gevolgen hiervan onze reactie op zienswijze Z026.

4. Negatieve scores tabel 6-1 en 6-2 MER fase 2

Indieneer maakt zich zorgen over de vele negatieve scores op de verschillende aspecten genoemd in tabel 6-1. Had dit tracé werkelijk gekozen mogen worden? Gevraagd wordt naar de inhoudelijke motivatie achter deze keuze. Uit Tabel 6-2 blijkt dat de stabiliteit van de waterkeringen (in dit geval de Dobbewatering en de Veenwatering) mogelijk negatief wordt beïnvloed. Wat voor maatregelen t.a.v. deze stabiliteit worden genomen in het kader van klimaatverandering waarbij droogte en wateroverlast meer gaan voorkomen? Voorts geeft indieneer aan dat het onttrekken van grondwater zorgvuldig dient te gebeuren en niet mag leiden tot schade aan de woningen en vraagt aandacht voor de lozing van brak water op het oppervlaktewater. De indieneer vraagt zich tevens af wat voor maatregelen worden er genomen om wateroverlast door het versneld afvoeren van hemelwater door aangelegde werkstroken? En hoe wordt de poldervegetatie en stabiliteit van de waterkeringen hierdoor in negatieve zin beïnvloedt?.

Reactie: Tabel 6-1 en 6-2 zijn samenvattende tabellen. Voor de score en uitleg hierbij wordt verwezen naar de betreffende hoofdstukken in het MER fase 2. Gedeputeerde Staten hebben het voorkeursalternatief bepaald op basis van o.a. doelbereik, technische haalbaarheid, kosten en milieu informatie. Voor dit laatste aspect is gebruik gemaakt van de uitkomsten van het MER fase 1. Doelbereik is niet onderscheidend gebleken, in alle varianten bereikt WarmtelinQ de stad Leiden met als doel om het warmtenet aldaar te verduurzamen. De overige aspecten zijn afhankelijk van specifieke locaties. Bij technisch/aanleg wordt bijvoorbeeld meegewogen hoe moeilijk of eenvoudig het aanleggen is, maar ook hoe bezwaarlijk een aanlegmethode voor de omgeving wordt ingeschat of de bereikbaarheid. Onder vergunbaarheid valt de inschatting of een vergunning zal worden afgegeven door een bevoegd gezag. De kosten zijn in te schatten op basis van vuistregels. Zo is in principe een open ontgraving in het algemeen goedkoper dan een boring. Bovendien nemen kosten toe naarmate een tracé langer is of technische uitdagingen bevat. En verder spelen vergoeding van schades, compensaties, vestigen van zakelijke rechten, mitigerende maatregelen et cetera een rol in de kosten.

De mogelijke effecten op waterkeringen worden nader uitgewerkt in de vergunningaanvragen die WarmtelinQ heeft ingediend bij de Hoogheemraadschappen. Deze beoordelen vervolgens of hiervoor een vergunning kan worden afgegeven. In het kader van de vergunningaanvraag in cluster 1 heeft het Hoogheemraadschap van Rijnland vastgesteld dat de leiding op meer dan 10 meter onder de keringen van de Dobbewatering en Veenwatering wordt geboord. Daardoor is de stabiliteit van de keringen tijdens de uitvoering en in de beheerfase niet in het geding. De waterveiligheid in dit gebied is de verantwoordelijkheid van het Hoogheemraadschap van Rijnland. Om die reden toetst Rijnland regelmatig de keringen. Als door klimaatveranderingen de keringen niet meer aan de normen zouden voldoen, dan worden deze gereconstrueerd. Omdat de warmteleiding op grote diepte onder de kering wordt doorgeboord, wordt de mate waarin de keringen van de Dobbewateringen en de Veenwatering kunnen worden gereconstrueerd, niet belemmerd. Het onttrekken van grondwater, de lozing op het oppervlaktewater en de aanleg van werkstroken zijn overigens activiteiten die geen deel uitmaken van de ontwerpbesluiten in cluster 1. Voor zover deze

activiteiten vergunningsplichtig zijn, zijn of worden hiervoor door WarmtelinQ later aparte vergunningen aangevraagd. Zie ook punt 7.

5. Breedte werkstrook deelgebied 3

Indiener heeft voorkeur voor een zo smal mogelijke werkstrook om het weidelandschap tussen de Stevenshof en de Rijnlandroute N434 en de Dobbewatering/Veenwatering zo min mogelijk te verstoren (ook door indrukking van de bodem door zwaar materieel) en ook de warmteleidingen zelf zo dicht mogelijk tegen het tracé van de Rijnlandroute N434 te leggen. Ook wordt verzocht om gebruik te maken van stalen rijplaten in plaats van zand die weer opgeruimd moeten worden.

Reactie: In deelgebied 3 is de werkstrook maximaal 50 meter breed. Op enkele locaties is de breedte enkele meters minder vanwege bestaande bebouwing of aanwezige obstakels. Ter plaatse wordt gebruik gemaakt van zowel zand als rijplaten (die bovenop het zand liggen). Na de werkzaamheden wordt het aangebrachte zand geheel verwijderd.

6. Kap van bomen, bronbemaling en geluidsoverlast

Indiener is tegenstander van de mogelijke kap van bomen in het bosje bij het natuurgebied bij het Anna Swellengrebelpad/Tine Tammespad en van bemaling van de sleuf voor de warmteleidingen omdat daardoor de vennetjes in dit gebied kunnen uitdrogen. Door het geologisch profiel dient bemaling in het gebied uiterst zorgvuldig plaats te vinden voor het herstel van de endemische plantengroei en het voorkomen van aantasting van de bosopstanden. Ook indrukking van de bodem door zwaar materieel moet worden voorkomen. Indiener vraagt of ter plaatse van de strandwallen een andere techniek dan open ontgraving overwogen kan worden, bijvoorbeeld door in het uitleggegebied bij de Veenwatering in twee richtingen te boren (oost-west). Verzocht wordt om het gebruik van elektrische apparatuur te onderzoeken, dat voorkomt geluidshinder maar ook stikstofdepositie en beperkt ook de gevolgen voor de vogelstand die al door de aanleg van de Rijnlandroute al flink gedaald is. Volgens indiener behoort het behoud van deze groene polder voor de vele wandelaars en fietsers die gebruik maken van het recreatieve fietspad hierlangs ook tot het "algemeen belang".

Reactie; Verwijderen van bomen, bemaling en geluidsoverlast zijn bij de werkzaamheden nooit helemaal te voorkomen. In de Aanvulling op het MER is – mede naar aanleiding van het tussenadvies van de Commissie mer - nader ingegaan op het aspect geluid. Deze zal worden toegevoegd aan bij de bijlagen bij het PIP. Bij de aanleg zullen beheersmaatregelen worden genomen om verstoring van het landschap zoveel mogelijk te voorkomen. Er zijn cultuurtechnische onderzoeken verricht (deels nog in voorbereiding) om de omgeving zoveel mogelijk in de oorspronkelijke staat te herstellen. Er wordt naar gestreefd om zoveel mogelijk met elektrische apparatuur te werken, daar is bij de stikstofberekeningen ook al rekening mee gehouden. Er zijn op dit moment echter nog onvoldoende elektrische machines beschikbaar om vooral de zware werkzaamheden te verrichten, zodat niet toegezegd kan worden alleen met elektrisch materiaal te kunnen werken. WarmtelinQ verwacht dat de hoeveelheid beschikbare elektrische machines de komende tijd toeneemt. Voor een reactie op de mogelijkheid van een boring, zie punt 3. Voor de gevolgen voor de bodem, zie onze reactie op zienswijze Z031, punt 5.

7. Effectbeoordeling oppervlaktewater

Indiener vraagt aandacht voor de lozing van brak water op oppervlaktewater, naar de maatregelen die worden genomen tegen het versneld afvoeren van hemelwater door de werkstroken en of de poldervegetatie en stabiliteit van de waterkeringen hierdoor in negatieve zin worden beïnvloed.

Reactie: In het uitgevoerde MER zijn de effecten van het lozen van bemalingswater op de kwaliteit van het oppervlaktewater meegenomen in de effectbeoordeling. In dit stadium is nog niet bekend waar de lozingen exact zullen komen. Daarom maakten het onttrekken van grondwater, de lozing van (brak) water op het oppervlaktewater en de aanleg van de werkstroken geen deel uit van de aangevraagde ontwerpbesluiten in cluster 1. Voor zover

deze activiteiten vergunningsplichtig zijn, zijn of worden hiervoor door WarmtelinQ aparte vergunningen aangevraagd bij de verschillende bevoegde gezagen. In dat kader zullen berekeningen worden uitgevoerd en wordt een lozingsplan opgesteld. Voor zover deze vergunningen onder de coördinatieregeling van dit project vallen, zorgt de provincie als coördinerend bevoegd gezag voor de coördinatie van de (ontwerp)besluiten. Als er een zienswijzeprocedure moet worden doorlopen, dan worden de kennisgevingen in elk geval in het Provinciaal Blad geplaatst (via <https://www.officielebekendmakingen.nl/>). Indiener kan desgewenst in het kader van die procedure(s) een zienswijze indienen.

8. Mitigerende maatregelen trillingen/geluid

Naar aanleiding van negatieve ervaringen bij de aanleg van de tunnelmond/bak van de Rijnlandroute verzoekt indiener om het gebruik van zoveel mogelijk damwanden te voorkomen en om deze met geluidsarme technieken in te brengen. Ook wordt verzocht om zoveel mogelijk buiten het broedseizoen te werken en niet vooraf nesten te gaan verwijderen aangezien het weidevogelgebied bij de Stevenshof al zwaar te lijden heeft gehad tijdens de aanleg van de Rijnlandroute N434.

Reactie: De gevraagde maatregelen hebben geen betrekking op zaken die in het inpassingsplan kunnen worden vastgelegd. Wij raden indieners aan om hierover in overleg te gaan met WarmtelinQ zodat deze zaken kunnen worden betrokken bij verschillende vergunningprocedures. Voor een reactie op het werken buiten het broedseizoen wordt verwezen naar onze reactie op zienswijze Z026, punt 3.

9. Zettingen en funderingen

Indiener merkt op dat zettingeffecten worden verwacht door bronbemaling, die mogelijk schade aan funderingen kan veroorzaken. Indiener verzoekt daarom om voorafgaand aan de werkzaamheden een bouwkundige 0-meting te laten uitvoeren.

Reactie: Voor alle soorten bouwprojecten moeten initiatiefnemers een plan opstellen waarin bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie is uitgewerkt. In deze nog op te stellen zogeheten BLVC-plannen zullen ook de effecten van trillingen en zettingen op de omgeving (groen en bebouwing) in beeld worden gebracht. Daarin wordt ook aangegeven hoe deze effecten worden gemonitord en hoe negatieve effecten zo nodig worden gemitigeerd met het oog op het voorkomen van schade. Voorts zal door WarmtelinQ de toestand van de onroerende goederen in de omgeving voorafgaand aan de werkzaamheden worden vastgelegd in een vooropname. Eventuele schade tijdens de aanleg van de warmteleidingen kan gemeld worden bij WarmtelinQ. Een expert beoordeelt de gemelde schade en indien deze is toe te schrijven aan de werkzaamheden in verband met de aanleg van de warmteleidingen, handelt WarmtelinQ de schade af.

10. Geluid en trillingen

In de Stevenshof zijn geluidsgevoelige objecten aanwezig. Indiener verzoekt of de geluidsbelasting verminderd worden door geluidsschermen te plaatsen en/of te werken met elektrische apparatuur? Ook leeft de vrees dat door de hoge grondwaterstand plaatselijk damwanden moeten worden geplaatst en de trillingen daarvan zijn zeer hinderlijk.

Reactie: Zie onze reactie onder de punten 6 en 8.

11. Aanvoer zwaar materieel/warmteleidingen tijdens bouwfase

Indiener heeft al in zienswijze op de NRD aangegeven dat in de Stevenshof geen geschikte mogelijkheden zijn voor aan- en afvoer van zwaar materieel en de aanvoer van de warmteleidingen. Dat standpunt wordt nogmaals herhaald.

Reactie: In het MER fase 1 is o.a. de hinder voor het verkeer als gevolg van de aanlegfase van de tracévarianten in beeld gebracht. Dit betreft zowel gemotoriseerd verkeer, fietsers als voetgangers. Na de keuze van het voorkeursalternatief is specifiek gekeken naar de verschillende mogelijkheden voor het bouwverkeer, waarbij uiteraard aandacht is voor de veiligheid en de leefbaarheid. Voor het transport van zwaar materiaal zal WarmtelinQ gebruik gaan maken van de daarvoor geschikte openbare infrastructuur en/of aan te leggen

toegangswegen. Het gebruik zal worden afgestemd met de wegbeheerders van het bevoegd gezag, waarbij het uitgangspunt is dat er geen zwaar transport over de woonstraten zal plaatsvinden.

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

2019 Grondeigenaar/inwoner Stompwijk

<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
• Ontwerp-omgevingsvergunning bouwen, milieu en natuur Vattenfall – Gedeputeerde Staten
• Ontwerp-watervergunning werken en handelingen in/nabij waterstaatswerken - HH Rijnland
<p>Op het zienswijzenformulier heeft indiener alleen het O-PIP aangevinkt, maar in de onderwerpregel van de zienswijze zelf worden alledrie de ontwerpbesluiten gezamenlijk aangeduid als de 'bestreden besluitvorming'. In de zienswijze wordt niet inhoudelijk ingegaan op de ontwerp-omgevingsvergunning voor Vattenfall. Daarom is deze zienswijze voor wat betreft dat ontwerp-besluit niet meegenomen in de besluitvorming en heeft deze niet geleid tot wijziging van dat besluit. De zienswijze gaat wel in op de ontwerp-watervergunning (zie punt 3) en is daarom wel meegenomen in de besluitvorming door het HHR.</p>
<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP en ontwerp-watervergunning</p>
<p>1. Belangen onvoldoende in kaart gebracht</p> <p>Indiener is eigenaar van twee percelen aan de Huyssitterweg. Hij wordt door de bestreden besluitvorming in zijn belangen geraakt en meent dat onvoldoende met zijn belangen rekening wordt gehouden. Gelet hierop voorziet hij ernstige overlast en schade en financiële problemen rondom zijn bedrijfsvoering.</p> <p><i>Reactie: De werkzaamheden voor de aanleg van de warmtetransportleidingen van WarmtelinQ zullen zeker overlast geven. Hoewel wordt getracht om de gevolgen voor de omgeving in de vorm van hinder en beperkingen in de bereikbaarheid te beperken, kan dat helaas niet geheel worden voorkomen. Het belang van het project voor het behalen van de klimaatdoelen is dermate groot dat enige mate van overlast voor de omgeving aanvaardbaar wordt geacht. Desalniettemin probeert WarmtelinQ de hinder ter plaatse – en daardoor ook economische schade - zoveel mogelijk te beperken. Indien u meent dat uw organisatie als gevolg van dit project schade lijdt of zal lijden, bijvoorbeeld door een verminderde bereikbaarheid of gebruiksmogelijkheden van uw perceel, dan kunt u hiervoor planschade of nadeelcompensatie aanvragen. De schade moet hierbij boven het normale maatschappelijke risico of het normale ondernemersrisico uitkomen. Op de website van de Provincie Zuid-Holland kunt u hierover meer informatie vinden. Zie de link: https://www.zuid-holland.nl/online-regelen/meldingen/planschade-aanvraag/. Ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden merken wij op dat de vigerende bestemmingen uit het gemeentelijke bestemmingsplan op uw perceel (Agrarisch met waarden – Landschapswaarden) blijven gelden. Dat betekent dat het huidige gebruik van het perceel kan worden voortgezet en dat ook de andere gebruiksmogelijkheden nauwelijks worden ingeperkt. Daar waar de bovengrondse functies op percelen van private grondeigenaren door de aanwezigheid van de leiding worden ingeperkt, wordt hiervoor door WarmtelinQ een overeenkomst aangeboden met een passende financiële compensatie.</i></p> <p>2. Locatie T-stuk en alternatieve locatie</p> <p>Op de percelen, kadastraal bekend als 1560 en 1254, is een T-stuk voorzien dat een aftakking mogelijk maakt in de richting van de Huyssitterweg. Daarbij is echter geen rekening gehouden met een aan indiener verleende onherroepelijke omgevingsvergunning voor de bouw van een kas, die momenteel wordt voorbereid. Volgens indiener heeft over de locatie van het T-stuk</p>

geen overleg plaatsgevonden. Indiener stelt het weiland van kwekerij Meeslouwer voor als alternatief. Dan zouden T-stuk en aftakking op gronden van de tuinders kunnen worden aangelegd terwijl deze rechtstreeks in het hart van het tuinbouwgebied uitkomt. Bovendien kent deze route – anders dan de huidige - geen kruisingen met hogedrukgasleidingen.

Reactie: Indiener stelt terecht vast dat in het ontwerp-PIP voor het leidingtracé geen rekening was gehouden met de inmiddels definitieve omgevingsvergunning voor de bouw van een kas ter plaatse. Daarop is door WarmtelinQ besloten om het T-stuk 240 meter naar het zuiden te verplaatsen, naar een perceel van een andere eigenaar. Het PIP wordt hierop aangepast.

3. Doorkruising landbouwgrond en bodemverstoring

Indiener stelt dat door de aanleg van de warmteleiding de bodem wordt verstoord, waardoor het risico groot is dat bij aanleg en ook later wellen kunnen ontstaan, die het water verziltten. Dit leidt tot een verslechtering van de gronden en grote nadelige effecten voor de fysieke leefomgeving die onvoldoende zijn onderzocht.

Reactie: De indiener van de zienswijze heeft het over wellen, dat wil zeggen natte plekken in de bodem die het gevolg zijn van kwel. Voor de kwetsbare kwelgebieden heeft het Hoogheemraadschap van Rijnland een vergunningplicht ingesteld als er water wordt gegraven, er dieper dan 1,5 m minus maaiveld wordt gegraven of binnen de polder door de afsluitende laag wordt geboord. Deze gebieden liggen ten westen van de Kniplaan en ten zuiden van de Stompwijkseweg en de Doctor van Noortstraat te Leidschendam. De percelen van indiener liggen in de Meeslouwerpolder die niet is aangemerkt als kwetsbaar kwelgebied. Voor dit gebied hanteert Hoogheemraadschap van Rijnland de zorgplicht. Dit betekent dat de initiatiefnemer de werkzaamheden zonder vergunning mag uitvoeren, mits er zorgvuldig wordt gewerkt.

In gebieden met kwel is er veelal een afsluitende laag aanwezig. Kwel kan voorkomen doordat de natuurlijke afsluitende laag plaatselijk soms ontbreekt of door menselijke activiteiten is geperforeerd. Als een watergang of een sleuf wordt gegraven kan de bodem van de watergang of de sleuf opbarsten. De opwaartse druk van het diepe grondwater is dan groter dan de neerwaartse druk van de grond die nog aanwezig is. Er ontstaat een scheur in de afsluitende laag. Een andere oorzaak voor het ontstaan van kwel, is dat de afsluitende laag wordt doorboord, maar de afsluitende laag niet wordt hersteld. In de polders die wel zijn aangemerkt als kwetsbaar kwelgebied wordt met de aanleg van de warmteleiding water gegraven en de leiding middels het inploegen of een open sleuf aangebracht. Zie voor een meer inhoudelijke reactie op de mogelijke beheersmaatregelen, zie onze reactie op Z023, punt 1. Middels het overleggen van bodemgegevens en berekeningen moet er (in het kader van eerdergenoemde vergunningaanvraag) worden aangetoond dat tijdens de aanleg de bodem niet zal opbarsten. Hiermee wordt er voorkomen dat er kwel (of wellen) zullen ontstaan. Voor zover indiener aangeeft dat wellen ook pas op een later moment kunnen ontstaan, beaamt het Hoogheemraadschap van Rijnland dat soms pas op een later moment duidelijk wordt dat, ondanks de genomen maatregelen, er sprake is van een toename in de hoeveelheid kwel. Om deze reden wordt door het hoogheemraadschap hierover een voorschrift toegevoegd aan het definitief besluit voor de watervergunning.

4. Alternatieve locatie warmteleiding bijv. ten noorden van Rijksweg A4

Voor de aanleg van de warmteleidingen is het gebied ten noorden van de rijksweg A4 Leidschendam-Voorburg-Zoeterwoude een passender en meer voor de hand liggende locatie omdat dit gebied al grotendeels eigendom is van de rijksoverheid en er met minder partijen een akkoord hoeft te worden bereikt. Ook wordt het nauwelijks bedrijfsmatig geëxploiteerd waardoor de economische schade minder is.

Reactie: De provincie is van mening dat de keuze voor het VKA op deugdelijke en inzichtelijke wijze tot stand is gekomen. Zie voor de overwegingen ten aanzien van een tracé ten noord(west)en van de A4 onze reactie op zienswijze Z026, punt 3.

5. Financiële gevolgen bestreden besluitvorming

<p>Indiener meent dat de bestreden besluitvorming leidt in de huidige vorm tot waardevermindering van zijn percelen en tot aanzienlijke overlast. Ook zullen door de leidingen toekomstige beperkingen ontstaan waarvoor indiener WarmtelinQ/Gasunie aansprakelijk houdt.</p> <p><i>Reactie: Zie onze reactie onder punt 1.</i></p> <p>6. Wijziging ontwerpbesluiten</p> <p>Indiener verzoekt om de ontwerpbesluiten zo te wijzigen dat rekenschap wordt gegeven aan zijn belangen. Deze aanpassing moet in elk geval bestaan uit de verplaatsing van het T-stuk naar een andere locatie.</p> <p><i>Reactie: Zie onze reactie onder punt 2.</i></p>
--

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

2020 Weidevogelgroep Zoeterwoude e.o.

<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP</p>
<p>1. Onherkenbare cijfers Natuurtoets NNN</p> <p>Indiener is sinds jaren 90 actief in het gebied rondom Zoeterwoude. De Grootte Westeindschepolder is het belangrijkste weidevogelkerngebied van de groep. Indiener merkt op dat de cijfers uit de uitgevoerde NNN toets totaal onherkenbaar zijn voor de weidevogelgroep. Volgens indiener zijn er in de Grootte Westeindschepolder tussen de 200 en 300 vastgestelde legsels van weidevogels, dit in tegenstelling tot de cijfers die in MER waar sprake is van enkele tot geen broedende weidevogels. Indiener vindt het verbazingwekkend dat geen gebruik is gemaakt van de gegevens die bij de provincie beschikbaar zijn en dat de cijfers aantoonbaar hard afwijken van de werkelijkheid.</p> <p><i>Reactie: Naar aanleiding van het tussenadvies van de commissie voor de m.e.r. en de diverse zienswijzen inzake de bescherming van weidevogels, is hiervoor door WarmtelinQ een aanvullende notitie opgesteld. De notitie 'Ecologische notitie Project WarmtelinQ Rijswijk –Leiden – aanvullende ecologische beschouwing, 26 maart 2024. In deze notitie zijn onder andere de effecten van de aanlegfase op de weidevogels beschreven op basis van geactualiseerde basisgegevens.</i></p> <p>2. Incompleteet onderzoek</p> <p>Indiener merkt op dat het uitgevoerde onderzoek ook verre van compleet is, aangezien het gebied niet alleen broedgebied is, maar ook foerageergebied. Daardoor zijn ook de effecten van de werkzaamheden op de weidevogelpopulatie breder en gelden deze niet alleen voor het broedseizoen (waterhuishouding en bodemgesteldheid). Dit kan leiden tot onherstelbare schade aan de geschiktheid van dit gebied voor de weidevogels en dit zal eerst onderzocht moeten worden voordat er conclusies kunnen worden getrokken</p> <p><i>Reactie: In de hierboven genoemde Ecologische notitie is ook verder ingegaan op de gevolgen van de leidingaanleg op de waterhuishouding en bodemgesteldheid. Cultuurtechnisch verantwoord werken en de keuze voor 'inploegen' als aanlegmethode in het belangrijk weidevogelgebied van de Westeindse polder wordt toegepast als mitigerende maatregel. Effecten van verdichting van de bodem op weidevogels wordt zoveel mogelijk beperkt door de volgende maatregelen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De leiding wordt zoveel als technisch mogelijk door middel van inploegen aangebracht. Hiermee wordt het grondverzet geminimaliseerd en wordt de bodem niet wezenlijk verstoord. Een en ander is reeds proefondervindelijk vastgesteld bij eerdere (proef)projecten (zie

	<p><i>rapport Effect van inploegen buisleidingen op de gebruikswaarde van de bodem. Antea Group, 28 oktober 2022).</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Bij aanleg in open ontgraving wordt de grond in de te onderscheiden bodemlagen (teelaarde, B-laag en C-laag) afzonderlijk ontgraven en opgeslagen en na de leidingaanleg in de oorspronkelijke laagopbouw teruggebracht. In het geval van grondtekorten wordt ter opheffing hiervan materiaal aangevoerd en toegepast dat past in de oorspronkelijke bodemopbouw.</i> • <i>Na de aanleg vindt in het gebied waar werkzaamheden zijn uitgevoerd (inclusief rijroutes) cultuurtechnisch herstel plaats, waarbij de bodemtextuur wordt hersteld door landbouwkundige bewerkingen. Eventuele grondverdichting die als gevolg van de werkzaamheden is opgetreden, wordt hierbij opgeheven.</i> <p><i>Als gevolg van deze maatregelen is in de weidegebieden die door weidevogels worden gebruikt als broedgebied en foerageergebied uitsluitend sprake van een tijdelijk effect van de leidingaanleg. De grond wordt na afloop van de werkzaamheden in oorspronkelijke staat hersteld, waarbij geen sprake is van resterende verdichting.</i></p> <p>3. Maatregelen om verstoring te voorkomen</p> <p>In het onderzoek wordt voorgesteld om vroegtijdig te maaien of wapperende linten te spannen om verstoring van nesten te voorkomen. Indiener meent dat deze maatregelen juist verstorend zijn en daarom een overtreding van de Wet natuurbescherming zijn.</p> <p><i>Reactie: Broedvermijdende maatregelen zijn in het gebied rond de Westeindsepolder nodig op en rond de prefablocaties waar de buizen aan elkaar worden gelast ten behoeve van boren en/of inploegen. Door de broedvermijdende maatregelen worden nesten binnen de verstoringszone van de werkzaamheden voorkomen. In een Ecologisch Werkprotocol worden de precieze broedvermijdende maatregelen beschreven. Op deze wijze wordt invulling gegeven aan de wettelijke zorgplicht en wordt overtreding van verbodsbepalingen uit de natuurwetgeving voorkomen.</i></p> <p>4. Hertoetsing op basis van lokale waarnemingen.</p> <p>Indiener verzoekt tot slot om hertoetsing van het dossier op basis van lokale waarnemingen. Deze zijn aan de projectgroep en de commissie MER ter beschikking gesteld, maar helaas niet in het MER verwerkt.</p> <p><i>Reactie: Het onderzoek over de effecten van de aanleg van WarmtelinQ op weidevogels is aangepast op basis van de gegevens over de weidevogels die beschikbaar zijn bij de provincie. Voor de Grote Westeindsche Polder zijn dit gestructureerd verzamelde lokale waarnemingen over broedterritoria die gebruikt zijn voor de volgende rapporten: 1) Weidevogels in Zuid-Holland in 2020. Monitoring agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Van der Goes en Groot: In opdracht van Provincie Zuid-Holland. G&G-rapport 2020-202 en 2) Weidevogels in Zuid-Holland in 2023. Monitoring agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Van der Goes en Groot: In opdracht van Provincie Zuid-Holland. G&G-rapport 2023-291.</i></p>
--	--

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

2021 Rijkswaterstaat

	<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
	<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP</p>
	<p>Indiener stelt vast dat de reactie van RWS uit de reviewronde MER fase 2/O-PIP op 15 september 23 niet in het O-PIP is overgenomen. Het betreft de volgende onderwerpen</p>

1. Reserveringsgebieden A4

De reserveringsgebieden voor het project A4 Haaglanden en het project A4 Burgerveen-Leiden zijn vastgelegd in het RARRO. In deze gebieden mag geen wijziging van bestemming plaatsvinden voor zover die wijziging de volgende activiteiten of bestemmingen mogelijk maakt: a. het bouwen van een bouwwerk waarvoor een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht is vereist, uitgezonderd een tijdelijk bouwwerk als bedoeld in artikel 5.16, eerste lid, onder a, van die wet of een bijbehorend bouwwerk als bedoeld in bijlage II, artikel 1, eerste lid, bij het Besluit omgevingsrecht; b. stortplaats voor afvalstoffen; c. bergingsgebied als bedoeld in artikel 1.1 van de Waterwet. RWS stelt dat hiermee rekening moet worden gehouden en dat deze reserveringszones moeten worden verwerkt in de toelichting, regels en verbeelding van het O-PIP.

Reactie: Voor dit punt verwijzen wij u naar artikel 13.1 'Verhouding met bestemmingsplannen' van de planregels en hoofdstuk 6.3 van de toelichting op het O-PIP. Daaruit blijkt dat de planregeling op een dusdanige wijze is geregeld dat de dubbelbestemmingen en gebiedsaanduidingen uit de vigerende bestemmingsplannen blijven gelden. Alleen op de locaties waar in het PIP een dubbelbestemming archeologie geldt, worden de dubbelbestemmingen archeologie uit vigerende bestemmingsplan vervangen. Dit betekent dat de vigerende reserveringsgebieden ten behoeve van de verbreding van hoofdwegen blijven gelden en we zien daarom geen noodzaak om deze reserveringsgebieden uit onderliggende bestemmingsplannen in het PIP over te nemen. Voorts is in paragraaf 3.1.2.2 van de toelichting beschreven waar de warmtetransportleidingen de betreffende reserveringsgebieden kruisen. Op deze locaties worden voorts binnen de dubbelbestemming warmtetransportleiding van het O-PIP ook geen omgevingsvergunningplichtige bouwwerken of een stortplaats voor afvalstoffen of bergingsgebieden mogelijk gemaakt, die een belemmering zouden kunnen vormen voor de nabijgelegen hoofdwegen.

2. Instemming Rijkswaterstaat

Tevens moeten alle plannen in dit gebied instemming ontvangen vanuit Rijkswaterstaat m.b.t. hinder, extra kosten of werk. De voorgenomen boringen onder/kruisingen met de A13, A12, A4 en A44 vallen onder de Omgevingswet onder algemene regels (met meldplicht). In hoofdstuk 8 van het Bal staan hiervoor technische eisen.

Reactie: Voor de realisatie van het project en het aanvragen van benodigde vergunningen en/of meldingen heeft WarmtelinQ reeds contact met de afdeling Vergunningen van RWS.

3. Opmerkingen MER

Indiener is het op een aantal punten oneens met de verwerking van de RWS review op het MER. Deze punten hebben betrekking de eventuele plannings- en andere knelpunten die kunnen ontstaan door de aanleg van WarmtelinQ in relatie tot de verbreding van de A4 en de aanleg van het fietspad langs het TNO-terrein en op de geluidswal Ypenburg. RWS vindt dat deze knelpunten alsnog moeten worden opgenomen/benoemd in het MER.

Reactie: In het MER worden de gevolgen van de voorgenomen activiteiten beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. In die referentiesituatie wordt ook rekening gehouden met autonome ontwikkelingen. Omdat de verbreding van de A4 niet helemaal is geschrappt, is dit inderdaad nog steeds een ruimtelijke ontwikkeling die afstemming vergt tussen WarmtelinQ en Rijkswaterstaat om toekomstige belemmeringen te voorkomen. Het is echter niet zo dat de opname en beschrijving van bovengenoemde aandachtspunten in het MER alsnog zullen leiden tot een ander VKA. Daarom achten wij een aanpassing van het MER in deze fase niet zinvol. In plaats daarvan zullen wij de genoemde punten meegeven aan WarmtelinQ ter bespreking in het reguliere overleg met RWS.

4. Nieuw OO-onderzoek RWS

RWS wijst erop dat er in het kader van de A4 een nieuw OO-onderzoek is uitgevoerd. Dit onderzoek kan ter beschikking worden gesteld.

Reactie: Het onderzoek wordt met dank aanvaard.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z022 Dunea

Zienswijze heeft betrekking op: <ul style="list-style-type: none">
• Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP
<p>1. Opwarming van drinkwater</p> <p>De zoekgebieden die Dunea heeft aangewezen voor de ruimtelijke inpassing van nieuwe bronnen en infrastructuur raken aan het inpassingsplan van de warmtetransportleiding Rijswijk - Leiden. In haar eerdere zienswijze op de NRD heeft Dunea het belang van haar rivierwater- en drinkwater-(transport)net en het risico op opwarming van het water kenbaar gemaakt. In paragraaf 5.2.2.2 van het O-PIP staat 'Voor de beïnvloeding van waterleidingen geldt het Drinkwaterbesluit (Geldend van 01-07-2018). Hierin wordt gesteld dat voor (getransporteerd) drinkwater een maximale temperatuur van 25 °C geldt'. Dunea verzoekt deze tekst aan te passen, omdat deze temperatuur geldt voor drinkwater aan de tap. Om die temperatuur te halen moet het water in de hoofd- en transportleidingen een lagere temperatuur hebben. Om de risico's zo veel mogelijk te beperken vraagt Dunea om in het Ontwerp-PIP een minimale afstand van 2 m tussen de drinkwaterinfrastructuur en het warmtenet op te nemen.</p> <p><i>Reactie: De tekst in paragraaf 5.2.2.2 zal worden aangepast. De voorgestelde afstandseis van 2 meter tussen de drinkwaterinfrastructuur van Dunea en het transportnet van WarmtelinQ geldt voor parallellegging van leidingen omdat dan sprake kan zijn van (ongewenste) warmtebeïnvloeding tussen de leidingen. Bij het kruisen van leidingen is dit echter niet aan de orde. Er heeft al het nodige overleg tussen WarmtelinQ en Dunea plaatsgevonden om de raakvlakken tussen leidingen op te lossen. Op een aantal punten is het ontwerp van het tracé of de aanlegwijze aangepast. In andere situaties kunnen technische maatregelen worden getroffen. Waar dit geen soelaas biedt, zal op kosten van WarmtelinQ een verzoek tot verlegging van de waterleiding worden gedaan. Feit is dat er niet altijd (voldoende) ruimte in de ondergrond aanwezig is om de twee relatief grote warmtetransportleidingen in te passen en de afstand tot waterleidingen te respecteren omdat er dan conflicten ontstaan met andere objecten of belangen van netbeheerders of gemeentelijke voorzieningen zoals riolering. Het verzoek om de afstandseis in de regels op te nemen, kan daarom niet worden gehonoreerd. Wij vertrouwen erop dat de resterende knelpunten tussen WarmtelinQ en Dunea in goed overleg worden opgelost.</i></p> <p>2. Overige ontwikkeling Drinkwaterwinning Dunea Valkenburgse Meer</p> <p>Indiener geeft aan dat onder paragraaf 2.3 in het inpassingsplan het project 'Drinkwaterwinning Dunea Valkenburgse Meer (oostzijde)' staat genoemd. Dit project reikt echter verder dan alleen de oostzijde van het Valkenburgse Meer. Dunea is positief over het gekozen tracé in deelgebied 4, maar zou graag zien dat de leiding direct na het passeren van de A44 parallel aan de Ommedijkseweg onder het fietspad wordt gerealiseerd, zodat het zoekgebied voor toekomstige bronnen (Omgeving Valkenburgse Meer) zo min mogelijk wordt doorkruist. Dunea blijft graag in overleg met WarmtelinQ over de inpassing van het tracé.</p> <p><i>Reactie: In de plantoelichting wordt het woord 'oostzijde' geschrapt. Met een parallellegging aan de A44 en de Ommedijkseweg wordt het tracé (maximaal) gebundeld met andere (rijks)infrastructuur en legt het daarmee ook minder ruimtebeslag op andere maatschappelijke ontwikkelingen of behoeften. Voor een deel komen de leidingen onder het fietspad langs de Ommedijkseweg. Bij het ontwerp dient echter ook rekening te worden gehouden met belangrijke verkeersroutes die niet voor langere tijd kunnen worden</i></p>

<p><i>afgesloten, zoals voor het autoverkeer over de Ommedijksweg en de fietsverbinding ter hoogte van de boring onder de A44. Om die reden is na overleg met de wegbeheerders van de betrokken gemeenten besloten om het leidingtracé langs de Ommedijkseweg iets te verleggen en de geplande HDD-boring parallel aan de A44, onder de Ommedijkseweg, met circa 20 meter te verlengen. In verband hiermee zal dit deel van het tracé op de verbeelding van het PIP iets worden aangepast. De door Dunea gevraagde tracé-aanpassing (ligging onder het fietspad, direct na het passeren van de A44), kan niet worden gehonoreerd. Op deze locatie liggen onder het fietspad langs de Ommedijkseweg hoogspanningskabels van Liander. Daarom kunnen een booropstelling en bouwkuip niet in het fietspad worden gerealiseerd. Voor het kruisen van de toegangsweg naar de Corbulotunnel en deze hoogspanningskabels gelden bovendien minimale diepteliggingseisen, die in het ontwerp van de boring in acht zijn genomen.</i></p>
--

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

2023 Van Niekerk namens 4 grondeigenaren in Leidschendam

<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten • Ontwerp-omgevingsvergunning bouwen, milieu en natuur Vattenfall – Gedeputeerde Staten • Ontwerp-watervergunning werken en handelingen in/nabij waterstaatswerken - HH Rijnland
<p>Op het zienswijzenformulier heeft indiener alleen het O-PIP aangevinkt, maar in de onderwerpregel van de zienswijze worden ook de ontwerpbesluiten cluster 1 genoemd. In de zienswijze wordt niet inhoudelijk ingegaan op de ontwerp-omgevingsvergunning voor Vattenfall. Daarom is deze zienswijze voor wat betreft dat ontwerp-besluit niet meegenomen in de besluitvorming en heeft deze niet geleid tot wijziging van dat besluit. De zienswijze gaat wel in op de ontwerp-watervergunning (zie punt 1) en is daarom wel meegenomen in de besluitvorming door het HHR.</p>
<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP en ontwerp-watervergunning</p>
<p>1. Risico op welvorming   Indiener brengt namens vier cliënten - grondeigenaren in het tracé van de voorgenomen warmteleiding - naar voren dat de gronden in dit gebied zeer gevoelig zijn voor welvorming. Gevreest wordt dat als gevolg van de werkzaamheden nieuwe wellen ontstaan, de kans zeer groot is dat het huidige gebruik van de gronden niet meer mogelijk is. Dit risico wordt erkend door WarmtelinQ en zou ook blijken uit het uitgevoerde geohydrologisch onderzoek. Ondanks dat hierin een werkwijze wordt beschreven waarmee de risico's tot een minimum worden beperkt, kan het optreden van welvorming niet worden uitgesloten. Mede vanwege de onomkeerbare gevolgen, willen cliënten dat er verder onderzocht en onderbouwd wordt of een alternatief tracé kan worden gerealiseerd dat niet in hun eigendommen loopt. Als komt vast te staan dat dat niet mogelijk is, dan willen cliënten voor rekening van de initiatiefnemer een second opinion m.b.t. de risico's op welvorming laten uitvoeren.</p> <p><i>Reactie: De risico's op het optreden van wellen worden in het MER benoemd. Omdat de slecht doorlatende lagen in de ondergrond worden verstoord kunnen er zonder beheersmaatregelen wellen ontstaan tijdens de aanleg van de warmteleidingen. Door het toepassen van beheersmaatregelen wordt het maximale gedaan dat redelijkerwijs mogelijk is om welvorming te voorkomen. Welke beheersmaatregelen mogelijk en zinvol zijn, hangt af van de aanlegmethode en de omstandigheden ter plekke. Bij gestuurde boringen, bijvoorbeeld, wordt welvorming doorgaans voorkomen door de boorgang en de boorputten te vullen met grout. De boorgang wordt in dat geval zodanig afgedicht, dat er geen water meer doorheen kan stromen. Tijdens de uitvoering wordt de druk in de boorgang gemonitord</i></p>

	<p><i>waardoor het ontstaan van welvorming gedurende de uitvoering beoordeeld kan worden. Een drukverlaging kan duiden op welvorming en daarop worden in het veld maatregelen getroffen. Ook bij open ontgraving en inploegen zijn verschillende beheersmaatregelen mogelijk om opbarsten van de grond en het optreden van wellen te verkleinen. Per situatie zal steeds het risico van welvorming worden vastgesteld en de best passende beheersmaatregel worden gekozen. Voorts is in de definitieve watervergunning opgenomen dat de initiatiefnemer zal moeten aantonen dat wellen (met of zonder grondwateronttrekking) zullen worden voorkomen. Gelet hierop zien wij in het kader van het PIP geen reden voor een second opinion.</i></p> <p>2. Verantwoordelijkheid voor schade</p> <p>Tot slot wordt opgemerkt dat indien de leiding toch in het huidige tracé wordt gerealiseerd, initiatiefnemer verantwoordelijk blijft voor alle mogelijke schade. Indiener verzoekt Gedeputeerde Staten het O-PIP op deze gronden te heroverwegen en geen onomkeerbare stappen te nemen alvorens voldoende duidelijk is dat de kwaliteit en gebruiksmogelijkheden van de gronden van cliënten niet worden aangetast, waarbij elke vorm van schade voor de gronden van cliënten dient te worden voorkomen c.q. wordt gecompenseerd.</p> <p><i>Reactie: Het belang van het project voor het behalen van de klimaatdoelen is dermate groot dat enige mate van overlast voor de omgeving aanvaardbaar wordt geacht. Desalniettemin probeert WarmtelinQ de hinder ter plaatse – en daardoor ook economische schade - zoveel mogelijk te beperken. Indien u meent dat uw organisatie als gevolg van dit project schade lijdt of zal lijden, bijvoorbeeld door een verminderde bereikbaarheid, dan kunt u hiervoor planschade of nadeelcompensatie aanvragen. De schade moet hierbij boven het normale maatschappelijke risico of het normale ondernemersrisico uitkomen. Op de website van de Provincie Zuid-Holland kunt u hierover meer informatie vinden. Zie de link: https://www.zuid-holland.nl/online-regelen/meldingen/planschade-aanvraag/</i></p> <p><i>Tot slot merken we op dat de toestand van de onroerende goederen in de omgeving voorafgaand aan de werkzaamheden worden vastgelegd in een vooropname. Eventuele schade tijdens de aanleg van de warmteleidingen kan gemeld worden bij WarmtelinQ. Een expert beoordeelt de gemelde schade en indien deze is toe te schrijven aan de werkzaamheden in verband met de aanleg van de warmteleidingen, handelt WarmtelinQ de schade af.</i></p>
--	--

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

2024 Van Niekerk namens 1 grondeigenaar in Leidschendam

	<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten • Ontwerp-omgevingsvergunning bouwen, milieu en natuur Vattenfall – Gedeputeerde Staten • Ontwerp-watervergunning werken en handelingen in/nabij waterstaatswerken - HH Rijnland
	<p>Op het zienswijzenformulier heeft indiener alleen het O-PIP aangevinkt, maar in de onderwerpregel van de zienswijze worden ook de ontwerpbesluiten cluster 1 genoemd. In de zienswijze wordt niet inhoudelijk ingegaan op de ontwerp-omgevingsvergunning voor Vattenfall. Daarom is deze zienswijze voor wat betreft dat ontwerp-besluit niet meegenomen in de besluitvorming en heeft deze niet geleid tot wijziging van dat besluit. De zienswijze gaat wel in op de ontwerp-watervergunning (zie punt 1) en is daarom wel meegenomen in de besluitvorming door het HHR.</p>
	<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP en ontwerp-watervergunning</p>

	<p>Zie samenvatting van Z023, maar dan namens een andere grondeigenaar ter plaatse van het geplande tracé voor de warmteleiding.</p> <p><i>Reactie: Zie onze reacties op zienswijze Z023.</i></p>
--	---

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z025 Natuurlijk Delfland

	<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten • Ontwerp-omgevingsvergunning bouwen, milieu en natuur Vattenfall – Gedeputeerde Staten
	<p>Op het zienswijzenformulier heeft indiener de twee bovenstaande ontwerpbesluiten aangevinkt, maar in de zienswijze wordt verder niet inhoudelijk ingegaan op de ontwerp-omgevingsvergunning voor Vattenfall. Daarom is deze zienswijze voor wat betreft dat ontwerp-besluit niet meegenomen in de besluitvorming en heeft deze niet geleid tot wijziging van dat besluit.</p>
	<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP</p>
	<p>1. Rijswijk – Pasgeld</p> <p>Indiener merkt op dat kennelijk nog geen duidelijkheid kan worden gegeven over de herinrichting, compensatie en mitigerende maatregelen voor WarmtelinQ in het gebied tussen de spoorweg Delft en de Vliet, onder andere door de realisatie van 1100 woningen in Pasgeld-West en Pasgeld-Oost. Toch wil indiener graag weten wat de totale breedte van de vrijwaringszone gaat worden waar geen bomen op geplant mogen worden? De gemeente heeft deze zone in het bestemmingsplan Pasgeld West bestemd voor omvangrijke klimaatmaatregelen (wateropvangbassins) en natuurcompensatie (aanleg van watergangen voor de watervleermuis). Indiener voorziet dat deze combinatie van bestemmingen op het tracé onmogelijk te realiseren is en verzoekt daarom om het besluit uit te stellen totdat de gevolgen en mitigerende maatregelen en compensatie voor het natuurbelang duidelijk zijn, zowel in Rijswijk Pasgeld.</p> <p><i>Reactie: WarmtelinQ en de gemeente Rijswijk voeren overleg over de inpassing van WarmtelinQ in de plannen die de gemeente heeft voor het gebied Pasgeld. Eventuele mitigerende maatregelen en compensatie voor groen zal worden vastgelegd in herinrichtingsplannen. De herinrichtingsplannen zijn verbonden aan de gemeentelijke omgevingsvergunningen. Deze zitten grotendeels in cluster 2 van de gecoördineerde procedure die naar verwachting in maart 2024 zullen worden gepubliceerd. Door het toepassen van de Coördinatie-regeling worden plannen en maatregelen die gebonden zijn aan vergunningen in een vroegtijdig stadium op elkaar afgestemd. Van uitstel op de besluiten is dan ook geen sprake. De totale breedte van de vrijwaringszone is afhankelijk van de aanlegmethodiek. Bij open ontgraving is deze circa 10 meter, bij boringen en bij inploegen kan dat breder zijn tot ca 15 m.</i></p> <p>2. Ypenburg Gavi-kavel</p> <p>Voor het tracé door de Gavi-kavel geldt hetzelfde. De gevolgen voor de natuur van de aanleg van de warmteleiding tezamen met de nog niet uitgekristalliseerde plannen van de gemeente, maakt het ons niet mogelijk om de gevolgen voor het natuurbelang vast te stellen en in overleg te gaan over de mitigerende maatregelen en compensatie. Het gaat indiener met name om het op deze locatie ontstane moerasbos. Daarom verzoekt indiener om het besluit uit te stellen totdat de gevolgen en de beoogde mitigerende maatregelen en compensatie voor het natuurbelang waarvoor wij opkomen duidelijk zijn vast te stellen.</p>

	<p><i>Reactie: Zie het hierboven gegeven antwoord met betrekking tot compensatie en herinrichting. Voor de afstemming op de ontwikkelingen op de Gavi-kavel, zie onze reactie op zienswijze Z002, punten 7 en 8 en op zienswijze Z009 van de gemeente Den Haag, punten 4 en 6. Daarin zien wij overigens geen aanleiding om de besluitvorming over het PIP uit te stellen.</i></p>
--	--

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z026 Coöperatie De Groene Klaver

	<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
	<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP</p>
	<p>1. Algemeen</p> <p>Indiener is het collectief dat sinds 1 januari 2016 is aangewezen voor de uitvoering van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) in het noordelijk gedeelte van de provincie Zuid-Holland en werkt samen met andere partijen in het gebied waar de warmteleiding is gepland, aan maatregelen ter bevordering van de weidevogels en de biodiversiteit/waterkwaliteit in het algemeen. Indiener meent dat het voortraject onduidelijk en onvoldoende is geweest, hetgeen onder andere ertoe heeft geleid dat de Oplegnotitie Natuurtoets NNN ontbrak aan de terinzageliggende stukken.</p> <p><i>Reactie: De provincie is van mening dat de keuze voor het VKA op deugdelijke en inzichtelijke wijze tot stand is gekomen. In de NRD heeft een trechtering plaatsgevonden om tot nader te onderzoeken tracés te komen. Op basis daarvan is besloten alternatief 1 (in verschillende varianten) mee te nemen in het MER. Een dergelijke trechtering is een geaccepteerde methode om te komen tot een beperkt aantal realistische alternatieven, die tegen elkaar kunnen worden afgewogen. Deze tracévarianten zijn vervolgens in het MER fase 1 onderzocht op hun effecten. De keuze voor het voorkeursalternatief is in par 4.2 van het MER fase 2 onderbouwd. De m.e.r.-procedure is ervoor bedoeld om de gevolgen die het project heeft voor het milieu op een efficiënte manier te vergaren en te beschrijven zodat het milieubelang volwaardig kan worden meegenomen bij de besluitvorming over het PIP en de vergunningen. Bij die besluitvorming mogen ook andere aspecten dan het milieu een rol spelen, maar daarbij hoeft niet tot in detail te worden aangegeven welk criterium daarbij doorslaggevend belang is geweest. Dat is overigens vaak niet aan te geven, de keuze wordt bepaald op basis van een mix. Dat er vervolgens bij de terinzagelegging van een grote hoeveelheid documenten onverhoopt een rapport is uiteraard niet goed - zeker niet gelet op het belang van de rapportage – maar dat wil niet zeggen dat het gehele proces van onvoldoende kwaliteit is. De rapportage is kort daarna aan het dossier toegevoegd en met de belangrijkste stakeholders gedeeld.</i></p> <p>2. Onvolledigheid oplegnotitie NNN</p> <p>Indiener meent dat de kwaliteit van de oplegnotitie Natuurtoets NNN van dermate slechte kwaliteit is dat het bureau van vervolgonderzoek moet worden uitgesloten en dat deze notitie geen onderdeel kan uitmaken van een zorgvuldige belangenafweging. Indiener stelt vast dat de gebruikte gegevens afwijken van de opgaven die door de provincie zijn vastgelegd in het Actieplan Boerenlandvogels 2019-2026. Uit jarenlange tellingen, o.a. door SBB, weidevogelgroepen en de monitoring door de provincie blijkt dat er in het gebied van ongeveer 250 ha tussen de 250 en 350 broedparen van weidevogels zijn, en geen 2 zoals uit het onderzoek van Antea staat.</p> <p><i>Reactie: Naar aanleiding van het tussenadvies van de commissie voor de m.e.r. en de diverse zienswijzen inzake de bescherming van weidevogels, is hiervoor door WarmtelinQ een aanvullende notitie opgesteld: de notitie 'Ecologische notitie Project WarmtelinQ Rijswijk</i></p>

–Leiden – aanvullende ecologische beschouwing, 26 maart 2024. In deze notitie zijn onder andere de effecten van de aanlegfase op de weidevogels beschreven op basis van geactualiseerde basisgegevens.

3. Variantenstudie

Indiener stelt dat bij de voorbereiding van de tracékeuze ten onrechte geen onderzoek is gedaan naar een leidingtracé aan de westkant van de A4. Bij betrokkenen leeft kennelijk de gedachte dat aan die kant een belangrijk natuurgebied zou liggen terwijl aan de oostkant het om grasland gaat. Die gedachte is echter volstrekt in tegenspraak met de recente Natuurbeheerplannen van de provincie waarin alleen aan de oostkant van de A4 een NNN-gebied en waardevol weidevogelkerngebied is. Indiener meent dat de mogelijkheden aan de westzijde alsnog onderzocht moeten worden.

Reactie: Een tracé aan de noord-westzijde van de A4 is om verschillende redenen al in een vroeg stadium geen realistisch alternatief gebleken en daarom afgefallen. Dit is toegelicht in paragraaf 3.2.2 van de NRD. Naderhand is dit tracé in opdacht van WarmtelinQ door Rotterdam Engineering (RE) nogmaals onderzocht. Daaruit is gebleken dat in dat geval het Leidschendammerhout moet worden gekruist (onderdeel van NNN, zie onderstaande figuur) waarvoor veel bomen moeten worden gekapt, zowel in geval van een open ontgraving als bij een boring. Het tracé komt ter hoogte van de Vogelplas Starrevaart ook zeer dicht tegen de gastransportleiding van Gasunie en de kwetsbare watertransportleiding van Dunea om de twee leidingen te kunnen plaatsen zonder uitgebreide veiligheidsmaatregelen. Wanneer de A4 in de toekomst verbreed wordt, wordt de ruimte nog kleiner. Dezelfde nadelen gelden ter hoogte van recreatiegebied Vlietland. Uitwijken naar het Meeslouwerpolderpad is geen optie, omdat dit pad een waterkering is en voor paralleligging aldaar geen vergunning kan worden verkregen. Daardoor zou het tracé over de volledige lengte van 3 kilometer door een bosgebied gaan, waarvoor significante bomenkap noodzakelijk is. Bovendien zal ook de aan- en afvoer van materieel en materiaal veel overlast gaan geven. Daarnaast woog mee dat potentiële afnemers allemaal ten zuidwesten van de A4 zitten, waarvoor extra aansluitingen onder de A4 gemaakt moeten worden. Dit zorgt voor extra lengte leiding wat kostenverhogend werkt.

Afbeelding: kaart Atlas leefomgeving Natuurnetwerk (EHS).

Op grond hiervan werd het standpunt bevestigd dat dit tracé inderdaad geen realistisch alternatief was en dus terecht niet is meegenomen in het Plan-MER van 25 april 2023 (zoals ook vermeld in paragraaf 4.5 Deelgebied 2 (Leidschendam-Voorburg, Zoeterwoude). Zie verder ook onze reactie op de zienswijzen Z007, punt 1, Z010, punt 2 en Z031 punt 2. Overigens is de inzet van WarmtelinQ er op gericht om de impact van de werkzaamheden op de weidevogels zoveel als mogelijk te beperken, door minder invasieve aanlegmethoden te gebruiken (inploegen). Zie verder onze reactie op zienswijze Z020, punt 2. Gelet op de uitkomsten van de Aanvulling op het MER zien wij geen aanleiding om deze keuze te heroverwegen, maar het onderzoek van RE is wel toegevoegd aan de bijlagen bij het PIP.

	<p>4. Consequenties aanlegmogelijkheden en ontbrekende informatie MER</p> <p>Het is volgens indiener opmerkelijk dat in het MER niet is gekeken naar eventuele alternatieve mogelijkheden voor de aanleg van de leiding en dat vooral wordt uitgegaan van de tijdelijke gevolgen van de aanleg zelf. Er wordt niet gekeken naar de gevolgen voor de weidevogels op lange termijn. Aangezien vaststaat dat er weidevogels aanwezig zijn, zullen in elk geval de consequenties van met name de verdichting van de grond moeten worden onderzocht op toekomstig geschikte habitat voor de weidevogels. Ook is het gelet op de omvang van het project onduidelijk of de werkzaamheden wel buiten het broedseizoen gerealiseerd kunnen worden, nog los van blijvende schade, in de vorm van oxidatie met als gevolg bodemdaling/verdichting en de CO₂-problematiek. In verband hiermee verzoekt indiener om een onafhankelijk onderzoek te laten uitvoeren naar een leidingtracé aan de westzijde van de A4 dat gebaseerd wordt op de werkelijke natuur- en andere waarden, naar de consequenties van de aanleg van een warmteleiding met name qua verandering in bodemstructuur en naar een methode van boren waarbij het niet noodzakelijk is om 1500 meter tegelijk aan te leggen, hetgeen dezelfde negatieve consequenties heeft als een open leidingtracé.</p> <p><i>Reactie: In de punt 2 genoemde Ecologische notitie is ook verder ingegaan op de gevolgen van de leidingaanleg op de waterhuishouding en bodemgesteldheid. Cultuurtechnisch verantwoord werken en de keuze voor 'inploegen' als aanlegmethode in het belangrijk weidevogelgebied van de Westeindsepolder wordt toegepast als mitigerende maatregel voor beperking van de beperkte negatieve effecten. Voor onze reactie op het onderzoeken van een variant aan de noord-westzijde van de A4, wordt verwezen naar punt 3.</i></p>
--	--

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z027 Grondeigenaar/inwoner Stompwijk

	<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten • Ontwerp-omgevingsvergunning bouwen, milieu en natuur Vattenfall – Gedeputeerde Staten • Ontwerp-watervergunning werken en handelingen in/nabij waterstaatswerken - HH Rijnland
	<p>Op het zienswijzenformulier heeft indiener alleen het O-PIP aangevinkt, maar in de onderwerpregel van de zienswijze worden ook de ontwerpbesluiten cluster 1 genoemd. In de zienswijze wordt niet inhoudelijk ingegaan op de ontwerp-omgevingsvergunning voor Vattenfall. Daarom is deze zienswijze voor wat betreft dat ontwerp-besluit niet meegenomen in de besluitvorming en heeft deze niet geleid tot wijziging van dat besluit. De zienswijze gaat wel in op de ontwerp-watervergunning (zie punt 1) en is daarom wel meegenomen in de besluitvorming door het HHR.</p>
	<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP en ontwerp-watervergunning</p>
	<p>1. Gevolgen van inspectielus perceel Stompwijk</p> <p>Op het perceel van indiener is een inspectielus ingetekend. Deze is van een dusdanige omvang en diepte dat indiener grote gevolgen voor de bodem vreest, zoals het ontstaan van wellen, verlies van huidige drainagesysteem. Ook kan de aanleg in de toekomst beperkingen opleveren voor bijvoorbeeld woningbouw, industrie, Ruimte voor ruimte, alternatieve energie in toekomst en indiener zal WarmtelinQ/Gasunie daarvoor verantwoordelijk houden.</p> <p><i>Reactie: Op het perceel van indiener aan de Stompwijkseweg is een zogenoemde expansielus (geen inspectielus) voorzien. Dat is een u-vormig leidingdeel dat op deze locatie een extra omvang heeft van circa 10 bij 13 meter waarmee spannings- en drukverschillen worden opgevangen. In het MER zijn de gevolgen van de aanleg van de leidingen op het</i></p>

<p><i>(grond-) watersysteem voldoende onderzocht, Voor het risico op welvorming en andere gevolgen voor de bodem: zie onze reacties op de zienswijzen Z019, punt 3 en Z023/Z024. Zie inzake eventuele beperkingen in de toekomstige gebruiksmogelijkheden van uw perceel onze reactie op zienswijze Z010, punt 2.</i></p> <p>2. Ligging trace</p> <p>Indiener meent dat de ligging van de warmteleiding ten zuiden van A4 niet de meest voor de hand liggende locatie is. De leiding doorkruist schaarse hoogwaardige landbouwgrond en verstoort de bodem ter plaatse, waardoor wellen kunnen ontstaan en de polders kunnen verzilten. Indiener stelt voor om de leidingen ten noorden van de A4 te situeren. Dit gebied is grotendeels eigendom van de Rijksoverheid, waardoor er met minder partijen een akkoord hoeft te worden gesloten en het wordt nauwelijks bedrijfsmatig geëxploiteerd, waardoor er minder economische schade zal zijn.</p> <p><i>Reactie: Zie voor de overwegingen ten aanzien van een tracé ten noord(west)en van de A4 onze reactie op zienswijze Z026, punt 3. Ten aanzien van het aspect wellen en eventuele verzilting wordt verwezen naar onze reacties op de zienswijzen Z019, punt 3 en Z023.</i></p>
--

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z028 Veehouder en bestuurslid de Groene Klaver

<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP</p>
<p>Indiener heeft kennis genomen van de oplegnotitie natuurtoets NNN en de voornemens van WarmtelinQ om in 2025/2026 in dit gebied werkzaamheden te verrichten. Volgens indiener komen de aantallen broedende weidevogels in de Oplegnotitie niet overeen met de werkelijkheid waardoor WarmtelinQ de consequenties m.b.t. de weidevogels ontwijkt. De werkzaamheden zullen onherstelbare schade veroorzaken aan de weidevogelpopulatie, terwijl deze natuurschade niet opweegt tegen de twijfelachtige economische haalbaarheid.</p> <p>In de voorbereiding van dit tracé heeft indiener meermaals met ecologen van Antea gecommuniceerd over de status als uniek weidevogelgebied en de aanwezigheid van een grote populatie broedende weidevogels, onder andere op zijn eigen perceel. Hij heeft dit ook tijdens diverse bewoners- en omgevingsbijeenkomsten bij WarmtelinQ/Gasunie onder de aandacht gebracht. Indiener vindt het schokkend om vast te stellen dat in het rapport het weidevogelgebied wel benoemd wordt, maar dat desondanks gebruik is gemaakt van een totaal niet representatieve database met ronduit belachelijke cijfers (NDFF), terwijl de juiste historische en actuele cijfers gewoon bij PZH bekend zijn. Indiener meent hierin een bepaalde vorm van manipulatie te zien en hij vraagt zich af hoe betrouwbaar de rest van het MER kan zijn. Gelet op het voorgaande verzoekt indiener om hertoetsing van het dossier in samenwerking met gebiedscoöperatie De Groene Klaver.</p> <p><i>Reactie: Naar aanleiding van het tussenadvies van de commissie voor de m.e.r. en de diverse zienswijzen inzake de bescherming van weidevogels, is hiervoor door WarmtelinQ een aanvullende notitie opgesteld. de notitie 'Ecologische notitie Project WarmtelinQ Rijswijk –Leiden – aanvullende ecologische beschouwing, 26 maart 2024. In deze ecologische notitie zijn onder andere de effecten van de aanlegfase op de weidevogels beschreven op basis van geactualiseerde basisgegevens. Op basis van de aanvullende ecologische beschouwing is de uitvoering van de aanleg in de Westeindsepolder aangepast. Dit onderzoek zal als bijlage bij het PIP worden gevoegd.</i></p>

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

2029 Wijkraad Stevenshof

	<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten • Ontwerp-omgevingsvergunning bouwen, milieu en natuur Vattenfall – Gedeputeerde Staten • Ontwerp-watervergunning werken en handelingen in/nabij waterstaatswerken - HH Rijnland
	<p>Op het zienswijzenformulier heeft indiener alledrie de ontwerpbesluiten aangevinkt, maar in de zienswijze zelf wordt niet inhoudelijk ingegaan op de ontwerp-omgevingsvergunning voor Vattenfall. Daarom is deze zienswijze voor wat betreft dat ontwerp-besluit niet meegenomen in de besluitvorming en heeft deze niet geleid tot wijziging van dat besluit. De zienswijze gaat wel in op de ontwerp-watervergunning (zie punt 3) en is daarom wel meegenomen in de besluitvorming door het HHR.</p>
	<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP + watervergunning</p>
	<p>1. Zienswijze notitie reikwijdte en detailniveau Indiener heeft het PIP inclusief MER geraadpleegd en daarover meerdere opmerkingen. Dit is gericht op deelgebied 3/de wijk Stevenshof. Indiener deelt ook de zorgen van de bewonersvereniging Gerda Brautigamsingel e.o. Indiener heeft eerder een zienswijze ingediend op de NRD waarin zorgen zijn geuit over het natuurherstel na de aanleg van de Rijnlandroute en het natuurgebiedje ter hoogte van het Anna Swellengrebelpad en herhaalt deze zorgen nogmaals.</p> <p><i>Reactie: We begrijpen dat de realisatie van de warmtetransportleiding vragen en zorgen oproepen op het gebied van natuur(herstel) en de gevolgen ervan voor de bewoners van de Stevenshof. In het MER zijn deze gevolgen in beeld gebracht. Intussen is ook de ligging van het tracé nader bepaald en wordt het iets makkelijker om de mate van overlast op voorhand in te schatten. Zodra de voorbereidingen voor de uitvoering starten nemen de omgevingscoördinatoren van WarmtelinQ weer contact op met de bewoners en bedrijven langs het tracé. De manier waarop dat de afgelopen jaren is gebeurd zal daarvoor als uitgangspunt worden genomen.</i></p> <p>2. Deelgebied 3 Indiener merkt op dat in het MER niet is ingegaan op de variant die langs de A4 doorloopt naar Leiden en vervolgens naar het Noordwesten afbuigt naar de Uniper Centrale (aan de Langegracht). De voorkeursvariant 1 was het minst complex en goedkoper qua aanleg, omdat deze niet in stedelijk gebied met allerlei infrastructuur gaat plaatsvinden. Daar staat volgens indiener tegenover dat nu wederom een kwetsbaar weidevogelgebied ter plaatse van de Papenwegse Polder doorsneden wordt dat ook volgens de Provincie Zuid-Holland onverminderd integraal onderdeel van het gebied Horst en Duin en diverse beschermingscategorieën kent. Toch zal er aantasting van aardkundige elementen als strandwallen plaatsvinden, terwijl het reeds is aangetast door de Rijnlandroute. Dit gebied is na de aanleg van Rijnlandroute landschappelijk weer iets hersteld en wordt met de doorsnijding door de WarmtelinQ straks wederom overhoop gehaald, bewoners krijgen weer geluidsoverlast en mogelijk inslaan van damwanden. Indiener verzoekt te onderzoeken of deze doorsnijding anders dan een open ontgraving te realiseren is, zodat het landschappelijk reliëf intact blijft. Met behulp van de uitlegstrook bij de Veenwatering zou een boring in oostelijke en westelijke richting kunnen plaatsvinden.</p> <p><i>Reactie: Zie onze reactie op zienswijze Z018, punt 3.</i></p> <p>3. Opmerkingen ontwerp-PIP en MER</p>

	<p>Zie zienswijze Z018.</p> <p><i>Reactie: Zie onze reactie op zienswijze Z018, punt 1 tot en met 7.</i></p> <p>4. Betrokkenheid</p> <p>De wijkraad blijft graag nauw betrokken bij de realisatie en de oplossingen om overlast te voorkomen omdat zij het gebruik van restwarmte voor de verwarming van woningen in principe wel ondersteunt. Tegelijk wil de wijkraad aandringen op het gebruik van niet-fossiele duurzame opwekking van warmte in het brongebied en bij de backup-installatie bij het overdrachtstation.</p> <p><i>Reactie: WarmtelinQ zal in contact blijven met de wijkraad over de realisatiefase van de leidingen. De industrie heeft conform het Klimaatakkoord een eigenstandige opgave tot verduurzaming. In Nederland is de energie-intensieve industrie geclusterd in 5 regio's. Het Klimaatakkoord ziet deze regio's als proeftuin en versnellingskamer voor doorbraken in nieuwe technologie, CO2-reductie en exportkansen. Het Haven Industrieel Complex (HIC) in Rotterdam is samen met Moerdijk in Noord-Brabant één van de 5 regio's. Het HIC heeft veel proces- en petrochemische industrie, een sterk logistiek en maritiem cluster en een relatief hoge concentratie van energie-intensieve bedrijven. Die draaien nu nog grotendeels op fossiele grond- en brandstoffen. Verduurzaming van dit gebied heeft dus een grote impact en urgentie. Daarom draagt de provincie bij aan de verduurzaming van het HIC en zet zich in voor kruisbestuiving met andere regio's en sectoren. Ondanks deze transitie blijft er in het HIC in de toekomst voldoende restwarmte beschikbaar om de leveringszekerheid van de warmte te kunnen garanderen. De piek en back-up-installatie (P&BU) van Vattenfall wordt zo ontworpen dat deze mogelijk in de toekomst kan overschakelen op het gebruik van waterstof indien dat ter plekke beschikbaar komt. Ook wordt een warmtebuffer gerealiseerd voor de tijdelijke opslag van warmte uit de WLQ-leiding om de inzet van de P&BU zo veel mogelijk te beperken. Het pompstation van WarmtelinQ en andere ondersteunende functies, zoals het WOS, worden allemaal elektrisch uitgevoerd.</i></p>
--	---

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z030 College van burgemeester en wethouders gemeente Katwijk

	<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
	<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP</p>
	<p>1. Keuze variant 5 deelgebied 4 / dubbelbestemming archeologie</p> <p>Het college onderschrijft het belang van de leiding voor het kunnen gebruiken van restwarmte uit de Rotterdamse haven en is akkoord met de keuze voor variant 5 en met de situering vlak langs de A44. Het ontwerp PIP WarmtelinQ legt een dubbelbestemming "Leiding –Warmtetransportleiding" over een strook grond ten zuidoosten van het Valkenburgse Meer. Deze strook heeft gedeeltelijk ook een dubbelbestemming "Waarde – Archeologie". Het college meent dat deze dubbelbestemming voor het hele tracé op Katwijks grondgebied had moeten worden opgenomen en dat het archeologisch rapport van Antea (inzake Archeologie Katwijk) hierop moet worden aangepast.</p> <p><i>Reactie: Wij zijn blij dat de tracékeuze en ligging aansluit bij de verwachtingen van de gemeente Katwijk. In het inpassingsplan zijn enkel provinciaal beschermde archeologische waarden opgenomen. De dubbelbestemming "Waarde - Archeologie" is opgenomen overeenkomstig de provinciale omgevingsverordening. Hieruit geldt op de in de zienswijze aangegeven locatie een verwachtswaarde van de Neder-Germaanse Limes. Het verder verbreden van de archeologische dubbelbestemming is niet nodig, omdat de onderliggende dubbelbestemmingen uit de vigerende bestemmingsplannen buiten de dubbelbestemmingen</i></p>

	<p>van het inpassingsplan geldig blijven. Wij verwijzen u graag naar artikel 13.1 ‘Verhouding met bestemmingsplannen’ en hoofdstuk 6.3 van de toelichting uit het inpassingsplan WarmtelinQ Rijswijk – Leiden en aanlandlocatie. Daaruit blijkt dat de planregeling op een dusdanige wijze is geregeld dat de dubbelbestemmingen en gebiedsaanduidingen uit de vigerende bestemmingsplannen blijven gelden. Alleen op de locaties waar in het inpassingsplan een dubbelbestemming archeologie geldt worden de dubbelbestemmingen archeologie uit vigerende bestemmingsplan vervangen. Op de door u aangewezen locatie is geen dubbelbestemming archeologie in het inpassingsplan WarmtelinQ opgenomen. Dit betekent dat op deze locatie de dubbelbestemming archeologie uit het vigerende bestemmingsplan geldig blijft. Wij zien daarom geen noodzaak de dubbelbestemming uit onderliggende bestemmingsplannen in het inpassingsplan over te nemen.</p> <p>2. Tekstuele opmerking toelichting en uitvoering werkzaamheden</p> <p>Het college wijst op een tekstuele fout in paragraaf 2.2.1 van de toelichting en vraagt voorts om aandacht voor de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid van de ondernemers aan het Valkenburgse Meer. De consequenties van een langdurige afsluiting van de Ommedijkseweg zijn dusdanig dat alternatieve mogelijkheden om en rond de Ommedijkseweg om dit te voorkomen serieus moeten worden onderzocht.</p> <p><i>Reactie: Deze tekstuele aanpassing voeren wij door. Bedankt voor uw oplettendheid. Ten aanzien van de bereikbaarheid van de Ommedijkseweg verwijzen wij naar onze reactie op zienswijze Z003. Uit extra onderzoek is gebleken dat met een optimalisatie van de uitvoeringswerkzaamheden een langdurige afsluiting van de Ommedijkseweg niet nodig zal zijn en dat de ondernemers aan het Valkenburgsemeer bereikbaar blijven. Voor alle soorten bouwprojecten moeten initiatiefnemers een plan opstellen waarin bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie is uitgewerkt. In deze nog op te stellen zogeheten BLVC-plannen zal ook aandacht moeten zijn voor verkeershinder, verkeersveiligheid, bereikbaarheid bedrijven, omleidingsroutes et cetera. De gemeente is zelf de instantie die deze plannen moet goedkeuren en hieraan richting kan geven. De provincie adviseert u dan ook om in contact te treden met WarmtelinQ om daar uw zorgen te delen, zodat wanneer een aannemer gekozen is om de werkzaamheden uit te voeren hierover afstemming kan worden gezocht met uw gemeente.</i></p>
--	--

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z031 Staatsbosbeheer

	<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten • Ontwerp-omgevingsvergunning bouwen, milieu en natuur Vattenfall – Gedeputeerde Staten • Ontwerp-wafergunning werken en handelingen in/nabij waterstaatswerken - HH Rijnland
	<p>In de onderwerpregel van de zienswijze heeft indiener alle besluiten uit cluster 1 genoemd, maar verder wordt alleen inhoudelijk ingegaan op het O-PIP. Daarom is de zienswijze ten aanzien van de beide ontwerpvergunningen niet meegenomen in de besluitvorming en heeft deze niet geleid tot wijziging van deze besluiten.</p>
	<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP</p>
	<p>1. Polder Westeinde weidevogelkerngebied</p> <p>Staatsbosbeheer is mede-grondeigenaar van de polder Westeinde. Dit gebied wordt in het opgestelde MER omschreven als een ‘belangrijk weidevogelgebied’, maar dat is een onderschatting van het belang van het gebied voor de weidevogels. Niet voor niets is het door de provincie aangewezen als ‘weidevogelkerngebied’ omdat het jaarlijks ca. 350</p>

broedparen telt op 150 ha grond. Volgens de provincie zijn weidevogelkerngebieden gebieden waar op basis van ecologische kenmerken de kans voor het duurzaam voortbestaan van weidevogels het grootst is. De provincie heeft de afgelopen jaren aanzienlijke financiële middelen ter beschikking gesteld ter verbetering van de omstandigheden van de weidevogels in dit gebied, met name door verhoging van het waterpeil. De inspanningen van SBB en andere terreinbeherende organisaties en vrijwilligers beginnen vruchten af te werpen. In de polder Westeind is sprake van een licht stijgende lijn in de totale aantallen weidevogels. Dit belang van het gebied komt echter op geen enkele wijze naar voren in de terinzagegelegde documenten. De in het gebied aanwezige natuurwaarden worden niet correct gepresenteerd en daardoor is er geen sprake van een volwaardig afwezigskader. Dit blijkt niet alleen uit de documenten, maar ook uit de procedure.

Reactie: Naar aanleiding van het tussenadvies van de commissie voor de m.e.r. en de diverse zienswijzen inzake de bescherming van weidevogels, is hiervoor door WarmtelinQ een aanvullende notitie opgesteld: 'Ecologische notitie Project WarmtelinQ Rijswijk – Leiden – aanvullende ecologische beschouwing, 25 maart 2024. In deze ecologische notitie zijn onder andere de effecten van de aanlegfase op de weidevogels beschreven op basis van geactualiseerde basisgegevens.

2. Tracékeuze

Indiener merkt op dat zowel in het O-PIP als in het MER op basis van de NRD wordt uitgegaan van één VKA. Voor deelgebied 2 loopt dit VKA parallel aan de zuidzijde van de A4. In de NRD wordt gesteld dat de deelgebieden 2 en 3 geen tracévarianten kennen. Indiener noemt dat opmerkelijk omdat door Rotterdam Engineering op verzoek van WarmtelinQ een notitie is opgesteld waarin voor deelgebied 2 een 'extra alternatief' aan de noordzijde van de A4 is geëvalueerd. Dit alternatief is kennelijk niet meegenomen in de initiële discussie in het kader van de NRD. De uitgevoerde beoordeling ziet echter alleen op de technische haalbaarheid en vergunbaarheid, de natuurwaarden in de polder Westeinde zijn niet bij die weging betrokken. Daardoor is er geen sprake geweest van een volwaardig afwegingskader. Dat kon op dat moment ook niet omdat de oplegnotitie Natuurtoets NNN van Anteagroep toen nog niet beschikbaar was. Daardoor kan niet worden gesproken van een evenwichtige en afgewogen beoordeling van het te volgen tracé in dit gebied. Indiener vindt daarom dat er voor deelgebied 2 een nieuwe beoordeling moet plaatsvinden van dit 'extra alternatief' aan de noordzijde van de A4, waarbij de natuurwaarden in het gebied van de Polder Westeinde nadrukkelijk onderdeel moeten uitmaken van het afwegingskader, te meer omdat Rotterdam Engineering heeft geconcludeerd dat het tracé technisch maakbaar is.

Reactie: Een tracé aan de noordwestzijde van de A4 is om verschillende redenen al in een vroeg stadium geen realistisch alternatief en daarom afgefallen. Dit is toegelicht in paragraaf 3.2.2 van de NRD (definitieve versie 18-10-2022). In opdracht van WarmtelinQ heeft Rotterdam Engineering daarna de mogelijkheden voor een tracé via Vlietland nogmaals beschouwd. In dat onderzoek wordt weliswaar geconcludeerd dat dit tracé technisch maakbaar is, maar ook dat de vergunbaarheid onzeker is, dat de aanwezige ruimte vanwege gasleidingen en waterkeringen zeer beperkt is, dat er sprake zal zijn van significante bomenkap en ook de aan- en afvoer van materieel en materiaal veel overlast zal gaan geven. Op grond hiervan werd WarmtelinQ in haar standpunt bevestigd dat dit tracé inderdaad geen realistisch alternatief was en zodoende is dit tracé terecht niet meegenomen in het Plan-MER van 25 april 2023 (zoals ook vermeld in paragraaf 4.5 Deelgebied 2 (Leidschendam-Voorburg, Zoeterwoude). Gelet ook op de uitkomsten van de Aanvulling op het MER zien wij geen aanleiding om deze keuze te heroverwegen, maar het onderzoek is wel toegevoegd aan de bijlagen bij het PIP. Zie verder ook onze reactie op zienswijzen Z010, punt 2 en Z026, punt 3.

3. Brondata Oplegnotitie natuurtoets NNN en weidevogelgebieden Lot C

Indiener merkt op dat in de betreffende Notitie de Antea gegevens presenteert met betrekking tot de in de Polder Westeinde en omgeving waargenomen aantallen broedende

weidevogels, die afkomstig zouden zijn uit de Nationale Databank Flora en Fauna, maar volgens indiener zijn de daarin gepresenteerde data in de NDFF op dit punt feitelijk onjuist en onvolledig en geven deze aanleiding tot absurde veronderstellingen en conclusies, bijvoorbeeld dat de dichtheid van weidevogels in het zoekgebied relatief laag is en dat uitvoering van de werkzaamheden gedurende (een deel van) het broedseizoen geen wezenlijke gevolgen zou hebben voor het gebruik van het broedgebied door weidevogels. Het beeld in de notitie komt nadrukkelijk niet overeen met de gegevens die indiener in dezelfde database heeft gevonden bij raadpleging op 10 januari 2024 (zie bijlage). Antea heeft waarschijnlijk evenmin gebruik gemaakt van het jaarlijkse vrijwilligersonderzoek op dit punt (onder andere van de Coöperatie De Groene Klaver). Gelet op het voorgaande kan deze notitie niet worden gehanteerd als onderbouwing van het hoofdstuk natuurwaarden en gebiedsbescherming in het MER. Hiervoor is een nieuw onderzoek door een onafhankelijk deskundige noodzakelijk. Dit dient ook te leiden tot herziening van het hoofdstuk natuurwaarden en gebiedsbescherming in het MER.

Reactie: Zie punt 1 en onze reactie op zienswijze Z026.

4. Werkzaamheden tijdens het broedseizoen

Indiener meent dat er geen enkele reden bestaat waarom de voorgenomen werkzaamheden voor de aanleg van de leidingen gedeeltelijk plaats zouden moeten vinden tijdens het broedseizoen en verzoekt om daarvan af te zien.

Reactie: Om negatieve effecten op de meest waardevolle weidevogelgebieden te voorkomen, worden deze gebieden binnen het broedseizoen uitgesloten van versturende werkzaamheden, met uitzondering van twee prefablocties en het gebied bij Stevenhof en de Oostvlietpolder. . De uitvoering van de werkzaamheden op de prefab-locaties tijdens het broedseizoen is noodzakelijk om ervoor te kunnen zorgen dat in de overige delen van de Westeindsche Polder buiten het broedseizoen gewerkt kan worden. Ook is dit noodzakelijk om de leidingaanleg met zo weinig mogelijk broedseizoenen te doen overlappen.

5. Langetermijneffecten aanleg warmtesysteem

Indiener meent dat de notitie zich ten onrechte beperkt tot de directe gevolgen van de aanleg. Eventuele langetermijneffecten worden in de notitie nadrukkelijk niet meegenomen terwijl met name de wijze van aanleg een belangrijke factor vormt voor het beperken van de negatieve gevolgen van de aanleg, zoals verdichting en verdroging. De huidige set documenten maakt onvoldoende duidelijk waarom in dit gebied gekozen is voor gedeeltelijk inploegen en sleufloze technieken (gestuurde HOD boringen) en gedeeltelijk voor open ontgraving, zonder een specifieke afweging per locatie en de effecten van de toe te passen techniek. Ook blijkt niet waarom gestuurd boren niet voor het gehele gebied kan worden toegepast. Er wordt makkelijk aangenomen dat de vegetatie in het gebied zich eenvoudig zal herstellen na de aanleg, maar zonder dat wordt ingegaan op de effecten van de aanlegmethode op het aanwezige bodemleven. Weliswaar wordt in een zone van 200 m parallel aan de hoofdrijbaan van de A4 niet gebroed, maar deze zone is met name voor de Grutto van essentieel belang als foerageergebied. Volgens indiener zijn in 2017 door Gasunie vergelijkbare werkzaamheden verricht ten behoeve van de gasleiding die thans in het deelgebied wordt gevolgd. Daarom vraagt indiener zich af of er informatie beschikbaar is over de effecten van de destijds uitgevoerde werkzaamheden.

Op grond van het voorgaande stelt indiener dat de keuze voor de specifieke aanlegmethode per locatie nader moet worden toegelicht, vanwege de eventuele effecten van deze technieken en dat daarvan gebruik wordt gemaakt van de bevindingen van vergelijkbare werkzaamheden door Gasunie. Indiener vindt dat met name aangegeven moet worden waarom gestuurd boren niet voor het gehele gebied kan worden toegepast. Voorts zou een 'Worst case scenario' moeten worden opgesteld naar de effecten van de aanlegmethode op de hydrologische situatie en het bestaande watersysteem van de polder Westeinde en naar de effecten op het bodemleven in de betreffende werkstrook, gelet op het belang van deze strook als foerageergebied voor de weidevogels.

Reactie: . Een open ontgraving geldt als standaard uitvoeringswijze voor de aanleg van een warmteleidingstracé als deze. Een boring is uitsluitend aan de orde als er sprake is van obstakels in de onder- en bovengrond die een boring noodzakelijk maken, zoals het kruisen van infrastructurele werken (wegen, spoorlijnen, vaarroutes of waterkeringen), of als er sprake is van belangrijke maatschappelijke en economische functies die te allen tijde functioneel in stand moeten blijven. Een boring heeft als belangrijk nadeel dat hiervoor relatief veel zwaar werkverkeer benodigd is (o.a. voor het uitleggen en intrekken van leidingen) dat ook impact heeft op de ondergrond. Het is bovendien een duurdere uitvoeringswijze. Zie voor een verdere toelichting op de aanlegmethodes hoofdstuk 3 van het MER fase 2. Daarin wordt onder meer de methode 'inploegen' beschreven. Het grote voordeel van deze methode is dat de grondsamenstelling grotendeels intact blijft, er geen of nauwelijks bemaling hoeft plaats te vinden en de impact op het bodemleven relatief beperkt blijft. Ook kunnen de leidingen in kortere tijd worden aangelegd.

Hoewel er op basis van de beschikbare informatie uit de praktijkproeven met inploegen (zie rapport Effect van inploegen buisleidingen op de gebruikswaarde van de bodem. Antea Group, 28 oktober 2022) geen aanleiding is om te veronderstellen dat inploegen van leidingen een negatief effect op het bodemleven heeft, is dit vooralsnog niet door middel van onderzoek aangetoond. WarmtelinQ is voornemens om de lange termijneffecten van de verschillende aanlegmethoden na afloop van het project te beschouwen, onder meer in de Westeindse Polder. Indien naderhand uit dit onderzoek blijkt dat de situatie is verslechterd als gevolg van de leidingaanleg, dan zullen maatregelen worden getroffen om de situatie te verbeteren. Wij zien geen noodzaak om de keuze voor de aanlegmethode in het betreffende gebied nader te onderzoeken naar aanleiding van de veronderstelde geohydrologische omstandigheden van het bodemleven. Zie hieromtrent ook onze reactie op zienswijze Z020, punt 2.

6. Conclusie

Staatsbosbeheer is voorstander van de energietransitie en begrijpt de inzet van de provincie voor de toepassing van restwarmte. Staatsbosbeheer is ook bereid om als beheerder van een groot deel van de groene ruimte een bijdrage te leveren aan dit streven, maar niet ten koste van alles. Gelet op de unieke waarden van de polder Westeinde en omgeving voor de weidevogels, meent indiener dat bij de keuze voor het tracé van het warmtetransportsysteem in deelgebied 2, het 'extra -alternatief', dat wil zeggen aan de noordzijde van de A4, heroverweging behoeft. Indiener verzoekt om de in deze zienswijze genoemde zaken in de definitieve versies van de documenten over te nemen.

Reactie: De provincie is van mening dat de keuze voor het VKA op deugdelijke en inzichtelijke wijze tot stand is gekomen. In de NRD heeft een trechtering plaatsgevonden om tot nader te onderzoeken tracés te komen. Op basis daarvan is besloten alternatief 1 (in verschillende varianten) mee te nemen in het MER. Een dergelijke trechtering is een geaccepteerde methode om te komen tot een beperkt aantal realistische alternatieven, die tegen elkaar kunnen worden afgewogen. Deze tracévarianten zijn vervolgens in het MER fase 1 onderzocht op hun effecten. De keuze voor het voorkeursalternatief is in par 4.2 van het MER fase 2 onderbouwd. De m.e.r.-procedure is ervoor bedoeld om de gevolgen die het project heeft voor het milieu op een efficiënte manier te vergaren en te beschrijven zodat het milieubelang volwaardig kan worden meegenomen bij de besluitvorming over het PIP en de vergunningen. Bij die besluitvorming mogen ook andere aspecten dan het milieu een rol spelen, maar daarbij hoeft niet tot in detail te worden aangegeven welk criterium daarbij van doorslaggevend belang is geweest. Dat is overigens vaak niet aan te geven, de keuze wordt bepaald op basis van een mix. Voor onze overwegingen inzake het alternatief aan de noordwestzijde van de A4, zie onze reactie op zienswijze Z010, punt 2 en Z026, punt 3. Op basis van het voorgaande zien wij geen aanleiding voor heroverweging van het voorkeurstracé.

Conclusie

Deze zienswijze leidt wel tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

Z032 Scoutinggroep van Weerden Poelman

	Zienswijze heeft betrekking op: <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten
	Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP
	<p>1. Gevolgen voor buitenactiviteiten scoutinggroep Het clubhuis van Scoutinggroep zit in de Rijksmonumentale Directeurswoning (Portierswoning) van voormalige vliegveld Ypenburg. Het traject van de leiding komt onder het speelveld achter het clubhuis te lopen, zonder dat wordt uitgelegd waarom dat niet ergens anders kan. Voor het modelvliegen - een belangrijke buitenactiviteit van de scoutinggroep – is het gehele speelveld nodig. Het huidige veld is met veel moeite door de scoutinggroep aangelegd en langdurige afwezigheid van een vliegkring/speelveld zal ten koste gaan van leden want een vergelijkbaar veld in de omgeving is niet voorhanden. Indien er heeft in de stukken niet kunnen ontdekken hoe de belangen van de scouting zijn meegewogen bij de aanleg van de leiding over Ypenburg, achterlangs ons clubhuis en onder ons speel- en modelvliegveld?</p> <p><i>Reactie: In het NRD en de MER fase 1 zijn verschillende varianten onderzocht. Voor deelgebied 1 zijn de voor u relevante varianten 1b en 2b toegelicht. De keuze voor het tracé door Ypenburg is mede als gevolg van de wensen van de gemeente Den Haag tot stand gekomen. Daarbij is zoveel als mogelijk aangesloten bij/gebundeld met de aanwezige hoofdinfrastructuur (A4). De werkzaamheden voor de aanleg van de warmtetransportleidingen van WarmtelinQ zullen zeker overlast geven. Hoewel wordt getracht om de hinder ter plaatse – en daardoor ook economische schade – zoveel mogelijk te beperken, is het belang van het project dermate groot dat enige mate van overlast voor de omgeving aanvaardbaar wordt geacht. Het is helaas onvermijdelijk dat een deel van het grasveld voor het scoutinggebouw tijdens de werkzaamheden niet toegankelijk is. Een strook direct voor het clubhuis blijft ongemoeid en kan gebruikt worden voor buitenactiviteiten. Na afloop van de werkzaamheden wordt het veld door de initiatiefnemer weer in oude staat hersteld. Hierover heeft met u al afstemming plaatsgevonden. Indien u meent dat uw organisatie als gevolg van dit project toch schade lijdt of zal lijden, bijvoorbeeld door een verminderde bereikbaarheid of gebruiksmogelijkheden van uw perceel, dan kunt u hiervoor planschade of nadeelcompensatie aanvragen. De schade moet hierbij boven het normale maatschappelijke risico of het normale ondernemersrisico uitkomen. Op de website van de Provincie Zuid-Holland kunt u hierover meer informatie vinden. Zie de link: https://www.zuid-holland.nl/online-regelen/meldingen/planschade-aanvraag/ Tot slot merken we op dat de toestand van de onroerende goederen in de omgeving voorafgaand aan de werkzaamheden worden vastgelegd in een vooropname. Eventuele schade tijdens de aanleg van de warmteleidingen kan gemeld worden bij WarmtelinQ. Een expert beoordeelt de gemelde schade en indien deze is toe te schrijven aan de werkzaamheden in verband met de aanleg van de warmteleidingen, handelt WarmtelinQ de schade af.</i></p> <p>2. Maai- en groenonderhoudswerkzaamheden De scoutinggroep heeft de maai- en groenonderhoudswerkzaamheden voor het speelveld vastgelegd in een convenant met de gemeente Den Haag, maar kan daar tijdens de werkzaamheden niet aan voldoen. Gaat WarmtelinQ die verantwoordelijkheden overnemen tot de situatie volledig is hersteld?</p> <p><i>Reactie: De gemeente Den Haag is goed op de hoogte van de plannen van WarmtelinQ. WarmtelinQ zal na de werkzaamheden het gebied tenminste zo herstellen als in de situatie die ze aantrof. De provincie adviseert u om in contact te treden met de gemeente Den Haag en WarmtelinQ om daar uw wensen voor de herinrichting gezamenlijk verder uit te werken.</i></p> <p>3. Parkeersituatie tijdens aanlegwerkzaamheden</p>

De parkeersituatie op Ypenburg is al problematisch en zal door de werkzaamheden nog nijpender worden. Aangezien de kinderen geregeld gebruikmaken van het verharde parkeerterrein naast de scouting is dit terrein niet beschikbaar voor personeel voor de aanlegwerkzaamheden. Indiener vraagt zich af hoe het parkeren gedurende de aanleg geregeld gaat worden.

Reactie: Voor alle soorten bouwprojecten moeten initiatiefnemers een plan opstellen waarin bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie is uitgewerkt. De provincie adviseert u om in contact te treden met WarmtelinQ en de gemeente om daar uw wensen met betrekking tot de parkeerproblematiek en de uitvoering van de werkzaamheden te bespreken. Zodat WarmtelinQ hierover met u en de nog te kiezen aannemer in overleg kan, zodat deze dit te zijner tijd kan verwerken in de zogeheten BLVC-plannen op te stellen werkplannen. Deze werkplannen worden vervolgens beoordeeld door de gemeente Den Haag.

4. Zettingen geluidswal voor Tobruk en Directeurswoning

Volgens indiener hebben de werkzaamheden op de geluidswal mogelijk zettingen veroorzaakt die vervolgens tot scheurvorming hebben geleid in de Directeurswoning. Dit is gemeld aan de verhuurders, maar een direct verband is nooit vastgesteld. Om die reden stelt indiener dat de aanleg van de leiding geen verdere invloed mag hebben op de bestaande directeurswoning en op de Tobrukbunker. Welke maatregelen worden genomen om zettingen te voorkomen en hoe wordt vastgesteld of hiervan sprake is en wie is daarvoor verantwoordelijk?

Reactie: Zettingen en trillingen worden vooral veroorzaakt door grondwateronttrekkingen en eventuele damwanden. De effecten van trillingen en zettingen op de omgeving (groen en bebouwing) worden in beeld gebracht in de nog op te stellen BLVC-plannen die de initiatiefnemer ten behoeve van de werkzaamheden zal maken. Daarin zal ook worden aangegeven hoe deze effecten worden gemonitord en hoe negatieve effecten zonodig worden gemitigeerd met het oog op het voorkomen van schade. Zo nodig wordt de werkwijze daar op aangepast.

5. Veiligheid voor kinderen

Indiener maakt zich zorgen over de gevolgen van de werkzaamheden voor de kinderen. Is er een veiligheidsplan waarin wordt uitgegaan van de aanwezigheid van kinderen in de buurt van de werkzaamheden en wordt hierover met de betrokken organisaties overlegd? Ook stelt indiener dat er in de uitvoerige risico-analyse van de warmtepijpleiding niet wordt vermeld over de risico's als gevolg van een calamiteit met de leiding, bijvoorbeeld door lekkage van heet water.

Reactie: In het nog op te stellen BLVC-plan die de uitvoerder ten behoeve van de werkzaamheden moet maken, zal zeker aandacht zijn voor de directe omgeving en bijzondere omstandigheden zoals de aanwezigheid van mensen en kinderen. De provincie adviseert u om in contact te treden met de gemeente Den Haag (die dit plan zal moeten beoordelen) en met WarmtelinQ om daar uw zorgen te delen. In het kader van het inpassingsplan is een onderzoek naar veiligheidsaspecten voor mensen als gevolg van een warmtetransportleiding uitgevoerd: "Onderzoek naar de effecten op en risico's naar mensen bij het vrijkomen van stoom en heet water uit een warmtetransportnet".

6. Gevolgen van de ligging voor speelveld

Indiener vraagt zich af welke gevolgen de leiding vervolgens zal hebben voor de scouting/BSO en voor het aansluitpunt van de ondergrondse leidingen voor de strandbeesten van Theo Jansen nabij het parkeerterrein naast het clubhuis. Voorts vraagt indiener of het geasfalteerde wandelpad in oude staat wordt hersteld en of tijdens de werkzaamheden een alternatief wordt aangeboden omdat de bunker volgens het convenant met de gemeente altijd toegankelijk moet blijven.

Reactie: WarmtelinQ zal na de werkzaamheden het gebied tenminste zo herstellen als in de situatie die ze aantrof. De provincie adviseert u om in contact te treden met de gemeente

<p><i>Den Haag en WarmtelinQ om daar uw wensen voor de herinrichting gezamenlijk verder uit te werken. En om alternatieven voor bereikbaarheid en parkeeropties te bespreken.</i></p> <p>7. Gevolgen voor bereikbaarheid en haas tijdens aanlegfase Voorts vraagt indiener met klem aandacht voor de bereikbaarheid van de locatie/het gebied tijdens de aanlegfase op een aantal bijzondere momenten: Bunkerdag (mei/juni), Open Monumentendag 2e weekend in september en Herdenking van de Slag om Ypenburg 10 mei. Tot slot vraagt indiener naar de opties van een haas die nu in de Overtuin een leger heeft en die straks langdurig niet naar de geluidswal/ foerageergebied kan.</p> <p><i>Reactie: De provincie adviseert u om in contact te treden met WarmtelinQ om daar uw wensen met betrekking tot de planning van de uitvoering van de werkzaamheden op deze voor u speciale momenten te bespreken, zodat hierover met u en de nog te kiezen aannemer kan worden overlegd. Tijdens het uitgevoerde veldonderzoek is ter plaatse inderdaad een haas waargenomen, maar dat is in de provincie Zuid-Holland geen beschermde diersoort waarvoor een vergunningplicht geldt in geval van negatieve effecten/verstoring. Er geldt echter wel een zorgplicht en daarom zal WarmtelinQ voorafgaand aan de werkzaamheden een ecologisch werkprotocol opstellen met specifieke maatregelen om negatieve effecten op de haas te voorkomen. In dit stadium kunnen deze nog niet worden bepaald omdat dit sterk samenhangt met de tijd en duur van de werkzaamheden.</i></p>

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

2033 Grondeigenaren/inwoners Rijswijk

<p>Zienswijze heeft betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-inpassingsplan – Provinciale Staten • Ontwerp-omgevingsvergunning bouwen, milieu en natuur Vattenfall – Gedeputeerde Staten • Ontwerp-watervergunning werken en handelingen in/nabij waterstaatswerken - HH Rijnland
<p>Deze zienswijze is te laat ontvangen. Desondanks is besloten om deze inhoudelijk wel te beantwoorden. In de onderwerpregel van de zienswijze heeft indiener alle besluiten uit cluster 1 genoemd, maar verder wordt alleen inhoudelijk ingegaan op het O-PIP. Daarom is de zienswijze ten aanzien van de beide ontwerp-besluiten niet meegenomen in de besluitvorming en heeft deze niet geleid tot wijziging van deze besluiten.</p>
<p>Samenvatting en beantwoording zienswijze O-PIP</p>
<p>1. Doorkruising perceel Indieners zijn eigenaren van een perceel aan het Jaagpad in Rijswijk waar het leidingtracé doorheen loopt. Ze weten dat hun zienswijze te laat is ingediend. Dat komt omdat ze niet zijn geïnformeerd over de terinzagelegging en ze geen huis-aan-huisbladen kunnen ontvangen omdat het perceel geen postadres heeft. WarmtelinQ heeft verzuimd hen te informeren. Indieners hopen dat hun zienswijze wel in behandeling wordt genomen. Ten aanzien van het tracé merken zij op dat dit bewust opgeschoven lijkt om door hun perceel te lopen. Waarom loopt het tracé niet vanaf de Lange Kleiweg rechtdoor door Pasgeld Oost (zie tekening in bijlage)? In het Voorlopig ontwerp loopt daar een ontsluitingsweg waar de leiding prima kan liggen.</p> <p><i>Reactie: De zienswijze is op 7 februari 2024 per post ontvangen, dat wil zeggen buiten de zienswijzentermijn (die liep van 8 december 2023 tot en met 28 januari 2024) en ook buiten de termijn die in artikel 6:9, lid 1 Awb wordt genoemd voor zienswijzen die per post zijn ingediend. Dat betekent dat de zienswijze eigenlijk te laat is ontvangen. Desondanks is besloten om deze – samen met de rest van de zienswijzen – wel inhoudelijk te beantwoorden.</i></p>

Het leidingtracé is niet rechtdoor gekozen langs de Lange Kleiweg, omdat dat vanwege de aanwezige kabels en leidingen niet mogelijk is. Er liggen daar namelijk een hoogspanningsleiding en een grote rioolpersleiding in de grond. Op het perceel van indiener is, naast de werkstrook waarin de leidingen komen te liggen, een strook ten behoeve van een tijdelijke werkweg ingetekend. De extra tijdelijke werkweg die oorspronkelijk langs de rand van het perceel Sychroon/Pasgeld Oost bedacht was om 'rond te kunnen rijden', is definitief komen te vervallen in verband met de aanwezigheid van een gasleiding die volgens de interne richtlijnen van Gasunie gevrijwaard moet blijven van belasting door werkzaamheden en machines.

2. Onbruikbaar perceel

Door het aanbrengen van het leidingtracé door het perceel van indieners wordt dat nagenoeg onbruikbaar voor andere ontwikkelingen en bebouwing op de korte en lange termijn. Dit brengt aanzienlijke financiële schade met zich mee.

Reactie: Ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden merken we op dat de vigerende bestemmingen uit het gemeentelijke bestemmingsplan Pasgeld-West (d.d. 21-09-2023) op uw perceel (Groen) blijven gelden. Dat betekent dat het huidige gebruik van het perceel kan worden voortgezet en dat ook de andere gebruiksmogelijkheden nauwelijks worden ingeperkt. Daar waar de bovengrondse functies op percelen van private grondeigenaren door de aanwezigheid van de leiding worden ingeperkt, wordt hiervoor door WarmtelinQ een overeenkomst aangeboden met een passende financiële compensatie.

3. Geen informatie over terinzagelegging

Indieners zijn zeer onaangenaam verrast dat zij niet van WarmtelinQ hebben vernomen dat het plan ter inzage heeft gelegen en er zienswijzen konden worden ingediend, terwijl er in die periode meerdere malen contact is geweest. Indieners menen dat WarmtelinQ dat bewust heeft nagelaten hetgeen ze niet fatsoenlijk vinden en in strijd met de regels van openheid van communicatie en informatie. WarmtelinQ heeft over het perceel van indieners wel overleg gehad met de gemeente Rijswijk, maar aangegeven daar verder geen overleg met indieners over te willen.

Reactie: Volgens WarmtelinQ zijn er vanaf maart 2023 verschillende contactmomenten geweest met indiener in persoon, per mail en telefonisch om het project WarmtelinQ toe te lichten, vanuit privaatrechtelijk perspectief medewerking te vragen voor het vestigen van een zakelijk recht en voor een betredingstoestemming voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek. Indiener heeft daar tot op heden (nog) geen medewerking aan verleend. Naast deze contactmomenten zijn er (in)formele (publieksrechtelijke) participatiemomenten geweest zoals inloopavonden, waar indiener ook voor uitgenodigd is. Het is spijtig als indiener daar geen gebruik van heeft kunnen maken, maar dat neemt niet weg dat WarmtelinQ vanaf het begin van het project haar best doet om tijdig en zorgvuldig met alle relevante belanghebbenden te communiceren. Van het buitensluiten van grondeigenaren als direct-betrokkenen is geen sprake is. De formele kennisgeving over de terinzagelegging van het inpassingsplan heeft in het Provinciaal Blad (overheid.nl/publicaties) gestaan en is daarbij ook nog gepubliceerd in huis-aan-huis-bladen. Zie verder onze reactie op zienswijze Z007, punt 3 over de wijze waarop het participatie en communicatieproces is vormgegeven.

WarmtelinQ heeft met alle betrokken overheden, waaronder de gemeente Rijswijk, contact over de inpassing van het tracé, zowel in het PIP als in de fysieke ondergrond en de impact daarvan bijvoorbeeld op het groen. Dit betreft publiekrechtelijke onderwerpen. Met grondeigenaren zoals indiener, heeft WarmtelinQ contact over de privaatrechtelijke aspecten van de leidingaanleg en de ligging van de leidingen. Ten aanzien van de gebruiksmogelijkheden op uw perceel verwijzen we naar punt 2. WarmtelinQ is geen partij en heeft geen rol in (commerciële) contacten tussen indiener (ontwikkelaar) en de gemeente over een voorgenomen gebiedsontwikkeling op het perceel en/of een bestemmingsplanwijziging in dat licht. Een en ander is door WarmtelinQ in een persoonlijk onderhoud aan indiener toegelicht.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot wijzigingen in het ontwerp-PIP.

4. Conclusies

Het inpassingsplan is mede naar aanleiding van de aangegeven zienswijzen op verschillende punten en onderdelen aangepast en aangevuld. Zie onderstaande tabel:

	Wijziging	Planonderdeel
1	Toevoegen Ecologische notitie Project WarmtelinQ Rijswijk – Leiden – aanvullende ecologische beschouwing aan de toelichting en de bijlagen: Z002.8, Z007.5, Z011, Z012, Z013.5, Z020, Z026.2, Z028 en Z031.3	Toelichting en Bijlage bij toelichting
2	Wijziging leidingtrace nabij Valkenburgse Meer: Z003.2, Z004 en Z005	Verbeelding
3	Wijziging artikele en 8.4 en aanpassing artikelsgewijze toelichting: Z009.7 resp. Z006.2	Planregels
4	Toevoegen samenvatting MER: Z009.9	Bijlagen bij toelichting
5	Correctie foutieve begrenzing plangebied aanlandlocatie en wijziging dubbelbestemming archeologie en begripsbepaling: Z015.1/Z015.2	Planregels + Verbeelding en Toelichting
6	Wijziging begripsbepaling P&BU en aanverwante begrippen alsmede artikel 4.4 en daarmee samenhangende teksten in de toelichting: Z016.1	Planregels en Toelichting
7	Toevoegen PIP Rijnlandroute aan opsomming: Z018.1 en Z029.3	Toelichting
8	Uitbreiding op thema geluid: Z018.6 en Z029.3	Toelichting
9	Wijziging ligging T-stuk: Z019.2	Verbeelding
10	Wijziging paragraaf 5.2.2.2 van de toelichting: Z022.1	Toelichting
11	Correctie foutieve verwijzing paragraaf 2.2.1 van de toelichting: Z030.2	Toelichting
12	Toevoegen reeds uitgevoerd onderzoek naar ligging tracé noord(west)zijde A4 aan paragraaf 4.1.1 van de toelichting en de bijlagen: Z007.1, Z010.2, Z013.1, Z019.4, Z026.3, Z07.2 en Z031.2	Toelichting en Bijlage bij toelichting

Daarnaast zijn er wijzigingen doorgevoerd naar aanleiding van het advies van de Commissie voor de m.e.r. en de Aanvulling op het MER, als gevolg van gesprekken van WarmtelinQ en Vattenfall met de omgeving en van voortschrijdend (technisch) inzicht. Tot slot zijn er nog wat wijzigingen van redactionele aard. Alle aanpassingen staan vermeld in de Nota van Wijzigingen die deel uitmaakt van het vaststellingsbesluit van Provinciale Staten.

Ten aanzien de zienswijzen met de nummers Z015, Z016, Z018, Z019, Z023, Z024, Z025, Z027, Z029, Z031 en Z033 wordt nog opgemerkt dat deze door de Omgevingsdienst West-Holland en het Hoogheemraadschap van Rijnland zullen worden betrokken in hun besluitvorming inzake de omgevingsvergunning bouwen, milieu en natuur voor Vattenfall, respectievelijk de watervergunning voor werken en handelingen in/nabij waterstaatswerken, tenzij in deze zienswijzen niet inhoudelijk op een of beide besluiten wordt ingegaan (zie overzicht in hoofdstuk 2 en de toelichting in de tabel in hoofdstuk 3).

5. Vervolprocedure

De beantwoording van de ingediende zienswijzen maakt deel uit van de besluitvorming door Provinciale Staten over de vaststelling van het PIP en de verlening van de definitieve vergunningen in cluster 1 door de overige bevoegde gezagen. Voor de zienswijzen die gericht zijn op het ontwerp-PIP en/of de MER'en geldt dat de reacties in deze Nota van Beantwoording een conceptantwoord is van Gedeputeerde Staten. Voordat Provinciale Staten een besluit nemen over de vaststelling van het PIP krijgen de indieners van de zienswijzen deze conceptbeantwoording toegezonden en een uitnodiging voor de commissievergadering. Zij krijgen de mogelijkheid om daar in te spreken en hun zienswijze mondeling toe te lichten. Provinciale Staten zullen naar verwachting medio 2024 een besluit nemen over eventuele aanpassingen in de Nota van Beantwoording en op het voorstel van Gedeputeerde Staten tot vaststelling van het PIP en het MER. Op grond van artikel 3.8 lid 3 Wro jo artikel 3.36 Wro (en het van toepassing zijnde overgangsrecht van de Omgevingswet) wordt het besluit tot vaststelling van het inpassingsplan binnen twee weken na de vaststelling door Provinciale Staten bekendgemaakt. Omstreeks die tijd zullen de overige bevoegde gezagen naar verwachting ook de besluitvorming over de ontwerpvergunningen in cluster 1 (en mogelijk ook cluster 2) hebben afgerond. De indieners van de zienswijzen zullen daarvan op de hoogte worden gesteld.

In verband met de toepassing van de provinciale coördinatierегeling zullen het vastgestelde inpassingsplan, de MER'en, de verleende beschikkingen en de daarop betrekking hebbende stukken vervolgens opnieuw zes weken ter inzage worden gelegd. Gedurende deze termijn kunnen belanghebbenden tegen deze besluiten beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Omdat het project op grond van het overgangsrecht van de Omgevingswet nog steeds onder categorie 1, duurzame energie van bijlage I van de Crisis- en herstelwet valt, zal op die beroepsprocedure artikel 1.1, eerste lid, onder a, van de Crisis- en herstelwet van toepassing is. Dit betekent onder andere dat geen pro forma beroepschriften mogen worden ingediend en dat de Afdeling in principe binnen zes maanden op de ingediende beroepen dient te beslissen.

6. Afkortingen en begrippenlijst

Cie. m.e.r.	Commissie voor de milieueffectrapportage, onafhankelijke door het Rijk ingestelde commissie die een wettelijke taak heeft inzake de advisering over milieueffectrapporten
EZK	Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat
GS	Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
PCR	Provinciale coördinatierегeling (speciale wettelijke procedure voor de coördinatie van verschillende vergunningen en andere uitvoeringsbesluiten)
PIP	Provinciaal inpassingsplan (vergelijkbaar met bestemmingsplan)
PS	Provinciale Staten van Zuid-Holland
MER	Milieueffectrapport, dat wil zeggen de schriftelijke rapportage van de onderzochte milieuaspecten
m.e.r.	De procedure voor het opstellen van een MER
NRD	Notitie reikwijdte en detailniveau, de notitie waarin de reikwijdte en detailniveau van het op te stellen MER worden beschreven.